RADU TEODORESCU

CREȘTNISMUL ORTODOX PENTRU PACEA LUMII

Cugir 2020

CUPRINS

INTRODUCERE

În ritualul creştin ortodox putem auzii pe ierarhi și preoți că de mai multe ori în timp ce binecuvântează poporul spun: pace tuturor. Pentru unii o astfel de afirmație trebuie să ştim că este cumva tautologică. Aceasta fiindcă din moment ce ai intrat în biserică și stau la slujbă este evident că ești un om la păcii. De ce? Fiindcă oricine ştie că creştinismul ortodox este o credință a păcii. Dacă creştinismul ortodox este o religie a păcii de ce ierarhii și preoții ne spun din nou și din nou: pace tuturor? Răspunsul este că: din mai multe motive.

1. Pentru a ne reamintii că creştinismul ortodox este o religie a păcii,
2. Pentru a ne face să conştientizăm ce este pacea,
3. Pentru a ne motiva să fim lucrători ai păcii.

În zilele noastre când cineva vorbeşte despre pace în mare cei mai mulți tind să creadă că nu este vorba de nimic mai mult decât de propagandă politică. Aceasta fiindcă suntem obişnuiți cu faptul că politicienii să fie unii care să negocieze pentru pace. Să fie pacea lumii nimic mai mult decât un proiect politic? Vom vedea că nu. Pacea este un subiect mult mai larg și mult mai important decât un proiect politic. Ceea ce voim să evidențiem în rândurile acestei cărți este că pacea este un lucru ce este constitutiv și esențial în creştinismul ortodox. Nu poți să fi un creştin ortodox dacă nu ești un om al păcii. Numai că în sens creştin ortodox nu trebuie să fi unul care să ți pacea numai pentru tine. Trebuie să fi o persoană care:

- să militezi activ pentru pace,
- să creezi pace în jurul tău,
- să menții pacea,
- să nu ajungi să fi un fel de instrument pasiv al păcii,
- să îți dai seama de pace și de toate implicațiile ei.[1]

Adevărul este că în sens creştin ortodox suntem unii care trăim într-o lume tumultoasă. De mai multe ori Biserica Ortodoxă a fost asimilată cu un fel de corabie a mântuirii care merge peste valurile învolburate ale lumii. Este cu adevărat greu să ajungem la liman de mai multe ori. Aceasta fiindcă se poate vedea că în lumea noastră există:

1. război,
2. violență,
3. crimă,
4. vrajbă,
5. Neînțelegere,
6. dezbinare.

Ei bine toate aceste lucruri sunt unele care ajuns să stârpească pacea din lumea noastră. Unii ar putea să spună că titlul acestei cărți este utopic: cum putem să vorbim de creştinismul ortodox ca fiind unul are militează pentru pacea lumii? Nu este de la sine evident că creştinismul ortodox este o religie și o credință a păcii? Ceea ce trebuie să ştim este că există o mare diferență dintre teorie și practică. De ce? Aceasta fiindcă deși mai toate religiile lumii propovăduiesc pacea este bine să ştim că foarte puține sunt cele care mențin pacea. De mai multe ori religiile lumii ajung să se compromită și să nu mențină pacea.[2]

Devine evident că în sens creştin ortodox se poate vorbii de o filosofie a păcii. Ea se denumeşte pacifism. Aceasta fiindcă sunt mai mulți pacifişti în lumea noastră. Ei sunt unii care susțin că pacea este un mod de viață. Cu adevărat pacea poate să devină o filosofie de viață. Totuși, trebuie să ştim că sunt mai multe locuri și țări din lume în care deși nu este război oamenii nu trăiesc în pace. De ce? Fiindcă ei:

- se ceartă,
- sunt dezbinați,
- uneori chiar se ucid mişeleşte unii pe alții,

---

[1]Ovidiu Hărbădă, *Gând în totiul luptei. "Pacea Mea las vouă"* (Editura Dharana, 2015).

[2]Este bine să ştim că Iisus i-a fericit pe făcătorii de pace. Aceasta fiindcă sunt destui de mulți făcători de război în lumea noastră. Aceasta fiindcă sunt oameni care cred că pot ajunge să se impună și să își mențină convingerile cu arma în mână. "Fericiți făcătorii de pace, că aceia fiii lui Dumnezeu se vor chema" (Mt 5, 9). Prin urmare pentru a ajunge să fim fii lui Dumnezeu Tatăl este bine să ştim că trebuie să facem pace. Pacea este un lucru esențial pe care trebuie nu numai să îl acceptăm pasiv și să lucrăm la extinderea ei. Se poate pacea să fie extinsă? Fără doar și poate că da. Aceasta fiindcă după cum ne putem da seama trebuie să ştim că pacea este un fapt ce ajunge să ne definească pe noi creștinii ortodocși. Nu se poate să spunem că un războinic este un fiu al lui Dumnezeu fiindcă acest fapt nu este posibil. Dumnezeu Tatăl este un Dumnezeu al păcii și nu al războiului.

- sunt într-o stare de nelinişte unii cu alții,
- sunt oameni care nu au nici un fel de pace sufletească,
- sunt torturați de gânduri de răzbunare,
- au multă răutate în sufletul lor etc.

Ceea ce voim să spunem cu aceste rânduri este că pacea nu este numai un lucru care ține de faptul că nu punem mâna pe armă și mergem să îi ucidem pe semenii noștri. Unii ar fi tentați să creadă că pacea a devenit o problemă numai în timpurile noastre când omul putem să ne dăm seama că este cât se poate de emancipat. Adevărul este că şi anticii au fost unii care au fost preocupaţi de problema păcii. Grecii antici au fost unii care au putut să vadă că de mai multe ori cei tineri fiindcă aveau prea multă energie ajungeau să se bată unii cu alții de mai multe ori aceste încercări au fost unele care se sfârşeau tragic în crime. Pentru a ajunge să evite crima și războiul dintre tineri grecii antici au fost cei care au inventat așa numitele Olimpiade. Ce erai Olimpiadele? Erau întreceri sportive făcute pentru cei tineri. Olimpiadele au ajuns să fie preluate și de cei din jur și azi avem un fenomen global denumit fenomenul olimpiadelor.[3]

Prin urmare sunt mai puţini cei care ştiu că Olimpiadele au fost unele care au avut loc fiindcă se dorea pacea. Este de amintit aici că și între păgâni au fost unii care au dorit pacea și au devenit conștienți de importanța ei. "Mitologia greacă spune că însuşi Zeus (Iupiter) a luat parte la o olimpiadă, unde a biruit pe Chronos şi astfel a obţinut domnia lumii. Apolo ar fi biruit pe Hermes în fugă. Până la anul 394 după Hristos, de 293 ori s-au întrunit tinerii Greciei la jocurile olimpice spre a birui şi a deveni renumiţi. O mare ambiţie îi frământa. Până şi împăraţii Tiberiu şi Nerone erau cuprinşi de dorul de a birui cu prilejul acelor jocuri ![4] Iată prin urmare că şi păgânii din antichitate au fost unii care au ajuns să prețuiască pacea. Iată de cele este bine să ştim că noi creştinii ortoodcşi nu putem să stăm pasivi în fața păcii. De ce? Fiindcă este bine să ştim că trebuie să avem un aport pozitiv la facerea păcii. Prin urmare trebuie să ştim că în ceea ce priveşte pacea omul în mare poate să aibă două atitudini:

1. pasivă,
2. activă.

Aceasta fiindcă trebuie să știm că cei mai mulți dintre noi suntem unii care deși nu suntem împotriva păcii adevărul este că nu avem nici un fel de aport la facerea și la înmulțirea păcii. Ce voim să spunem cu aceste rânduri? Voim să spunem că trebuie să fim unii care să ajungem să face cât mai multă pace în jurul nostru. Prin urmare cum ajungem să devenim din activi în pasivi în ceea ce privește pacea?

1. Trebuie să facem pace în familia noastră,
2. Să facem pace cu rudele noastre,
3. Să facem pace cu vecinii noștri,
4. Să facem pace la locul de muncă,
5. Să facem pace în orașele și comunitățile noastre.

De multe ori putem să vedem că în comunitățile noastre lucrurile sunt destul de tensionate. Sunt tensionate fiindcă omul este unul care nu prea ține la pace și nici nu vrea să ajungă să o cultive. Cei mai mulți dintre noi suntem unii care credem că societatea din jur trebuie să creeze pace și noi să ajungem doar să o trăim. La un anumit nivel societatea noastră se împarte în două:

1. Cei care fac parte,
2. Cei care trăiesc pacea făcută de semenii lor.

Nu trebuie să credem că aportul nostru cât de mic nu este important în facerea și menținerea păcii. Vedem că în mai multe regiuni de pe glob se face pace o perioadă pentru ca mai apoi conflictele să ajungă să izbucnească din nou.[5]

---

[3]Moses I. Finley, H.W. Pleket, *The Olympic games: first thudand years* (Dober Publications, 2005).

[4]Grigorie Comşa, *1000 de pilde pentru viața creştină* (Arad, 1929).

[5]Ceea ce trebuie să știm este că pacea este un lucru fragil în lumea noastră. Aceasta fiindcă trebuie să știm că mai recent au existat mai multe războaie și în între creștinii ortodocși. Vom amintii aici numai câteva cazuri:
1. Războiul de dezmembrare al Iugoslaviei,
2. Războiul din Cecenia,
3. Războiul din Georgia,
4. Războiul din Ucraina mai recent.
Toate aceste lucruri sunt unele care ne spun că în nici un fel nu se poate să vedem că războiul a apărut și între creștinii ortodocși din zilele noastre. Iată de ce trebuie să știm că pacea este un fapt care ne privește și pe noi creștinii ortodocși.

La fel cu multe lucruri din lumea noastră, omul ajunge să prețuiască pacea atunci când nu o mai are. Aceasta fiindcă trebuie să ştim că pacea este un fapt care ajunge să fie constitutivă pentru viața noastră. Este cu adevărat trist să vedem familiile celor care au fost trimişi la război şi care nu s-au mai întors de pe terenul de luptă. Aceasta fiindcă este bine să ştim că pacea este un fapt care ajungem să fie creat. Nu trebuie să aşteptăm ca alții să ne facă pacea pentru ca noi să ajungem să o trăim. Aceasta fiindcă trebuie să ştim că pacea este un fapt pe care fiecare din noi trebuie să ajungem să îl creăm. După cum putem să ne dăm seama pacea trebuie să fie un lucru ce să ajungă să ne definească. Se poate vorbii de un fel de trăire ontologică a păcii. Când un om poate vedea ororile războiului de cele mai multe ori ajunge să îşi dorească pacea cu tot sufletul şi cu toată ființa. Ei bine numai acei oameni ştiu cât de frumoasă este pacea.[6]

Se spune că era o familie de oameni săraci. Sărăcia lor era destul de mare.

- Ce o să ne facem cu această sărăcie? Îi tot spunea soția soțului.
- Ce să facem nimic?
- Nici nu ştii cât de mult m-aş bucura dacă am scăpa de sărăcie.
- Poate ar trebui să i te adresezi lui Rotschild.[7]
- Cine sunt ei?
- Sunt nişte oameni foarte bogați.
- Și ce este cu ei?
- Păi se pare că ei au făcut mai multe acte de caritate.
- Și vrei să ajungem să cerșim de la ei?
- A cere ajutor nu înseamnă că cerșim.
- Ba eu cred că da.
- Nu cred că ştii despre ce vorbesc.
- Că vrei să cerșim bani.
- Nu, nu asta.
- Atunci ce?
- Familia Rotschild a făcut mai multe instituții de binefacere.
- Pentru cine?
- Pentru orfani, suferinzi și bătrâni.
- Noi suntem săraci dar nu suntem cerșetori.
- Atunci înseamnă că știi ce o să îți spun în continuare.
- Ce anume?
- Tu știi să Tincuța ruda noastră a rămas orfană.
- Da știu. Ce este cu ea?
- Cineva trebuie să o ajute.
- Asta aşa este.
- M-am gândit să o ajutăm noi.
- Noi?
- Da noi.
- Păi cum?
- Să o aducem să locuiască cu noi până se pune pe picioare.
- Asta nu se poate.
- De ce?
- Tu nu vezi cât de săraci suntem.
- Ei lasă, o farfurie de supă în plus nu costă nimic.
- Uite cum este, dacă o aduci pe Tincuța să locuiască cu noi nu vei mai avea sare să pui în farfuria cu supă.
- Ei bine atunci vom mânca supa fără de sare.

Se spune că soția a rămas fără de replică.[8]

Morala povestirii de mai sus este că de multe ori trebuie să ne sacrificăm pentru a ajunge să facem bine dar adevărul este că se merită să ne sacrificăm fiindcă numai în acest mod în cele din urmă ajungem să ne

---

[6]Dragoş Dâscă, *Părinții Bisericii despre război și stagiul militar* (Iași, 2015).

[7]"**Familia Rothschild** sau **Casa de Rothschild** este o dinastie europeană de origine iudaico-germană, care a întemeiat case bancare şi financiare europene începând cu sfârșitul secolului al XVIII-lea." După wikipedia.

[8]Grigorie Comşa, *1000 de pilde pentru viața creştină* (Arad, 1929).

autodepășim. Pacea de multe ori poate să fie o problemă de autodepășire. Trebuie să știm că pacea de multe ori este un lucru care ajunge să fie susținut de oameni de caracter care știu că trebuie să facă eforturi pentru a ajunge să depășească impasurile cu care se confruntă. Trebuie să fim unii care să ajungem să ne dăm seama că pacea este un lucru bun și frumos. Nu putem să apărăm și să propovăduim pacea dacă nu credem în ea. Toate aceste lucruri sunt unele care ne spun că trebuie să fim unii care să ajungem să ne asumăm conștient pacea și să vedem toate dimensiunile păcii. Trebuie să știm că există mai multe categorii de pace:

1. Pace națională,
2. Pace internațională,
3. Pace sufletească,
4. Pace cu Dumnezeu Tatăl,
5. Pace cu cei cunoscuți ai noștri.

Este evident că pacea este un lucru mult mai vast și mult mai amplu pe care trebuie să ajungem să îl cultivăm și pe care trebuie să ne bazăm mai mult. Fostul episcop de Maramureș Iustinam Chira spunea cât se poate de concludent în ceea ce privește pacea: "când Iisus este cunoscut şi ascultat cu adevărat, atunci se face pace şi în suflet, şi în familie, şi în ţară, şi în lume." Prin urmare putem să vedem aici alte câteva sensuri ale păcii:

- pace în suflet,
- face în familie,
- pace în țara noastră,
- pace în lume.

În acest sens trebuie să știm că pacea lumii este un lucru care trebuie să ne preocupe pe toți. Aceasta fiindcă nu trebuie să ne bazăm pe alții să facă pace în timp ce noi nu ne dăm nici un interes în acest sens.[9]

Realitatea este că am ajuns să trăim într-o lume în care se vorbește foarte mult despre pace. Sunt mai multe:

- - cântece despre pace,
- romane și nuvele despre pace,
- filme despre pace,
- discursuri despre pace etc.

Toate acestea sunt de cele mai multe ori lucruri externe sau exterioare fiindcă în realitate mai nimeni nu prea crede în puterea păcii. Pacea este fără doar și poate un lucru care ne face să fim cât se poate de indiferenți. Creștinismul ortodox prin urmare este o religie care fericește pe făcătorii de pace și condamnă pe cei care fac război. Totuși trebuie să știm că ortodoxia este una care recunoaște că există un singur caz în care războiul este acceptat. Este vorba de războiul de apărare. De mai multe ori în lumea noastră sunt mai mulți care sunt adepții războiului. Sunt mai multe mentalități care gândesc așa:

- cei puternici trebuie să conducă,
- cei slabi trebuie să fie conduși,
- cine este slab trebuie să fie făcut sclavul celui puternic.

Logica este simpli și prin urmare nu trebuie cine știe că studii de specialitate pentru a ajunge să fie pusă în practică. După cum am spus sunt mai mulți dușmanii ai păcii dar dintre toți cel mai mare este războiul. Care sunt restul de dușmani ai păcii?

1. Conflictul,
2. Cearta și sfada,
3. Neînțelegerea,
4. Discordia,
5. Lipsa de cordialitate,
6. Lipsa de prietenie etc.

Pacea prin urmare este mai mult decât politica pacifistă pe care o susțin mai mulți. Pacea este în sens creștin ortodox o realitate ontologică în sensul că ea trebuie să fie trăită cu toată inima.[10]

---

[9]Alexander Schmemann, *Pentru viața lumii* (București 2012).

[10]După cum vom vedea vom vorbii mai mult de ceea ce este pacea sufletească. Trebuie să știm că există o pace a sufletului care este din ce în ce mai rar întâlnită în zilele și timpurile noastre. Aceasta fiindcă trebuie să știm că omul este unul care ajunge să privească foarte mult la ,lumea din jurul lui fără să țină cont de sufletul lui. Iată de ce este bine să știm că pacea este un fapt pe care trebuie să îl cultivăm și la are trebuie să aspirăm. Sunt mulți care vor să aibă pace în sufletele lor fiindcă simt că sunt:
- anxioși,
- stresați,

Toate aceste lucruri sunt unele care ne spun că pacea nu este un fapt care ajunge să fie abstract ci cât se poate de real şi de concret. Trebuie să ne asumăm pace a în mod conştient şi să ne dăm seama că făcând acesta nu facem decât să ne facem datoria noastră de creştini ortodocşi. Este adevărat că nu numai noi creştinii ortodocşi suntem unii care căutăm pacea. Aceasta fiindcă sunt mai mulţi alţii care şi ei din poziţia lor caută pacea. În acest sens ştim că la Stockholm în Suedia anula se oferă un premiu Nobel pentru pace. Pe lângă alte câteva ştiinţe premiul Nobel pentru pace este una dintre cele mai mari distincţii pe care le poate oferii cineva în dobândirea păcii. Ei bine noi creştinii ortodocşi nu avem un premiul Nobel pentru pace dar noi avem evanghelia lui Hristos care ştim că este una a păcii. Au fost domnitori creştini care au dorit pacea dar nu au avut de ales şi de multe ori când duşmanul ajungea să invadeze ţara el trebuia să pună mâna pe armă şi să îşi apere ţara. Ei bine tindem să credem că războiul este un lucru care ţine de trecut. Realitatea este că războiul poate să aibă loc şi în zilele noastre. Trăim într-o lume parţial creştină care susţine că pacea este ceea ce trebuie să căutăm. Vom vedea că de multe ori creştinii care susţin că sunt oameni ai păcii de mai multe ori au uitat de pace şi au pus mâna pe arme şi au făcut război. Toate acestea sunt fapte care ne spun că o carte despre pace în perspectivă creştin ortodoxă este binevenită.[11]

CAPITOLUL 1

DOMNUL IISUS HRISTOS CA DOMN AL PĂCII

Creştinismul ortodox este prin sine o religie a păcii. Poate nici o altă religie nu pune atât de mult accent pe pace. De ce? Fiindcă pacea este un lucru care defineşte sensul creştinismului ortodox. Totuşi deşi creştinismul pune atât de mult preţ pe pace trebuie să ştim că de mai multe ori creştinii nu s-au ridicat la înălţimea chemării lor. Aceasta fiindcă creştinii au ajuns să fie şi ei:

- dominaţi de poftele lumii,
- plini de interese lumeşti,
- oameni trupeşti,
- unii care au pus voia lor mai presus de voia lui Dumnezeu Tatăl.

Iată cum se poate vedea că foarte uşor şi subtil în cele din urmă mai mulţi creştini nu renunţat la idealul de pace dintre creştini. Iată cum mai mulţi creştini au ajuns să facă război. Putem să dăm mai multe cazuri şi exemple de războaie pe care ţările creştine le-au purtat? Da fireşte că da.

1. Războiul portughez pentru restauraţie (16401669) 29 de ani,
2. Războiul Rozelor (1455-1485) – 30 de ani,
3. Primul Război Scoţian de Independenţă (1296-1328) – 32 de ani,
4. Războiul Olandez de Independenţă (1568-1648) – 80 de ani,
5. Războiul de 100 de ani (1337-1453) – 116 ani,
6. Primul război mondial,
7. Al doilea război mondial etc.

Toate aceste războaie sunt unele care ne spun că de mai multe ori idealul de pace a fost unul străin de realitate. Creştinii de multe ori în istorie au uitat de care este chemarea lor adevărată şi au făcut război.[12]

- nemulţumiţi,
- agasaţi,
- convulsivi,
- neliniştiţi.

Toate acestea fiindcă în zilele noastre mai nimeni nu mai priveşte în sufletul lui pentru pacea sufletească.

[11]Tadei din Vitovniţa, *Pace şi bucurie în Duhul Sfânt* (Editura Predania, 2010).

[12]Am fi mult prea naivi dacă am crede că în istorie creştinii şi-au luat chemarea în serios. Este vorba de chemarea de a face şi a menţine pacea. Aceasta fiindcă trebuie să ştim că pacea este un lucru pe care trebuie să îl cultivăm conştient. În acest sens trebuie să ştim că sunt mai mulţi care nu sunt conştienţi de pacea din jurul lor până nu începe un război. Oamenii din toate timpurile au fost unii care nu au pus mare preţ pe pace fiindcă au considerat că ea este un lucru ce există de la sine. Ei bine dacă vom studia puţin mai bine istoria vom vedea că o astfel de opinie este falsă. În istoria de multe ori pacea a fost cu adevărat un lucru numai în teorie fiindcă în practică mai nimeni nu a voit să o menţină şi să fie interesaţi de ea. Devine evident că trebuie să avem o participare conştientă la problema păcii. Aceasta fiindcă prin pace ajungem în ele din urmă să putem să lucrăm la creaţia:

- civilizaţiei
- şi culturii noastre.

Devine evident că nu este suficient să îți spui că ești creștin dacă nu și faci faptele unui creștin. Aceasta fiindcă trebuie să înțelegem că trebuie să avem o parte:

- activă
- și conștientă

în chemarea de a fi creștin. Știm că creștinismul este unul care vorbește de îngeri și de existența lor. Sunt îngerii niște ființe a păcii? Adevărul este că îngerii sunt ființe ale păcii. Atunci când Domnul Iisus s-a născut păstorilor de lângă staulul nașterii din Betleem și s-au arătat niște îngeri care le-au spus: "mărire întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace între oameni bunăvoire" (Luca 2, 14). Din aceasta putem să ne dăm seama că pacea este un lucru tipic lumi îngerești. La fel de bine trebuie să știm că Iisus este un Domn al păcii. Este greu dacă nu imposibil să te apropii de Iisus dacă în inima și în mintea ta sunt gânduri de ură și de război. Iată prin urmare că este bine să știm că Iisus și pacea sunt două lucruri cât se poate de asemănătoare. Totuși trebuie să știm că mai toți întemeietorii de mari religii din lumea noastră au susținut că ei sunt niște oameni ai păcii. Care este diferența dintre pacea lui Iisus și pacea făcută de alții din alte religii? Diferența este că pacea făcută în numele lui Iisus este una care mântuiește. Ce voim să spunem prin aceasta? Voim să spunem că sunt mai mulți cei care deși fac fapte bune nu cred în Iisus. Este bine să știm că de exemplu Buda a pus mare accent pe pace. Un budist este în sine un om al păcii. Totuși, acest lucru nu ajută cu nimic pe Budist la mântuire. De ce? Fiindcă pentru a fi mântuit trebuie să crezi în Iisus.[13]

Iată prin urmare că este bine să știm care este diferența dintre pacea în Hristos și pacea pe care restul religiilor ajung să o propovăduiască. Este cumva în firea lucrurilor ca o religie să ajungă să propovăduiască pacea. Totuși, scopul pentru care ele ajung să o facă nu este unul identic. Pacea pe care o face creștinul ortodox este pentru mântuirea omului. Ei bine sunt mai multe alte păci care nu sunt unele care lucrează la pace pentru mântuirea altora. De ce? Fiindcă ei sunt persoane care sunt cât se poate de orientați în spre alte lucruri care sunt străine de mântuire. Este adevărat că există mult bine și în pacea pe care o fac alte religii necreștine însă această pace este o pace pur lumească și nu are capacitatea să mântuiască. Creștinismul ortodox este cel care susține că a face pace este un lucru ce intră între faptele bune. Știm că pentru a ne mântui trebuie să facem fapte bune. Ei bine:

- a face pace,
- a menține pacea,
- a lucrare pentru extinderea păcii în lume

sunt cu toate aspecte ale faptelor bune. Pacea este o faptă bună dar ea nu poate să mântuiască prin sine dacă nu mai este dublată și de credința în Iisus. Am spus în acest capitol că este credința în Iisus cea care ajunge să ne mântuiască. Sfântul apostol supunea cât se poate de clar că: "și pacea lui Hristos, întru care ați fost chemați, ca să fiți un singur trup, să stăpânească în inimile voastre; și fiți mulțumitori" (Coloseni 3, 15). Putem să vedem aici că Sfântul apostol Pave vorbște aici de o pace a lui Hristos. Este vorba de o pace pe care Hristos o oferă. Este bine să știm că Hristos fiind Logosul (Cuvântul) lui Dumnezeu Tatăl este unul care are în Sine toată pacea. Prin urmare pacea a ajuns să organizeze pentru prima dată în Hristos. Ei bine pacea evident că a fost luată de mai mulți întemeietori de religii. Sunt mai mulți în zilele noastre care vorbesc de:

- o pace a lui Pantajali,
- o pace a lui Buda,
- o pace a lui Confucius și Lao Tze,
- o pace a lui Zoroastru etc.

Este bine să știm că toate aceste păci sunt unele care de fapt vin de la Hristos. Este bine să știm că tot ceea ce este pace în cele din urmă vine de la Hristos. Problema este că marii întemeietori de religie au fost unii care nu mai văzut pacea ca venind de la Hristos ci de la ei. Aceasta este o dovadă de orgoliu. Hristos nu mai este pentru mai mulți oameni de alte religii unul care aduce pacea ci ei sunt cei care pot să facă pacea fără de Hristos. Iată cum fiindcă pacea ajunge să fie scoasă din cadrele ei hristologice în cele din urmă se depreciază și nu are valoare mântuitoare.[14]

---

[13]Ulrich Beck, Rodney Livingstone, *A God of One's Own: Religion's Capacity for Peace and Potential for Violence* (Polity, 2010).

[14]Din aceasta trebuie să înțelegem că pacea la fel de bine poate să fie manipulată. Este ca și cum am spune că un tablou o mare capodoperă nu a fost făcut de Rembrand sau de Davinci ci de noi. La fel de bine pacea este un lucru care a originat în Hristos. Pentru ca pacea să aibă valoare mântuitoare trebuie să o ținem legată de autorul ei, adică de Hristos. Aceasta nu înseamnă că nu trebuie să acceptăm pacea pe care alte religii o oferă și pe care o susțin. Totuși, fiindcă pacea altor religii nu este la fel de importantă ca pacea creștină trebuie să știm că numai ceea ce se leagă de Hristos în cele din urmă are și putere de mântuire. Iată cum trebuie să înțelegem

Din cele mai vechi timpuri oamenii au asociat pacea cu Dumnezeu Tatăl. De ce? Fiindcă este bine să ştim că pacea este un lucru care se leagă de El. Prin urmare pentru creştinul ortodox lucrurile sunt simple:

1. Pacea vine de la Dumnezeu Tatăl,
2. Războiul vine de la diavol.

Totuşi deşi teoria este simplă se poate vedea că în practică nu este atât de simplă. Aceasta fiindcă sunt mai multe religii care şi ele se numesc pe sine ca religii care fac pacea fără să ţină cont de Dumnezeu Tatăl şi nici de Hristos. Este ca şi cum am deturna un tren de la cursul lui firesc şi am ajunge să îl punem pe o linie moartă. Evident că cei are fac acest lucru nu sunt oameni care sunt profunzi şi de fapt vor să răstălmăcească lucrurile. Este ca şi cum ei ar spune că nu este nevoie de Hristos pentru a ajunge să trăim în pace fiindcă acest lucru îl pot face şi ei. Evident că o astfel de opinie este eronată. Este eronată fiindcă trebuie să ştim că pacea vine de Hristos şi trebuie să ducă la Hristos. Sfântul Pslamist David a fost concludent când a spus: "auzi-voi ce va grăi întru mine Domnul Dumnezeu; că va grăi pace peste poporul Său" (Psalm 84, 8). Din afirmaţia de mai sus trebuie să înţelegem că pacea este un lucru ce vine de la Dumnezeu Tatăl şi la fel de bine trebuie să ne ducă la Dumnezeu. Tatăl. Ei bine în cele mai multe religii acest lucru nu are loc. Pacea din alte religii am putut vedea că ne poate duce în direcţii diferite. Pacea din alte religii ne poate duce la:

- hinduism,
- zoroastrianism,
- budism,
- taoism,
- bahai,
- ocultism etc.

Toate aceste religii sunt de fapt unele care susţin că ele sunt religii ale păcii. Doar că ceea ce fac ele nu este corect: nu este corect să ajungi să manipulezi pacea şi să spui că ea nu vine de la Dumnezeu Tatăl şi de la Domnul Hristos.[15]

Spre deosebire de alte religii Biblia are o concepţie proprie despre pace şi modul cum ajunge ea să fie trăită. Pacea nu este un fel de produs impersonal al voinţei omului ci este o lucrare şi o intervenţie a lui Dumnezeu în istorie. De ce? Fiindcă fără de Hristos în cele din urmă nu poate să existe pace. Vom vedea că în timp ce Hristos este un lucrător al păcii diavolul este unul care face veşnic război. Sfântul Apostol Pavel a fost cât se poate de explicit în acest sens: "şi pacea lui Dumnezeu, care covârşeşte orice minte, să păzească inimile voastre şi cugetele voastre, întru Hristos Iisus" (Filipeni 4, 7). Aici se poate vedea că Sfântul Pavel vorbeşte cât se poate de clar că pacea este un lucru care vine de la Dumnezeu. Cum este posibil acest lucru? Pacea este un lucru şi o lucrare a binelui şi pentru aceasta este bine să ştim că ea vine de la Dumnezeu. Iată de ce în nici un fel nu trebuie să separăm pacea de Dumnezeu. Cei care ajuns să separe pacea de Dumnezeu în cele din urmă nu fac decât să o mistifice. O astfel de problematizare ar putea să fie pentru mai mulţi ridicolă: ce contează de unde vine pacea? Ceea ce este important este să avem pace şi să ne bucurăm de ea. Să fie lucrurile chiar aşa? Adevărul este că pentru creştinii ortodocşi lucrurile nu sunt chiar aşa. Sunt mai multe religii care propovăduiesc:

- moralitatea,
- faptele bune,
- nevoinţa,
- asceza,
- binele etc.

Totuşi fiindcă aceste religii nu Îl recunosc pe Hristos toate faptele lor bune sunt unele care nu au nici o importanţă în mântuire. Trebuie să vedem pacea ca fiind una care se leagă de Hristos. Nu fiindcă pacea nu ar putea să fie făcută şi în cadre laice însă avem toate motivele să credem că pacea în numele lui Hristos este o pace ce ajunge să ne mântuiască.[16]

---

pacea. Aceasta fiindcă sunt destui de mulţi în zilele noastre care fac pace dar nu sunt creştini. Ei eventual fac un lucru bun care are valoare numai în această lume dar nu şi în viaţa de apoi.

[15]John McIntyre, *Children of Peace,* (McGill-Queen's University Press, 1994).

[16]La fel de bine trebuie să ştim că pace este un lucru care a ajuns să îi preocupe până şi pe profeţii biblici ai Vechiului Testament. În acest sens Sfântul prooroc Isaia spunea destul de bine şi frumos: "pacea va fi lucrul dreptăţii, roada dreptăţii va fi liniştea şi nădejdea în veci de veci." (Isaia 32, 17). Aici Sfântul prooroc Isaia este unul care ne face să înţelegem că pacea este un fapt care ajunge să ne lege de dreptate. Este drept să ştim că trebuie să ducem o viaţă de pace. Aceasta fiindcă pacea şi dreptatea sunt legate una de alta. Oamenii care fac pace de fapt nu fac decât să facă dreptate. De ce? Fiindcă pacea ca una care vine de la Dumnezeu trebuie să ştim că ajunge să ne

Prin urmare diferența dintre creştinismul ortodox și alte religii este că în timp ce alte religii sunt unele care propovăduiesc pacea dar fără să o legare de Hristos, ei bine creştinismul ortodox este unul care leagă pacea de Hristos. În nici un fel nu se poate să nu legăm pacea de Hristos fiindcă după cum am spus tot ceea ce este bine și toate lucrurile bune vin de la Hristos. Am considerat că într-un studiu ca acesta să ajungem să vedem lucrurile profund și așa cum sunt ele. Pacea prin urmare nu este impersonală sau mai bine spus fără de o implicație personală. De ce? Fiindcă ea este una care vine de la Hristos. Nu înseamnă că trebuie să respingem pacea celor care nu cred în Hristos ci mai mult să ne dăm seama că pacea ne duce la Hristos. De mai multe ori Hristos a venit și a spus apostolilor Pace vouă. Ce înseamnă aceasta? Înseamnă că pacea este un lucru ce trebuie să ştim că ajunge să ne facă să fim cât se poate de apropiați de Hristos. După învierea Sa din morți Hristos i-a salutat pe apostoli cu: Pace vouă. Prin aceasta trebuie să înțelegem că a voit să îi facă conștienți că El este autorul păcii și că pacea este un lucru care vine de la El. După cum am spus au fost mai mulți întemeietori de mari religii care au negat că pacea vine de la Hristos.[17]

Se spune că doi prieteni buni discutau despre pace.

- Tu ştii de unde a venit steagul alb ca simbol al predării într-o situație de război?
- Nu de unde.
- Din Evul Mediu.
- Chiar așa?
- Da.
- Păi cum?
- Primii care au ajuns să se predea au fost cei din Evul Mediu care când erau secătuiți de puteri scoteau un steag alba pentru a se preda.
- Interesant.
- Dar să ştii că semnul de a te preda nu este găsit numai la medievali.
- Dar unde altundeva?
- Tu ai auzit vreodată de cabili?
- Nu. De ce?
- Cabilii sunt un trib din Africa.
- Și ce este cu ei?
- Ei bine cabilii au o practică foarte interesantă.
- Ce practică.
- Ei au acest obicei care se numeşte ANAIA.
- Ce este anaia?
- Anaia este un teritoriu neutru în care se găsesc mai multe izvoare și fântâni.
- Continuă.
- Ei bine dacă două triburi de luptă și femeile vor să meargă să ia apă ele se duc la anaia.
- Și nu li se întâmplă nimic?
- Nu.
- De ce?
- Fiindcă anaia este un loc pe care toate triburile în respectă.
- Ca un teritoriu neutru?
- Da, ca teritoriul neutru.
- Și ambele tabere pot să ia apă din anaia?
- Da. Culmea este că ea.
- Nu ştiam.
- Vezi tu, cât de primitivi sunt triburile din Africa uneori ele au idei creştine.
- De ce?
- Fiindcă și noi creştinii avem un fel de anaia.
- Ce anume?
- Gândeşte-te: nu este Biserica un fel de anaia?

ducă la Dumnezeu Tatăl. Este cumva un lucru anomalic să ajungem să nu mai vedem pacea ca una care ne duce la Dumnezeu. Iată de ce este bine să înțelegem pacea în totalitatea ei și să nu ajungem să o vedem ca o piesă simpli dintr-un mare joc e puzzle.

[17]Mohamed Anu Nimer, Michelle Garred, *Making peace with faith. The challenges of religion and peacebuilding* (Rowman & Littlefield Publ., 2018).

- Depinde.
- Ba este.
- De ce?
- Fiindcă la Biserică când venim cu toții ne simțim ca niște frați.
- Asta așa este sau mai bine spus așa ar trebuii să fie.
- Doar am vrut să îți spun despre anaia din Africa.
- Mulțumesc foarte mult.[18]

Dialogul de mai sus ne spune că până și primitivii sunt unii care ajung să aibă convenții în ceea ce privește războiul și la fel de bine nu sunt străini de neutralitate. Este bine să știm că sunt mulți care în caz de război ar vrea să fie neutrii dar nu au cum fiindcă sunt provocați al război și în acest mod în cele din urmă ajung să nu mai știe ce este pacea. Este greu să fie cu adevărat neutru când toată lumea din jurul tău a ajuns la război. Totuși, ceea ce trebuie să știm și ceea ce este foarte important pentru noi este că războiul nu este o soluție la problemele noastre. Nu este o soluție fiindcă după cum am spus trebuie să fim unii care să ajungem să ne dăm seama că războiul nu este după Hristos. Pe lângă faptul că ajunge să facă mai multe victime trebuie să știm că războiul nu are nimic de a face cu Hristos. Trebuie să devenim conștienți că pentru noi creștinii ortodocși pacea vine de la Hristos chiar dacă sunt mai mulți care nu recunosc acest lucru. Sfântul Psalmist David spunea cât se poate de frumos că: "păzește nerăutatea și caută dreptatea, că urmași are omul făcător de pace" (Paslm 36, 37). Ce să înțelegem din această afirmație? Faptul că războiul este unul care aduce în jurul lui două deficiențe morale:

1. Răutatea,
2. Nedreptatea.

Sfântul David este unul care ne spune că cei care fac război nu vor mai ajunge să aibă continuitate în această lume fiindcă ei sunt unii care după cum am spus sunt fără de Hristos. Nu poate să fie un lucru de perspectivă ceea ce nu are pe Hristos în El.[19]

Prin urmare este bine să știm că în ceea ce privește pacea nu trebuie să fim:
- superficiali,
- nepăsători,
- dezinteresați,
- fără nici o tragere de inimă etc.

Aceasta fiindcă pe noi creștinii ortodocși pacea este un lucru care ne privește în mod direct. De ce ne privește pacea în mod direct? Ne privește în mod direct fiindcă trebuie să știm că pacea este un fapt care ne face să ne dăm seama de marea diferență dintre război și pace. Se poate vedea că în lumea noastră lucrurile sunt diferite:
- în timp ce unii fac pace,
- alții fac război.

Aceasta fiindcă după cum am spus oamenii diferă și nu toți sunt adepții binelui. Pentru ca să ajungem să ne dăm seama că pacea este un lucru profund creștinii ortodocși trebuie să fie conștienți că pacea vine de la Hristos și la fel de bine ea se menține în Hristos. Prin urmare pacea nu este un lucru ce ajunge să fie cât se poate de independent. Vom vedea că creștinismul ortodox a avut motive foarte bine să ajungă să întemeieze pacea în Hristos. Aceasta fiindcă dacă pacea este văzută ca una care se raportează la Hristos ei bine pacea va începe să aibă și valențe religioase.[20]

Sfântul Apostol Pavel acum 2000 de ani era conștient că pacea vine de la Hristos. Iată ce le scria el tesalonicenilor: "și Însuși Domnul păcii să vă dăruiască vouă pace totdeauna și în tot chipul! Domnul fie cu voi cu toți!" (2 Tesaloniceni 3, 16). Prin urmare este evident că trebuie să fim cât se poate de atenți cu pacea fiindcă

---

[18]Grigorie Comșa, *1000 de pilde pentru viața creștină* (Arad, 1929).
[19]Andrei Andreicuț, *Mai aproape de Hristos* (Cluj Napoca, 2016).
[20]Sunt foarte mulți în zilele noastre care sunt adepții unei păci seculariste. Este vorba de o pace între state și popoare care nu are nimic de a face cu Hristos. Seculariștii sunt adepții unei astfel de păci care ne spun ei că nu are nevoie deloc de Hristos fiindcă tot ceea ce are ea nevoie este să fie mai mulți agenți de stat care să facă pace. Lucrurile par simple și prin urmare se elimină elementul creștin în ceea ce privește facerea păcii și la fel de bine modul în care ea ajunge să fie lucrată în lumea noastră. Pacea este mult mai mult decât o simplă problemă de stat. Statele sunt unele care sunt sub Hristos și prin urmare ele primesc de la Hristos tot ceea ce ține de pace. Ei bine seculariștii sunt unii care susțin că pacea nu trebuie să Îl aibă și pe Hristos în cadrul ei. De ce? Fiindcă ea poate să existe și separat de Hristos. În acest fel se poate spune că pacea ajunge să își piardă valoarea ei veșnică fiindcă numai ceea ce este legat de Hristos în cele din urmă ajunge să aibă valoare veșnică.

ea este o temă profundă și una pe care trebuie să o analizăm mai mult. După cum se poate vedea în lumea noastră pacea este mai mult un fel de problemă de inerție. Oamenii nu au chef de război și prin urmare nu ajung să facă război. Totuşi se poate vedea că sunt destui de mulți cei care sunt adepţii războiului în zilele noastre. Aceasta fiindcă aceste persoană sunt unele care susțin că de fapt cea mai bună metodă pentru a face diferența dintre cei slabi și cei puternici este războiul. Vrem sau nu vrem ceea ce trebuie să recunoaştem este că au fost mai mulți cei care au ajuns să susțină că lumea se împarte în două:

1. cei puternici,
2. ce slabi.

În acest sens se poate deduce că în această lume cei puternici trebuie să îi subjuge pe cei slabi și să ajungă să îi conducă. Iată de ce este bine să știm că trebuie să fim mult mai rezervați cu astfel de logici. De ce? Fiindcă ele nu sunt logici care merg după Hristos. Hristos nu a venit și a spus că dacă vedem pe unul mai slab decât noi ei bine trebuie să ajungem să îl facem sclavul nostru. Legea iubirii pe care Hristos a adus-o în nici un fel nu este una care merge pe acest principiu. Am văzut în rândurile de mai sus că până și primitivii sunt unii care își dau seama că nu este bine să fi în război. Ei bine ceea ce vom vedea din rândurile care vor urma este că sunt mulți creştini numai cu numele care au ajuns să facă mai multe războaie. Creştinismul ortodox este cât se poate de clar: calea războiului este cea a diavolului. Diavolul este unul care este adeptul războiului fiindcă el este unul care știe că războiul aduce cu sine ucidere și este o formă de manifestare a răului. Răul în sine nu poate să aducă nimic bun și pentru aceasta el este un drum înfundat. Este ceea ce ignoră diavolii și este ceea ce vei ajunge să fie în cele din urmă lucrul care îi va distruge.[21]

Pacea prin urmare este trăită de cei mai mulți dintre oamenii lumii și de noi creştinii ortodocşi după cum am spus din inerție. De ce? Fiindcă se consideră că pacea este în cele din urmă o problemă de conştiinţă. Este conştiinţa care ne spune că ce să facem:

- ce este bine,
- ce este rău,
- ceea ce este moral,
- ceea ce este imoral,
- ceea ce este virtute,
- ceea ce este viciu etc.

Toate acestea fiindcă este bine să știm că pentru cei mai mulți pacea este un fenomen de la sine înțeles. Este bine să știm că pacea nu este un fenomen:

- al inerției,
- de la sine înțeles.

De ce? Fiindcă după cum am spus este bine să știm că pacea este un lucru pe care trebuie să îl avem mult mai mult în vedere și să ne interesăm mai mult de el. De ce? Fiindcă dacă nu facem acest lucru în cele din urmă vom ajunge să nu mai știm ce este pacea. Vom vedea că dacă ne vom analiza vom găsii în mai multe noi tendințe care nu sunt deloc conforme cu pacea lui Hristos:

- avem persoane pe care le desconsiderăm (de multe ori pe nedrept),
- ne considerăm mai superiori ca semenii noştri,
- vedem pe cei din jur ca fiind unii superficiali raportați la noi,
- suntem de multe ori asociali cu unele persoane,
- tindem să iubim numai pe cei care ne iubesc și ei etc.

Toate aceste lucruri sunt unele care ne spun că nu știm ce înseamnă cu adevărat pacea.[22]

Din cele spune mai sus trebuie să ne dăm seama că pacea poate să fie trăită:

---

[21]Marc Gopin, *Holy war, holy peace: how religion can bring peace to the Middle East*, (Oxford, 2002).

[22]Ce este pacea? Ea poate să fie definită în mai multe feluri: armonie, înțelegere, iubire, frățietate, bunăvoință față de semenii noştri etc. Toate aceste lucruri sunt unele care ne spun că trebuie să fim mult mai atenți cu pacea și modul în care ajunge să fie trăită și experimentată ea. De ce? Fiindcă trebuie să știm că pacea nu este în nici un fel un lucru care ajunge să fie trăită din inerție. Acolo unde există pace au fost unii care s-au luptat pentru ea. De cele mai multe ori războaiele ajung să izbucnească în lume fiindcă oamenii nu sunt interesați de modul serios de pace. Credem că pacea este trăită
- în mod pasiv,
- și ea nu este un lucru activ.
Aceasta fiindcă pacea în cele din urmă trebuie să știm că lipsește din vocabularul nostru obișnuit. De ce? Fiindcă după cum am spus suntem unii care așteptăm ca pacea să fie făcută de alții dar nu de noi.

- conştient,
- inconştient.

Sunt mulţi care nu sunt conştienţi de pacea din jurul lor. Li se pare cât de firesc să se uite la televizor şi să vadă că în mai multe părţi ale lumii oamenii ajung la război dar în nici un fel nu li se pare firesc ca în ţara lor să fie război. În mare toţi oamenii lumii sunt oamenii ai păcii. Este vorba însă de o pace inferioară pe are am putea să o denumim ca un fel de pace de instinct. De ce? Fiindcă sunt destui de mulţi cei care consideră că pacea este o problemă de instinct. Să fie pacea o problemă de instinct? Fără doar şi poate că nu. Omul trebuie să facă efortul să vadă care este originea păcii: Hristos. Dacă nu ar fi Hristos adevărul este că nici nu am avea noţiunea de pace. Ceea ce ne face să vedem profund lucrurile este faptul că Biblia spune că noţiunea de război şi de pace a existat cu mult înainte de facerea lumii. Sfântul Ioan Teologul vorbeşte în Apocalipsa lui de un război care a avut loc în cer şi care a fost iniţiat de diavol. A fost diavolul cel care a ajuns să facă acest război şi care a voit ca prin război săî ajungă să Îl detroneze pe Dumnezeu. Tatăl. „Şi s-a făcut război în cer: Mihail şi îngerii lui au pornit război cu balaurul. Şi se războia şi balaurul şi îngerii lui. Şi n-a izbutit el, nici nu s-a mai găsit pentru ei loc în cer. Şi a fost aruncat balaurul cel mare, şarpele de demult, care se cheamă diavol şi satana, cel ce înşală pe toată lumea, aruncat a fost pe pământ şi îngerii lui au fost aruncaţi cu el" (Apocalipsa 12, 7-9). Prin urmare este bine să ştim că acest război a fost început de diavol şi el a voit să elimine orice noţiune de pace în rai. Ei bine îngerii au rămas adepţi ai păcii. Totuşi, ceea ce se poate vedea este că îngerii nu au stat cu mâinile în sân ci au ripostat în faţa diavolului. Aşa se face că în cele din urmă diavolul a fost izgonit din rai. Acest lucru ştim că a dus la fondarea iadului şi a tot ceea ce există ca fiind denumit infern. Prin urmare este bine să ştim că noţiunile de război şi pace nu sunt unele care sunt proprii numai lumii noastre. Ele sunt unele care sunt antecedente lumii noastre.[23]

Prin urmare fiidcă pacea este un lucru care a fost antecedent lumii noastre este bine să ştim că:

1. una este pacea lumii,
2. alta este pacea lui Hristos.

Toate acestea fiindcă după cum am spus trebuie să fim unii care să privim pacea aşa cum este ea şi să ţinem cont de ea. Iată ce spunea Domnul Iisus către apostolii Lui: "pace vă las vouă, pacea Mea o dau vouă, nu precum dă lumea vă dau Eu. Să nu se tulbure inima voastră, nici să se înfricoşeze." (Ioan 14, 27). Este evident aici că pacea are mai multe grade. Este evident că trebuie să ştim că pacea este un fapt care în primul rând trebuie să stăpânească sufletul omului. Prin urmare sufletul nu este unul care este total şi deplin străin de pace. De ce? Fiindcă el este unul care ajunge să fie cel care ia decizia de a face pace sau război. Există o mare diferenţă dintre sufletul unui creştin ortodox şi sufletul unui om pus pe război (războinic). Sufletul unui om al păcii este:

- liniştit,
- calm,
- senin,
- plin de intenţii bune,
- iubitor.

Ei bine sufletul unui om care este pus pe război (războinic) este:

- neliniştit,
- plin de ură,
- plin de dorinţă de răzbunare,
- umplut de neînţelegere,
- plin cu gânduri violente.

Toate aceste lucruri sunt unele care ne spun că trebuie să fim mai atenţi cu problema păcii. Aceasta fiindcă se poate ca noi să credem despre noi că suntem nişte oamenii ai păcii în timp ce în realitate nu suntem. Nu suntem fiindcă după cum am spus pentru a ajunge să fim nişte oameni ai păcii trebuie să fim oameni duhovniceşti. Numai oamenii duhovniceşti sunt oameni deplini ai păcii. Restul de poate spune că au un fel de reflexii de pace în ei de la Hristos dar nu cunosc ceea ce este pacea adevărată.[24]

---

[23] Savvas Aguridis, *Comentariu la apocalipsă* (Bucureşti, 2004).

[24] Este foarte simplu să aşteptăm ca pacea să fie făcută în jurul nostru fără ca noi să ajungem să participăm la acest proces. De ce? Fiindcă după cum am spus sunt mai mulţi care sunt cât se poate de inconştienţi că noi creştinii ortodocşi suntem unii care trebuie să fim parte activă în promovarea şi propagarea păcii în lumea noastră. Sunt ţări care deşi se numesc pe sine creştine adevărul este că sunt cât se poate de departe de o stare de pace. De ce? Fiindcă în ele se pot vedea:
- proteste violente de stradă,
- ciocniri cu forţele de ordine,

Când am purces la scrierea acestei cărţi a fost și pentru că am voit să îi sensibilizăm pe cât mai mulţi creştini ortodocși și nu numai cu privire la pace și la modul în care ajunge ea să se manifeste. De ce? Fiindcă este bine să ştim că:

- pacea este un proces,
- în pace trebuie să ne angajăm toţi,
- pacea este responsabilitatea noastră a tuturor,
- avem datoria și obligaţia faţă de Hristos pentru a lucra la pacea lumii noastre.

Este posibil ca unii citind aceste rânduri să fie cumva nemulţumiţi: cum se poate vorbii de creştinismul ortodox ca unul care militează pentru pacea lumii din moment ce ştim că creştinismul ortodox este doar o minoritate în această lume? Trebuie să fim cât se poate de conştienţi că deși este o minoritate creştinismul ortodox s-a impus în această lume prin pace. Sunt mai multe religii (dintre care se remarcă islamul cel mai mult) care susţin că de fapt ele trebuie să se impună cu orice preţ şi prin urmare chiar prin război. Să fie o astfel de alternativă una ortodoxă? Nu. În nici un fel nu. Lumea din cele mai vechi timpuri a fost martoră la ceea ce am putea denumii ca războiul motivat religios. Sunt mulţi care au susţinut că religia se impune cu forţa și prin război. Ei sunt în mare:

- fanatici,
- fundamentalişti,
- extremişti religioşi,
- oameni reprobabili în sens religios.

De ce nu se poate vorbii de o impunere a religiei prin război? Fiindcă după cum am spus nu este constitutiv lui Dumnezeu Tatăl războiul, iată de ce trebuie să ştim că războiul este unul dintre cele mai mari rele ale lumii noastre.[25]

Una dintre cele mai mari tragedii ale lumii noastre este că ea este o lume care este dornică de pace dar în nici un fel nu ajunge să vadă această pace ca venind de la Dumnezeu Tatăl. Sunt oamenii care caută pacea în mai multe locuri:

- în ei înşişi,
- în semenii lor,
- în diferite organizaţii,
- în mai multe comitete internaţionale,
- uneori chiar în viaţa biologică etc.

Toate aceste lucruri sunt unele care ne spun că trebuie să fim unii care să fim mult mai deschiși spre ceea ce este pacea și modurile în care se manifestă ea. Pacea este un lucru care trebuie să ştim că nu mai poate să fie schimbată de nimeni care ajungem să fim în comuniune cu Hristos. Când omul îl are pe Hristos ei bine pacea nu mai poate să fie luată de la el. În cartea lui Iov din Vechiul Testament ni se spune cât se poate de frumos: "împacă-te cu Dumnezeu și cazi la pace. Atunci bine va fi de tine" (Iov 22, 21). Toate aceste lucruri fiindcă este bine să ştim că pacea trebuie fie dublă. Trebuie să facem pace:

- cu semenii noştri,
- și cu Dumnezeu.

Iată prin urmare că putem să vedem aici o bi-valenţă a păcii. Aceasta fiindcă trebuie să ştim că pacea este un lucru care trebuie să ne ducă la Hristos. Există o mare deosebire dintre pacea ca ideal secularist și pacea ca ideal creştin ortodox. Aceasta fiindcă aceste păci sunt diferite ca mod de viaţă.[26]

- revoluții sângeroase,
- și uneori chiar război civil.

Ei bine toate aceste lucruri sunt unele care ne spun că suntem de multe ori departe de pace și mai ales de pacea lui Hristos.

[25]Konstantin V. Zorin, *dacă puterile sunt pe sfârșite. Războiul și pacea omului cu el însuși* (București, 2015).

[26]Pacea secularistă este unul care este extrem de mult axată pe individualism. Nu trebuie să mă bag în problemele altora fiindcă nici ei nu se bagă în problemele mele. Iată de ce în cele din urmă individualismul trebuie să știm că poate duce la un fel de pace generică. Totuși, pacea care vine de la Hristos și cu Hristos este mult mai importantă și mult mai semnificativă. Aceasta fiindcă ea ne face să ne dăm seama că noi putem să trăim cu Hristos și să ajungem să avem o mulțumire duhovnicească când facem pacea. Ei bine această mulțumire duhovnicească pe care o oferă pacea numai Hristos o poate oferii. Iată de ce este bine să știm că trebuie să fim mult mai centrați pe idea și idealul de pace în Hristos. Aceasta fiindcă trebuie să știm:.

1. Una este pacea în Hristos,
2. Alta este pacea ce nu Îl are pe Hristos (pacea secularistă).

Citind aceste lucruri evident că unii ar putea să spună că de fapt nu este nici un fel de diferență dintre pacea în Hristos și pacea secularistă. Aceasta fiindcă ambele se manifestă la fel:

- nu există război,
- oamenii trăiesc în înțelegere,
- nu sunt conflicte,
- nu este nici o manifestare violentă.

Totuşi, ceea ce diferenţiază pacea lui Hristos de pacea secularistă a lumii este faptul că omul simte mai multă linişte în sufletul lui şi evident că este unul care nu ajunge să fie perturbat sufleteşte de problemele lumii din jur. Vom vedea că există o anumită corespondență dintre pacea lumii din jur și pacea sufletului omului. Aceasta fiindcă ele se presupun reciproc. Pacea este un bun universal la care trebuie să aspirăm cu toţii. Ce se întâmplă atunci când vedem că în jurul nostru sunt mai mulți oameni care nu vor să trăiască în pace. Ei bine datoria de creştini este să îi mustrăm și dacă nu ne ascultă să nu mai avem nimic de a face cu ei. Aceasta fiindcă după cum am spus sunt mulți oameni care deși nu recunosc sunt adepții dezbinării și ai neînțelegerii. Iată de ce este bine să ştim că noi creştinii ortodocşi trebuie să ţinem mai mult la cei care fac pace. Aceasta fiindcă numai aşa vom ajunge să facem ca lumea noastră să meargă înainte.[27]

Se spune că într-un sat trăia badea Vasile. În curtea lui găseai de toate. Doi săteni discutau despre el.

- Este ceva cu badea Vasile.
- De ce?
- Tu ai văzut că are cea mai frumoasă și mai îndestulată casă din tot satul?
- Da.
- Ai văzut că din semănăturile lui scoate cele mai frumoase roade?
- Da.
- Ai văzut că viile și grădinile lui sunt îngrijite și pline de rod?
- Așa este.
- Păi care este secretul lui?
- De ce nu mergi să îl întrebi tu?
- Eu?
- Da.
- Nu pot să intru în discuții cu cineva pe care îl invidiez.
- Atunci voi merge eu.
- Foarte bine.

Săteanul a prins o ocazie când badea Vasile era la gard.

- Doamne ajută bade Vasile.
- Doamne ajută.
- Frumoasă zi.
- Frumoasă.
- Bade Vasile, dacă nu te superi, aș vrea să discut cu tine o problemă.
- Ce problemă?
- Dar să nu te superi pe mine.
- Ce este?
- Nu este așa că semănăturile tale sunt întotdeauna în frunte?
- Da așa este.
- Boi și vitele tale sunt grase și frumoase?
- Așa este.
- Viile și grădinile tale sunt pline de rod?
- Așa este.
- Dar cum faci toate acestea?
- Nu înțeleg întrebarea.
- Păi cum se face că tu lucrezi numai șase zile pe săptămână și stai toate duminicile și sărbătorile și toate îți merg din plin.
- A, acuma înțeleg.

[27]Jacques Philippe, *Caută pacea și o urmează* (Editura viața creştină, 2017).

- Sunt oameni din sat care muncesc și duminica și în sărbători și nu au roade și prosperitate ca tine.
- Știu asta.
- Deci care este secretul tău?
- Nu am nici un secret.
- Păi cum?
- Uite cum este eu am o înțelegere cu Dumnezeu.
- Ce înțelegere?
- Când duminica și în sărbători eu mă odihnesc Îl las pe El să lucreze pentru mine.
- Și lucru Dumnezeu pentru tine?
- Dar cum să nu.
- Păi cum că nu se vede nimeni la tine?
- Dumnezeu lucră pentru toată lumea.
- Chiar?
- Da. Ai văzut tu soarele și luna?
- Da. Ce este cu ele?
- El le face să răsară pentru noi toți.
- Asta așa este.
- Dar ploaia și de zăpada cine le face să cadă peste ogoarele noastre?
- Dumnezeu, evident.
- Păi vezi? Cine dă putere bobului de grâu să răsară din brazdele de pământ?
- Tot Dumnezeu.
- Și de ce crezi tu că țin eu duminicile și sărbătorile?
- Nu știu, de ce că la noi în sat mai nimeni nu le ține?
- Ca să mă odihnesc măi.
- Și te ajută?
- Cum să nu? Dacă sunt odihnit pot să fac munca mult mai ușor ca atunci când muncesc continuu.
- Bade Vasile să știi că m-ai lămurit.
- Mă bucur.
- Mare gospodar ești dumnitale.

Se spune că din acea zi sătenii și-au dat seama că Dumnezeu Tatăl le ajută celor ce sunt credincioși și țin duminicile și sărbătorile.

Avem aici o întâmplare care ne spune că Dumnezeu Tatăl nu stă departe de cei care ajung să facă pace și care lucrează pentru pace. Aceasta fiindcă este bine să știm că pacea este un lucru pe placul lui Dumnezeu. Fiindcă este pe placul lui Dumnezeu Tatăl se poate vedea și la fel de bine se poate deduce că Dumnezeu Tatăl ajută la toți cei care ajung să facă pace și să fie oameni ai păcii. Totuși ceea ce trebuie să știm este că există o diferență în ceea ce privește pacea făcută în numele lui Dumnezeu Tatăl (și al lui Hristos) și pacea care este făcută pentru motive lumești. Aceasta fiindcă este bine să știm că există o diferență și între metalele prețioase. În acest sens știm că aurul este mai prețios decât argintul. Iată de ce este bine să știm că:

- una este pacea făcută în numele lui Hristos,
- alta este pacea lumească.

Toate aceste lucruri sunt unele care ne spun că trebuie să fim unii care să ne dăm seama de ceea ce este pacea și modul cum ajunge ea să se manifeste.[28]

Sunt unii care citind Biblia se poate să nu remarce accentul pe care ea îl pune pe pace. Există vreo afirmație în Biblie care îl leagă pe Dumnezeu Tatăl de pace? Fără doar și poate că da. Această afirmație este făcută de Sfântul Apostol Pavel către corinteni: "pentru că Dumnezeu nu este al neorânduielii, ci al păcii" (1 Corinteni 14, 33). Ceea ce se poate vedea din această afirmație este faptul că Dumnezeu este pus aici în legătură cu două noțiuni:

1. Neorânduiala,
2. Pacea.

De ce o astfel de legătură? Fiindcă trebuie să știm că Dumnezeu Tatăl este unul care știe că războiul înseamnă mai multe lucruri rele:

[28]Emanuel Millard, *Pacea va avea ultimul cuvânt* (Galaxia Gutenberg, 2017).

- haos,
- anarhie,
- violență,
- neînțelegere.[29]

Prin urmare pentru a ajunge să facem pace în lumea din jurul nostru trebuie să facem pace în casa noastră, adică în jurul nostru.[30]

Prin urmare deși acest lucru pare cât se poate de evident prin sine trebuie să afirmăm că Domnul Iisus Hristos este un Domn al păcii și a fost unul care a voit să susțină pacea în această lume. Totuși, nu înseamnă că în toate situațiile pacea este valabilă. Chiar Iisus a spus la un moment dat că: „să nu credeți că am venit să aduc pace pe pământ, n-am venit să aduc pace, ci sabie. Căci am venit să întorc pe fiu împotriva tatălui său, pe fiică împotriva mamei sale și pe noră împotriva soacrei sale. Și omul va avea ca vrăjmași chiar pe cei din casa lui"(Matei 10, 24-26). Iată ce spunea despre această afirmație a lui Iisus Sfântul Ioan Hrisostom: "așa a grăit Domnul. A se citi: „Nu am venit să împac adevărul şi minciuna, înțelepciunea şi prostia, binele şi răul, dreptatea şi silnicia, dobitocia şi omenia, nevinovăția şi desfrânarea, pe Dumnezeu şi pe mamona, ci am adus sabie ca să tai şi să le despart, încât să nu se amestece". Cu ce să le tai şi să le desparți, Doamne? Cu sabia adevărului. Ori cu sabia cuvântului lui Dumnezeu, ceea ce e totuna. Fiindcă adevărul este cuvântul lui Dumnezeu, şi cuvântul lui Dumnezeu este adevărul."[31]

CAPITOLUL 2

DE LA PACEA ÎNTRE POPOARE LA PACEA SUFLETEASCĂ

Poporul sau națiunea este una dintre cele mai primare forme de organizare a lumii. Din cele mai vechi vremuri oameni au ajuns să fie organizați în mai multe popoare. Dintre cele mai cunoscute popoarele ale lumii antice amintim:
- sumerienii,
- asirienii,
- babilonienii,
- evreii,
- fenicienii,
- mesopotamienii etc.

La fel de bine în zilele noastre sunt alte popoare:
- greci,
- bulgari,
- români,
- francezi,
- germani
- olandezi etc.

Toate aceste popoarele sunt unele care există și prin urmare sunt diferite unul față de altul. Ce diferă popoarele? Sunt mai multe lucruri care diferă în ceea ce privește popoarele:
- limba,
- așezarea geografică,
- mentalitatea,
- tradițiile,
- cultura,
- civilizația

---

[29]Trebuie să știm că războiul este un lucru care aduce cu sine ceea ce am putea denumii ca un fel de stare de haos. Aceasta fiindcă adepții războiului nu sunt în mare oameni ai ordinii și ai disciplinei pe termen lung. Ei sunt unii care sunt persoane care vor să câștige mai multe bunuri de pe cei care sunt mai slabi. Iată de ce trebuie să știm că vom ajunge să fim unii care să învingem războiul dacă vom ajunge să stârpim neînțelegerea și neorânduiala din sufletul nostru. Aceasta fiindcă după cum am spus războiul este un lucru care ne duce spre diavol. Totuși, trebuie să știm că diavolul este viclean și el ne face să credem că pentru anumite motive războiul este unul bun și demn de urmat.

[30]Floarea Damschin, *Pacea casei în 333 de sfaturi* (Fundația sfinții martiri brâncoveni, 2017).

[31]Sfântul Ioan Gură de Aur - *Scrieri III*, PSB vol. 23.

- religia etc.

Prin urmare este evident că mai toate popoarele au ceva ce este numai al lor și care ajunge să le separe de restul. Că mai toate popoarele se văd pe sine unice și fără de nici un fel de asemănare este demonstrat de mai multe tendințe mesianice ce există în aceste popoare.[32]

Popoarele sunt unele care sunt libere și ele ajung să își croiască un destul propriu prin lume. Unele popoare sunt mai puternice, în timp ce altele sunt mai slabe. La fel de bine unele popoare sunt mai numeroase, în timp ce altele sunt mai slabe. Toate aceste lucruri sunt unele care ne spun că popoarele diferă. Este bine să ştim că ortodoxia este una care vorbeşte de aşa numiţii îngeri ai popoarelor. Aceşti îngeri ai popoarelor sunt unii care au de grijă de aceste popoare în măsura în are şi popoarele vor să coopereze cu îngerii lui Dumnezeu Tatăl. Toate aceste lucruri sunt unele care ne fac să fim cât se poate de atenți cu faptul că popoarele nu sunt identice. Ei bine în acest sens există două tendințe pe care putem ajunge să ne avem:

1. să vedem numai diferențele dintre noi ca popoare și să ajungem în acest mod la război,
2. să vedem asemănările dintre popoare și în acest mod în cele din multe să ajungem la pace.

Ține de noi în parte ce cale vom ajunge să alegem. Adevărul este că de mai multe ori oamenii aleg ceea ce îi diferențiază:

1. unii sunt mai capabili,
2. alții sunt mai întreprinzători,
3. alții sunt mai de succes,
4. alții sunt organizați în timp ce restul sunt mai puțin organizați,
5. Unii sunt mai puternici și alții mai slabi.

Toate aceste diferențe sunt unele care ne fac să fim cât se poate de atenți cu restul și să ne dăm seama că trăim într-o lume a diversității. Ei bine sunt mulți care sunt deranjați de diversitatea din lume. În acest sens ei sunt unii care consideră că ei și numai singuri trebuie să existe în lume.[33]

Oamenii răi sunt unii care evident că vor ajunge să accentueze diferențele dintre popoare într-o asemenea măsură că nu se mai poate trăii și aceste diferențe ajung să fie insuportabile. Ei bine așa se face că pacea ajunge să fie stârpită și să nu mai existe. Războiul este unul care de cele mai multe ori apare acolo unde oamenii nu mai pot să accepte diferențele dintre ei și să vadă numai faptul că popoarele lor sunt diferite. Este adevărat că există diferențe de viață pe planeta noastră. Aceasta fiindcă în nici un fel nu se poate ajunge să se facă un fel de asemănare dintre modul de viață pe care îl duce un eschimos cu un arab. În timp ce eschimosul este unul care duce un mod de viață care este condiționat de frig și zăpadă, ei bine arabul este unul care condiționat de căldură și de deșert. Totuși, ceea trebuie să știm este că deși condițiile de viață sunt extrem de diferite pe glob în nici un fel nu se poate ajunge să se considere că ființa umană nu mai este ea. Aceasta fiindcă după cum am spus este bine să știm că ființa umană este intrinsec aceiași, indiferent dacă trăiește la Polul Nord sau la Polul Sud. Sfântul Apostol Pavel scriidu-le colosenilor a fost cât se poate de clar când a spus că misiunea sau menirea lui Iisus a fost să ajungă să împace pe toată lumea: "și printr-Însul toate cu Sine să le împace, fie cele de pe pământ, fie cele din ceruri, făcând pace prin El, prin sângele crucii Sale" (Coloseni 1, 20). Toate aceste lucruri sunt unele care ne spun că trebuie să fim unii care trebuie să fim orientați în spre ceea ce vrea Iisus de la noi. Vrea Iisus ca noi să ajungem să vedem diferențele dintre popoarele noastre și în acest mod în cele din urmă să ajungem la război? Fără doar și poate că nu. Aceasta fiindcă de la Iisus ajungem să învățăm:

- înțelegerea,
- reconcilierea,
- dragostea frățească,
- respectul reciproc,
- comuniunea,
- armonia etc.

Toate aceste lucruri sunt unele care ajung să ne facă să înțelegem că pacea dintre popoare este un lucru la care aspiră creștinismul.[34]

---

[32]Radu Teodorescu, *Mesianismul ca păcat al mândriei* (Cugir, 2020).

[33]Nichifor Crainic, *Ortodoxie și etnocrație* (Editura Albatros, 1997).

[34]Este adevărat că creştinismul ortodox este unul care aspiră la pacea mondială. Totuşi, trebuie să ştim că nici un fel creştinismul ortodox nu poate să impună cu forța pacea. Pentru aceasta se poate vedea că sunt mai multe țări și regiuni ale lumii în care războiul se pare că nu se mai termină. Trebuie să ştim că numai războiul civil care a dus la dezmembrarea fostei Iugoslavii a durat cam 10 ani.

Ceea ce trebuie să ştim este că de multe ori în istoria lumii au existat mai multe războaie interne. Aceste războaie au fost unele care au primit denumirea de războaie civile. Ce este un război civil credem că ştie mai toată lumea. Aceasta fiindcă este bine să ştim că războiul civil este un lucru care ţine mai mult de neînțelegerea care există într-un anumit popor. Putem să dăm unele nume războaie civile mai semnificative din lume?

1. Războiul de secesiune (civil) din America de Nord,
2. Bosnia- Herțegovina,
3. Cipru,
4. Croaţia,
5. Irlanda de Nord,
6. Grecia,
7. Kosovo,
8. Spania,
9. Slovenia,
10. Rusia sovietică.

Trebuie să ştim că în realitate au existat mai multe războaie civile dar aici am enunţat pe cele mai cunoscute. Ei bine trebuie să fim conştienţi că faptul că oamenii ajung să se organizeze într-o anumită naţiune aceasta înseamnă că ei vor trăii în pace şi în armonie unii cu alţii. Aceasta fiindcă după cum am spus trebuie să fim conştienţi că în cadrul popoarelor unii se simt mai apropiaţi de ideile și aspirațiile naționale în timp ce unii vor fi mai puțin atașați de idealurile naționale. Iată cum în acest mod în cele din urmă se ajunge la război.[35]

Putem să vedem că în ceea ce priveşte raportul dintre război și pace lucrurile sunt cât se poate de confuze în lumea noastră. Sunt confuze fiindcă trebuie să ştim că sunt mulţi care sunt agenţi ai răului. Aceasta fiindcă după cum am spus este bine să ştim că omul este unul care ajunge să fie dominat de mai multe ori de răutate. Doctrina biblică este cât se poate de clară în acest sens:

- războiul ne face asemănător cu diavolul şi diavolii lui,
- pacea ne face asemănători cu Dumnezeu Tatăl şi îngerii Lui.

Aceasta fiindcă este de la sine înţeles că nu poate să existe nici un fel de egalitate dintre bine şi rău, dintre pace şi război. Acest lucru fiindcă după cum am spus lucrurile au fost trasate mai înainte de facerea lumii noastre. Iată cum noi oamenii am ajuns să ne vedem pe noi înşine ca un fel de fiinţe care suntem la intersecţia dintre îngeri şi diavoli, dintre bine şi rău. Este adevărat că mai ales războiul de cucerire este unul care ajunge să ne promită mult:

- un spaţiu geografic mai mare,
- mai multe bogății,
- mai mulţi bani,
- mai multă faimă în lume,
- mai multă prestanță,
- mai multă dominaţie,
- mai multă putere lumească etc.

Toate acestea şi multe altele sunt motive cât se poate de întemeiate care să ne facă să ajungem să facem război şi să ne dăm seama că de fapt războiul este un lucru profitabil. Să fie lucrurile chiar aşa? Vom vedea că nu. De fapt războiul produce mai multe lucrurile rele decât lucruri bune. Care sunt urmărire rele ale războiului:

- vieţi pierdute,
- sate şi oraşe distruse,
- orfani,
- văduve,
- distrugerea economiei unei anumite ţări,
- mai mulţi răniţi şi infirmi etc.

Aceasta fiindcă au fost mai mulţi care au preferat să războiască unii cu alţii decât să meargă pe calea acordurilor şi a înţelegerii. Ei bine vorbim aici de o ţară care se denumeşte pe sine o ţară creştin ortodoxă. Prin urmare este bine să ştim că războiul de mai multe ori a apărut şi între creştinii ortodocşi. Aceasta fiindcă trebuie să ştim că oamenii sunt unii care sunt de multe ori ignoranţi în ceea ce priveşte credinţa lor creştin ortodoxă. În acest sens este bine să ştim că trebuie să fim unii care să ne dăm seama că popoarele creştin ortodoxe sunt unele care pot şi ele să cadă în război dacă nu i-au seama la starea lor.

[35]Sfântul Nicolae Velimirovici, *Războiul şi Biblia* (Bucureşti, 2000).

Ei bine sunt mulți care evident că se lasă seduși de puterea distrugătoare a războiului și așa se face că lumea noastră ajunge să se scufunde în acest marasm la puterii aduse de război.[36]

Idealul creştin ortodox este ca toţi creştinii ortodocşi să ajungă să trăiască în pace unii cu alții și în acest mod restul popoarelor să vadă pacea şi iubirea care există între creştinii ortodocşi şi în acest mod în cele din urmă să ajungă ca şi ei să dorească pacea ce există între creştinii ortodocşi. Nu este posibil ca noi creştinii ortodocşi să ajungem să vorbim de o pace a lumii dacă nu avem pace între noi. Adevărul este că deşi de cele mai multe ori există pace între creştinii ortodocşi ei bine nu prea există iubire. Aceasta fiindcă este bine să ştim că aceste două noţiuni de pace şi iubire sunt unele care se presupun una pe alta. Totuşi, al fel de bine trebuie să ştim că ele nu sunt identice. Una este pacea creştin ortodoxă şi alta este iubirea creştin ortodoxă. Iată cum în cele din urmă este bine să ştim că iubirea creştin ortodoxă este un stadiu superior păcii creştin ortodoxe. De ce? Fiindcă trebuie să avem în vedere că pacea este un lucru pe care îl poţi face şi fără iubire. În schimb iubirea nu se poate face fără de pace. Iubirea care nu se face prin pace se cheamă sadism.[37]

Știm că în anul 1918 a avut loc Marea Unire de la Alba Iulia din România. Ei bine de la această adunare a marii uniri a venit și un soț acasă la soția lui.

- Doamne ajută, a început soțul.
- Bine ai venit.
- Vai ce mă bucur că am ajuns acasă.
- De ce?
- Fiindcă am avut drum greu de făcut.
- Cum a fost la unire?
- Cum să fie? Frumos.
- A fost multă lume?
- A fost plin.
- Și ce s-a mai întâmplat pe acolo?
- Slujbe cu ierarhii și multe discursuri.
- Frumoase discursurile?
- Foarte frumoase.
- Ți-au plăcut?
- Da, pline de patriotism.
- Păi da, a fost marea unire.
- Un discurs mi-a atras atenția dintre toate.
- Ce discurs?
- A fost discursul Prea Fericitului nostru Patriarh Miron Cristea.
- A fost și el la Alba Iulia?
- Cum să nu?
- Și ce a spus de ți-a plăcut așa de mult?
- A spus mai multe dar un lucru mi-a atras atenția.
- Ce anume?
- Patriarhul a spus așa: „în faţa asupririlor şi a nedreptăţilor, pe cari nu le puteam oprii, ne-am retras resemnaţi la vetrele familiilor şi la altarele bisericuţelor noastre; şi acolo am sfrăjuit cu neadormită grije şi am salvat scumpele comori ale sufletului:
    - legea,
    - limba,
    - datinile strămoșești
    - şi toată moştenirea fiinţei noastre etnice de români."

[36]Ba mai auzim pe unii care susțin că de fapt războiul este un lucru care trebuie să fie încurajat. De ce? Fiindcă numai națiunile puternice ajung să facă război. Dacă ajungi să fac război înseamnă că ești n popor curajos și la fel de bine un popor puternic. Sunt mai multe voci în Germania din zilele noastre care susțin că deși al doilea război mondial a fost pierdut ei bine trebuie să avem în vedere că totuşi Germania a avut puterea să declanşeze un război mondial. Aceasta fiindcă aceasta înseamnă că Germania este o țară puternică dacă a ajuns să declanşeze un război mondial. Este cu adevărat demn de remarcat aici că lumea vorbeşte în zilele noastre de primul și al doilea război mondial dar în nici un fel nu vorbeşte de o pace mondială. Am auzit vreodată să se vorbească de o PACE MONDIALĂ? Adevărul este că nu prea. Războiul este un lucru care este propriu la mai multe popoare şi la mai multe epoci ale istoriei omului şi sub nici o formă nu se vorbeşte de o pace mondială.

[37]Radu Teodorescu, *Iubirea agapică: între ontologic și spiritual* (Cugir, 2018).

- Foarte frumos.
- Mi s-au părut cele mai frumoase cuvinte spuse la Marea Unire.
- De ce?
- Fiindcă ele exprimă foarte bine realitatea.
- Ce este realitatea?
- Păi nu am fost noi români prigoniți de mai multe ori?
- Așa este.
- Și unde ne-am găsit refugiul?
- Unde?
- În credința strămoșilor ortodocșii.
- Adică în creştinismul ortodox.
- Exact. Vezi că ştii.[38]

Am dat aceste fragment din cuvântarea patriarhului Miron Cristea de la Marea Unire de la Alba Iulia din 1918 fiindcă ea exprimă un mare adevăr. Acest adevăr trebuie să ştim că este un lucru care ajunge să fie trăit de mai multă lume creştin ortodoxă. Creştinii ortodocşi fiindcă sunt oameni ai păcii de mai multe ori au fost luați de alte populații ale lumii ca fiind unii care nu sunt proști. De ce? Fiindcă într-o lume care este guvernată de legea junglei (cei mai puternici ajung să conducă) ei bine în nici un fel nu se mai poate vorbii de pace. Pacea este pentru mulți o noțiune:

- demodată,
- învechită,
- arhaică,
- ideal al naivilor,
- dovadă a slăbiciunii.

Sunt mulți care fiindcă inima lor a ajuns să fie dominată de ură ei bine sunt persoane care au ajuns să susțină că de fapt ceea ce conduce lumea şi de ceea ce are nevoie lumea este războiul. Deşi nu se recunoaşte lumea noastră este una destul de înapoiată. Cel care deține supremația armată și politică în cele din urmă conduce. Acesta este principiul junglei fiindcă ştim că jungla este condusă de animalele cele mai puternice. Este vorba de animale care sunt unele care ajung să își impună supremația prin forță. Să fie omul unul care ajunge să fie condus de instincte la fel ca animalele? Biblia ne spune că Dumnezeu Tatăl l-a creat pe om după chipul și asemănarea Lui. Prin urmare omul este mai mult decât un animal.[39]

De mai multe ori adevărul este că Dumnezeu Tatăl ajunge să lase ca peste anumite popoare să vină război fiindcă acele popoare sunt unele care au uitat de Dumnezeu Tatăl. Iată că trebuie să ştim că războiul nu este un lucru care dincolo de Dumnezeu Tatăl. De ce? Fiindcă Dumnezeu Tatăl este unul care ajunge să definească ceea ce am putea spune modul în care evenimentele istoriei omului ajung să se întâmple. Prin urmare trebuie să ştim că Dumnezeu Tatăl ar putea să stopeze toate războaiele din lume. Aceasta fiindcă ele nu sunt dincolo de puterile Lui. Totuși este bine să ştim că oamenii sunt unii care au ajuns din proprie inițiativă să facă război. Aceasta fiindcă ei sunt unii care susțin că trebuie să fie liberi să se manifeste. Ei bine oamenii se manifestă și de cele mai multe ori modul în care se manifestă ei este unul războinic și violent. Aceasta fiindcă după cum am spus războiul este un lucru ce ajunge să fie cât se poate de firesc pentru unii. Sunt mai multe imperii care s-au impus pe sine pe harta lumii prin:

- război,
- cucerire,
- violență,
- cu forța,
- cu amenințarea nucleară,
- cu dorința de dominare globală.

Toate aceste lucruri sunt unele care ne spun că trebuie să fim unii care să ajungem să fim cât se poate de atenți cu modul în care lumea se manifestă și mai ales cu faptul că oamenii una spun și alta fac. Nu trebuie să credem că toate țările care vorbesc la nivel internațional de pace și binefacerile lor sunt și țări ale păcii. De ce? Fiindcă aceste țări sunt unele care sunt extrem de viclene în ceea ce privește idea de pace. Sunt multe țări mari și

[38]Prelucrare din Grigorie Comșa, *1000 de pilde pentru viața creștină* (Arad, 1929).
[39]Valentin Ventitsky, *Războiul și Biserica* (Editura Elisavaros, 2015).

supraputeri care își angajează mai mulți mari politicieni care sunt plătiți să susțină pacea dar în realitate când aceste popoare ajung dorească bunurile unui popor mai mic nu se dau de la nimic înapoi și nici chiar de la război.[40]

Prin urmare adevărul este că între război și pace ar exista o a treia soluție. Care să fie acea soluție? Ei bine acea soluție trebuie să știm că este indiferența. De ce spunem că indiferența trebuie să fie o soluție în problema războiului dintre popoare? Dacă nu ne place un popor acest lucru nu înseamnă că trebuie să ne înarmăm împotriva lui și să mergem să purtăm război cu el. Aceasta nu este în nici un fel o soluție. Soluția este că trebuie să fim unii care să ajungem să nu mai avem nici un fel de interes față de acel popor. De ce? Fiindcă trebuie să știm că indiferența este la fel de bine o soluție în problema războiului. Sunt însă mulți care consideră că a fi indiferent cu un popor ce nu îți place și nici nu îți convine este în cele din urmă o dovadă de mare slăbiciune. Putem să ne dăm seama că sunt și popoare care sunt destul de înguste în ceea ce privește modul în care se raportează la restul popoarelor. Trebuie să fim oameni care să dăm dovadă de responsabilitate și să ne dăm seama că după cum ne spunea Iisus Dumnezeu Tatăl face soarele să răsară și peste cei buni și peste cei răi și face ca ploaia să cadă și peste cei drepți și peste cei nedrepți. Prin urmare indiferența este o soluție la problema lipsei de simpatii față de un anumit popor. Popoarele sunt chemate de Dumnezeu Tatăl să trăiască în pace. Ei bine acest lucru se poate vedea că nu are loc de multe ori. Aceasta fiindcă sunt mulți care nu sunt conștienți de voia lui Dumnezeu Tatăl. Este important să știm că voia lui Dumnezeu Tatăl este ca în lumea noastră să fie un fel de pace mondială. Aceasta este și motivul pentru care titlul căţii noastre se numește: Creștinismul ortodox pentru pacea lumii.[41]

Este bine să știm că de la războiul între popoare mai există o formă de război: este vorba de războiul sufletesc. Ce vrea să însemne a cest război sufletesc? Ceea ce afirmă mistica creștin ortodoxă este faptul că propriu zis războiul începe în sufletul omului. Aceasta fiindcă războiul dintre popoare este numai o reflecție a ceea ce au de fapt oamenii în sufletul lor. Omul poate să aibă în sufletul lui mai multe lucruri dar ele în cele din urmă pot să fie împărțite în doua categorii:

- gânduri bune (pozitive),
- gânduri rele (negative).

Aceasta fiindcă ține de fiecare dintre noi în parte ce ajungem să cultivăm în sufletele noastre. Pacea este evident un gând bun în timp ce războiul este un gând rău. Domnul Iisus Hristos a fost cât se poate de explicit cu privire la gândurile rele: "căci dinăuntru, din inima oamenilor, ies gândurile rele, preacurviile, curviile, uciderile, furtișagurile, lăcomiile, vicleșugurile, înșelăciunile, faptele de rușine, ochiul rău, hula, trufia, nebunia. Toate aceste lucruri rele ies dinăuntru și spurcă pe om" (Marcu 7, 21.23). Prin urmare trebuie să știm că există o dimensiune sufletească (lăuntrică) a războiului. El se naște în sufletul omului. Cum se poate una ca asta? Este posibil fiindcă după cum am spus omul este o ființă liberă. Suntem liberi să cultivăm ce vrem noi în sufletele și în inimile noastre și este foarte adevărat că ceea ce se ajunge să iese afară nu este decât răutate. Războiul este un lucru care aduce cu sine mai multe sentimente negative:

- distrugere,
- răzbunare,
- răutate,
- lipsă de orice sentiment de milă,
- neînțelegere,
- dezbinare,
- dezacord etc.

---

[40]Că sunt mai mulți care sunt în stare de război continuu este nici o îndoială. Ceea ce este cel mai trist este că sunt mai mulți care au ajuns să fie în război cu Dumnezeu Tată. Sunt mulți care din modul în care e comportă se poate vedea că sunt în stare de război cu Dumnezeu Tatăl. De ce? Din:
- răutate,
- ură,
- nihilism,
- ceartă cu tot universul.
Toate acestea sunt mult mai grave decât războiul dintre popoare și națiuni. Aceasta fiindcă fiindcă este bine să știm că omul se poate întoarce împotriva propriului Creator. Sfântul prooroc Isaia spune cât se poate de inspirat: "sau mai bine să caute ocrotirea Mea și cu Mine să facă pace, și cu Mine să fie în pace!...". (Isaia 27, 5).

[41]Mark Williams, Danny Penman, *Mindfulness: An Eight-Week Plan for Finding Peace in a Frantic* World (Rodale, 2011).

Toate acestea sunt forme sub care ajunge să se manifeste războiul care după cum am spus este un lucru ce ajunge să fie unul care curmă mai multe vieți. Ceea ce trebuie să știm și ceea ce este bine să avem în vedere este faptul că războiul este un lucru care deja a ajuns să curme mai multe vieți în sufletul celor care au ajuns să fie dominați de idea de război.[42]

Mai toții marii oameni ai lumii au portretizat războiul ca un fel de anomalie. Este adevărat că războiul este o anomalie. De ce? Fiindcă trebuie să știm că este destul de anomalic să ajungi să curmi vieți umane pentru cine știe ce ideal național sau politic. Totuși, cu toate acestea este bine să știm că ortodoxia nu este una care se opune războiului de apărare. Aceasta fiindcă trebuie să știm că sunt unii care împart războiul în două mari categorii:

- război de cucerire,
- război de apărare.

Dacă țara îți este atacată pentru a fi cucerită de dușmani ce faci? Ei bine ortodoxia nu este una care neagă faptul că dacă ești amenințat ai datoria să te aperi. Totuși deși ortodoxia este una care susține războiul de apărare în nici un fel nu ajunge să susțină războiul de cucerire. Sunt mulți care se vor mari cuceritori. Începând cu Alexandru cel Mare și sfârșind cu Napoleon omenirea a fost plină de mari cuceritori. Aceștia au voit să vină cu propriile soluții la marile probleme cu care se confruntă omenirea și soluția lor a fost să cucerească cât mai mult. Evident că o astfel de opinie este eronată. De ce? Fiindcă a cucerii nu este o soluție la problemele cu care se confruntă umanitatea. Oricum ceea ce se poate remarca este că în istoria umanității războaiele au fost o constantă. Mai toate epocile au avut războaie. Aceasta fiindcă oamenii au voit să fie unii care să supună cât mai multe teritorii.[43]

Toată lumea știe că războiul este un lucru rău dar ceea ce știu mai puțini este că sunt destui cei care consideră că numai războiul poate să fie o soluție viabilă la problemele cu care se confruntăm. Aceasta fiindcă sunt din ce în ce mai mulți care adevărul este că văd în război o rezolvare la stările de conflict și de neînțelegere ce există între popoare. Sunt și oameni care au ajuns să facă din război țelul vieții lor. Aceasta fiindcă ei sunt oameni care au un suflet rău. După cum putem să ne dăm seama războiul este la un anumit nivel un fel de ieșire din ordinea firească a lucrurilor. Aceasta fiindcă mai toată lumea știe că este bine să trăiești pe timp de pace. Ei bine din mai multe motive (mai ales legate de orgoliu) au fost mai mulți care au ajuns la concluzia că de fapt războiul este singura soluție la problemele lor. Așa se face că ei și-au lăsat sufletele otrăvite de război. Sfântul Zaharia a proorocit despre Sfântul Ioan Botezătorul că va fi un prooroc al păcii: "ca să lumineze pe cei care şed în întuneric şi în umbra morţii şi să îndrepte picioarele noastre pe calea păcii." (Luca 1, 79). Prin urmare putem să vedem că nu numai Hristos a propovăduit pacea ci la fel de bine și înaintemergătorul Lui. Războiul este bine să știm că nu este propriu lumii noastre chiar dacă unii vor să îl facă să fie ceva firesc. Sunt mulți care consideră că într-o lume care se împarte între cei:

- puternici,
- și ce slabi

ei bine războiul este un fel de soluție la problemele noastre esențiale. Aceasta fiindcă el ajunge să facă cât se poate de clară distincție dintre:

- cine este cel care domină
- și cine este cel dominat.[44]

---

[42]Este evident că gândul războiului este un lucru care ajunge să se prezinte pe sine ca fiind un gând nevinovat sau mai bine spus ca o alternativă la o situație de excepție. Ei bine deși începe ca un gând nevinovat în cele din urmă războiul ajunge să se manifeste în toată amploarea lui. Sunt foarte mulți istoriei și chiar psihologi care se gândesc numai la manifestările externe ale războiului fără să vrea să intre în miezul problemei: războiul este mai mult decât orice o expresie a unui suflet bolnav. Omul care este stăpânit de gânduri de război este un om al cărui suflet este bolnav și care trebuie să se vindece. Cum ajunge să se vindece? Nu neapărat prin metode psihologice ci mai mult prin metode spirituale:

- asceză,
- spovedanie și împărtășanie,
- nevoință,
- post.

[43]Alan Kramer, *Dynamic of destuction: culture and mass killing in first world war* (Oxford, 2007).

[44]Scriitorul român Constatin Virgil Gheorghiu a fost cel care a fost autorul cunoscutului roman Ora 25. acest roman este mai mult un fel de caricatură la cel de al doilea război mondial. Aceasta fiindcă el a venit să sublinieze faptul că al doilea război mondial a fost cumva un lucru:

- nefiresc,
- ieșit din ordinea firească a lucrurilor,
- anomalic,

Că am ajuns să trăim într-o lume a anomaliilor în care ceea ce este bun este considerat un lucru rău şi ceea ce este rău este considerat un lucru bun, sunt lucruri cât se poate de fireşti şi de obişnuite. Aceasta fiindcă trebuie să ştim că războiul trebuie să fie un lucru care să nu ne preocupe prea mult. Sunt la nivel de umanitate mult prea mulţi care sunt interesaţi de război. Unii adevărul este că sunt obsedaţi de război şi de modul în care el poate să fie pus în practică. Ei bine numai noi ca persoane putem să decidem ca războiul să nu ajungă să ne contamineze sufletele. Spunem că războiul poate ajunge să ne contamineze sufletele fiindcă el este unul care întotdeauna se prezintă ca un fel de alternativă la problemele cu care se confruntăm. Războiul prin urmare pleacă din suflet după cum şi pacea pleacă din suflet. Sunt suflete în care există foarte mult război. Aceasta fiindcă aceste sufletele sunt pline de:

- răutate,
- ură,
- invidie,
- frustrare,
- neînţelegere,
- răzbunare etc.

Toate aceste lucruri adevărul este că le găsim în sufletele celor care sunt dominaţi de război. Până la proba contrară ei bine mai toţi aceşti oameni sunt unii care consideră că ei nu pot să fie atinşi de război. De multe ori numai faptul că ajung să moară pe câmpul de bătălie este unul care le poate curma elanul războinic de care sunt stăpâniţi. După cum spunea Virgil Gheorghiu războiul este unul care ne scoate din ordinea firească a lucrurilor şi ne aruncă într-o oră 25, adică într-o realitate fictivă şi care nu corespunde vieţii obişnuite.[45]

Ca să scoatem războiul din lumea noastră trebuie să ajungem să îl scoatem din sufletele noastre. Acolo este baza profundă a războiului. Unii se laudă cu armele lor de război dar ei nu văd în nici un fel care este miza finală a lucrurilor: sufletul este cel care ajunge să fie unul care defineşte războiul fiindcă războiul pleacă din sufletul omului. Este acest suflet care ajunge să fie plin de prezenţa diavolului când omul se orientează spre război. Că unii se umplu de prezenţa diavolului nu este nici o îndoială. Una dintre cele mai clasice forme de umplere de diavol este momentul în care omul ajunge să creadă că războiul este soluţia la problemele lui. Sfântul Pavel spunea cât se poate de bine în acest sens: "iar Dumnezeul păcii va zdrobi repede sub picioarele voastre pe satana" (Romani 165, 20). din aceasta trebuie să înţelegem că:

- Dumnezeu este un Dumnezeu al păcii,
- războiul este unul care vine de la diavol.

Diavolul se luptă de multe ori pentru a ajunge să prindă pe cât mai mulţi în cursele sale şi cel mai bine el ajunge să o facă prin a inspira gânduri de război în sufletele oamenilor. Pentru a ajunge să facă acest lucru trebuie să ştim că lupta se dă în suflet. Sunt oameni care nu ai nici o intenţie de război şi care se trezesc pur şi simplu cu dorinţa de a face război. Ei uită de mai toate lucrurile negative pe care le poate aduce războiul:

- morţi,
- răniţi,
- distrugeri materiale,
- pagube mari,
- suferinţă,
- durere etc.

Toate acestea fiindcă diavolul le întunecă mintea. Diavolul este unul care acţionează asupra celor care pornesc război din surdină: adică el nu ajunge să îşi arate intenţiile pe faţă ci la face din umbră prin:

- gânduri,
- sugestii,
- intenţii,
- opţiuni.

- fără de logică.

Cei care fac război sunt oameni care evident că sunt dominaţi de ambiţii lumeşti şi nu vor să iese de sub influenţa lor. Aşa se face că ei ajung să considere că numai războiul mai este o soluţie. În realitate ei manipulează lumea fiindcă la orice război sunt mai multe soluţii onorabile care nu implică vărsarea de sânge.

[45]Virgil Gheorghiu, *Ora 25* (Editura Gramar, 2019 reeditare).

Devine evident că diavolul știe că lupta pentru război trebuie să fie dusă în sufletul omului. Dacă sufletul omului este cucerit pentru război ei bine războiul va avea loc.[46]

După cum am spus, războiul este un lucru care aduce cu sine ceea ce am putea denumii ca un fel de sete de a cucerii. Oamenii sunt de fapt destul de slabi când vine vorba de bogății. Pentru a fi bogați și a nu ajunge la sărăcie ei bine sunt mai mulți care sunt dispuși să facă orice, inclusiv să omoare. Iată cum ia naștere ceea ce am denumit ca războiul de cucerire. Războiul de cucerire este unul care este însoțit de păcatul mândriei. Este mândria cea care îl face pe om să considere că el este un fel de persoană care este superioară și că lui i se cuvine orice există în această lume. Nu este nici o problemă dacă el ajunge să ucidă fiindcă acest lucru este natural și firesc într-o lume în care cei puternici ajung să facă legea. Iată cum se ajunge la ceea ce am putea denumii ca războiul de cucerire. Este războiul de cucerire pe care îl condamnă toți sfinții părinți ai creștinismului ortodox. De ce? Fiindcă acest război este unul care ne facem să fim unii care nu mai ținem cont de viața celor din jur și ajungem să le-o curmăm pentru a le lua bogățiile.[47]

Se spune că doi occidentali s-au pierdut prin deșert.

- Ce ne vom face acum?

- Asta să știi că chiar nu știu.

- Cum nu știi?

- Nu este vina mea că nu avem nici o hartă.

- Hartă? Tu crezi că ne poate ajuta o hartă?

- Cum să nu.

- Pe cine au văzut tu în deșert cu o hartă?

- Pe mai multă lume.

- Nu de hartă avem noi nevoie acum.

- Dar de ce?

- De apă.

- A da. Asta așa este.

Ziua trecut și a venit noaptea.

- Acum ce vom face?

- Ce să facem vom încerca să dormi.

Nu au reușit să închidă un ochi că au început să se audă sunete ciudate.

- Ce este cu aceste sunete?

- Nu știi?

- Nu, nu știu.

- Sunt animale sălbatice.

- Și dacă ne atacă?

- Dacă nu faci zgomot nu ne vor ataca.

- Ești sigur?

- Da.

- Deci trebuie să fiu tăcut?

- Bineînțeles.

Cei doi occidentali au adormit deși în deșert noaptea este un mare frig.

- Bună dimineața.

- Bună dimineața.

- Ce ne vom face acum?

- Ne vom relua drumul.

- Dar o să ne topim de cald.

---

[46]Este bine să știm că războiul este sugerat de cele mai multe ori de diavol. Sfinții părinți au fost unii care ne-au spus că sunt în iad diavoli care sunt însărcinați numai cu datoria de a crea război. Așa se face că războiul este unul care ajunge la un anumit nivel în sens spiritual să unească pământul cu iadul. De ce? Fiindcă în iad există o stare continuă de război. Am fi naivi să credem că iadul este numai un loc al chinurilor. El este și un loc al războiului fiindcă diavolii sunt unii care prin natura lor sunt adepții războiului. Iată de ce războiul este un fel de instaurare a iadului în lumea noastră. Se știe că grecii au dus un război cu persani la Maraton. Aceasta fiindcă persanii au voit să cucerească Grecia. Maraton este un loc de marginea mării. Ei bine istoricii au consemnat că după bătălia de la Maraton marea de lângă locul unde a avut lor bătălia nu mai era albastră cum este de obicei ci roșie din cauza la cât sânge s-a vărsat. Iată că avem aici o imagine cât se poate de plastică referitoare la ceea ce înseamnă războiul.

[47]Brian Schultz, *Conquering the world: the war scroll (1 QM) reconsidered* (Brill, 2009).

- Trebuie să plecăm acum cât încă nu este soarele prea puternic.
- Bine, aşa vom face.

Cei doi pierduți au plecat la drum. Pe cum mergeau prin deşert la un moment dat au putut să vadă un punct la orizont.

- Ce este acel punct?
- Care?
- Uite acolo.
- Poate este o cămilă.
- Să mergem să vedem.
- Pe cum mergeau punctul creştea şi s-a transformat într-o oază cu palmieri şi un izvor cu apă.
- Vai apă, apă!
- Da. Se pare că această oară este scăparea noastră

În cele din urmă ce doi occidentali au luat apă destulă ca să îi scoată din deşert.[48]

La fel cu aceşti doi oameni care s-au pierdut prin deşert suntem şi noi. Ajungem să ne pierdem prin deşertul acestei lumi şi voim să ne mântuim sufletele şi nu avem unde. Ei bine Biserica Creştin Ortodoxă este oaza care ne iasă în cale şi ea este soluția la dorința noastră de mântuire. Cu apa vieții pe care Hristos o dă în Biserica Ortodoxă în cele din urmă reuşim să ne ieşim la liman. Omul care este adeptul războiului are sufletul pustiu ca un deşert. El este unul care ajunge să considere că bogățiile sunt mai importante decât viața omenească. Aceasta este şi motivul pentru care el ajunge să facă război şi să îl susțină. Pentru a ajunge să scăpăm de război adevărul este că trebuie să tăiem răul de la rădăcină. Aceasta fiindcă este bine să fim unii care să ajungem să ne dăm seama că de pe urma războiului mai mult avem de pierdut. Au fost mari cuceritori care plini de mândrie au declanşat mai multe războaie de cucerire. Ei bine ei considerau că aceste războaie în nici un fel nu îi vor afecta. Aşa se face că ei au ajuns să moară şi să piară în război. De ce? Din cauza mândriei. După sfinții părinți ai Bisericii Creştin Ortodoxe trebuie să fugim de război la fel cum fugim de focul are ne arde. Aceasta fiindcă trebuie să ştim că nu vom avea nimic de câştigat de pe urma războiului.[49]

Ceea ce ştim de la sfinții părinți este că:

- sunt diavoli care luptă din iad pentru a face război pe pământ,
- că mintea şi sufletul este centrul de interes al diavolilor pentru a ne face să fi adepți ai războiului.

Toate acestea fiindcă după cum am spus războiul este unul care pleacă din sufletul omului. Diavolii sunt cei care ajung să îi lupte pe cei care sunt în forțele armate cu mai multe gânduri:

- de ce să faci armament dacă nu ajungi să îl foloseşti?
- numai cei puternici fac război,
- pacea este numai pentru cei slabi,
- războiul îți poate aduce bogății,
- războiul îți poate aduce putere politică,
- războiul îți poate aduce dominare,
- războiul îți poate aduce un nume de cinste în lume etc.

Toate aceste gânduri sunt insuflate de diavoli pentru a ajunge să creeze război în lumea noastră. Adevărul este că sunt mulți care sunt cuceriți de aceste idei şi aşa se face că se ajunge să vedem cum sunt lucrurile în lumea noastră: o alternare de segmente dintre pace şi război. Au fost mai mulți filosofi şi gânditori care au remarcat că este mult mai uşor să facă război decât pace. Aceasta fiindcă trebuie să fim convinşi că cei care fac război sunt unii care nu au nevoie de prea multe pretexte pentru a ajunge să îi cucerească pe cei din jur. Sunt mulți care în sufletele lor se lasă seduşi de război şi consideră în mod greşit să el este singura alternativă la problemele lor şi că ei sunt cei care vor ajunge să aibă câştig de cauză. Deşi la început oamenii se simt atraşi de cei care sunt adepții războiului fiindcă sunt curioşi să le afle motivațiile, ei bine în cele din urmă ei vor ajunge să se depărteze de ei fiindcă îşi vor da seama că ei sunt oameni nocivi.[50]

---

[48]Prelucrare din Grigorie Comşa, *1000 de pilde pentru viața creştină* (Arad, 1929).

[49]Terry Law,*The Fight of Every Believer: Conquering the Thought Attacks That War Against Your Mind*, (Harrison House, 2006).

[50]Războiul este nociv fiindcă el este unul care susține că lumea se împarte numai în două categorii:

1. învingători,
2. învinşi.

Sunt învingătorii cei care scriu istoria şi ei sunt cei care singuri trebuie să fie ascultați şi care au dreptate. Adevărul este că lumea este mult mai complexă decât tabloul care ni-l propune războiul dar sunt unii care evident fiindcă sunt mai puțin dotați intelectuali şi fiindcă

Sfântul palsmist David spunea cât se poate de frumos: “eu mă culc şi adorm în pace, căci numai Tu, Doamne, îmi dai linişte deplină în locuința mea” (Psalm 4, 8). Din aceasta trebuie să înțelegem că pacea sufletului este una pe care numai Dumnezeu Tatăl o poate aduce. Diavolul oferă ceea ce este el:

- neliniște,
- anxietate,
- angoasă,
- durere,
- dezbinare lăuntrică,
- ruptură sufletească,
- dorințe murdare.

Toate acestea sunt unele care evident că nu ne aduc nici un folos. Iată de ce este bine să ştim că trebuie să fim unii care să ne dăm seama că diavolul este cel care ajunge să însămânţeze în sufletele noastre gândul de război. El oferă mai multe motive care să justifice de ce războiul este un lucru cât se poate de normal și de firesc. Fiindcă poate să manipuleze ei bine diavolul ajunge să prezinte că într-o anumită situație ei bine numai războiul poate să fie o soluție. Totuși, trebuie să ştim că sunt și oameni care nu au nevoie de diavol pentru a ajunge la gânduri de război. Ei de mai multe ori sunt unii care ajung din proprie inițiativă la război. Aceasta fiindcă eventual sunt temperamente mai aprinse și mai colerice. După cum spunea filosoful Socrate una dintre condițiile pentru a ajunge la înțelepciunea este să te cunoști pe tine însuți. Trebuie să ne cunoaştem pe noi înșine și să ne dăm seama dacă suntem unii care suntem mai mult sau mai puțin predispuşi la război sau nu. La fel de bine trebuie să ştim că războiul este unul care porneşte din minte sau mai bine spus din suflet. Trebuie să privim în sufletul nostru și să vedem care sunt gândurile noastre și care sunt gândurile străine de noi pe care diavolul le pune în el. Numai așa în cele din urmă vom reuşii să eliminăm toate gândurile de război.[51]

CAPITOLUL 3

PACIFISMUL: PARTE DIN CREŞTINISMUL ORTODOX?

Fiindcă de mai multe ori lumea din jurul nostru a devenit o alternanță de intervale de război și pace ei bine au fost mai mulți care au voit să studieze și să aprofundeze mai mult pacea și modul în care se naște ea. Așa a ajuns să se nască în lumea noastră pacifismul. Prin urmare ce este pacifismul?

1. Propovăduire a politicii de pace,
2. Curent politic ai cărui reprezentanți se pronunță împotriva oricăror războaie, condamnându-le indiferent de conținutul lor politic,
3. Curent de gândire întemeiat pe umanism și pe raționalismul filosofic iluminat, care se pronunță împotriva oricăror războaie, indiferent de caracterul,
4. atitudinea celui care vrea pace,
5. Curent liberal ai cărui reprezentanți se pronunță împotriva oricăror războaie, limitându-se însă la simpla propovăduire pasivă a păcii și despărțind lupta pentru pace de lupta activă împotriva politicii care duce la război.[52]

Prin urmare este evident că pacifismul și creştinismul ortodox sunt două lucruri cât se poate de unite și care sunt aproape sinonimice. Aceasta fiindcă nu o să găsim nici un sfânt părinte creştin ortodox care să propovăduiască războiul. Aceasta fiindcă toți sfinții au fost oameni ai păcii. Totuși, trebuie să ştim că sfinții părinți nu au fost la fel ca Martorii lui Iehova din zilele noastre care refuză să pună mâna pe arme și să participe la orice fel de război. Pacifiști au fost și cei din Mişcarea Hippie din Statele Unite ale Americii care în a doua jumătate a secolului al XX-lea au fost unii care au protestat împotriva războiului din Vietnam și au avut ca slogan dictonul: make love not war, adică faceți dragoste și nu război.[53]

---

sunt leneşi şi nu vor să ajungă să vadă lucrurile în perspectivă în cele din urmă ajung să fie adepții războiului. Cel care este adeptul războiului este unul care are sufletul biruit de diavol fiindcă este unul care are un suflet bolnav. Iată că trebuie să ştim că războiul este o boală a sufletului pe care trebuie să o vindecăm prin metode tradiționale ale spiritualității creştin ortodoxe.

[51]Sfântul Nicodom Aghioritul, *Războiul nevăzut* (Editura Bunavestire, Bacău).

[52]După Dicționarul explicativ.

[53]Sfinții părinți creştin ortodocşi sunt unii care susțin că trebuie să fim cât se poate de atenți cu războiul dacă cineva ajunge să ne atace pentru a ne cucerii ei bine nu putem să stăm cu mâinile în sân și să privim cum ajungem să fim cuceriți. După cum am spus în rândurile

Este evident că sfinții părinți sunt unii care au făcut un fel de diferență dintre:
- războiul de cucerire,
- și războiul de apărare.

Cu toții avem datoria să ne apărăm și să ne dăm seama că numai în acest mod în cele din urmă vom ajunge să fim liberi. Mai multe războaie din lumea noastră au ajuns să se termine prin:
- suprimarea libertății,
- transformarea celor cuceriți în sclavi,
- dominație despotică și sălbatică a celor cuceriți.

Toate aceste lucruri sunt unele care ne fac să ne dăm seama că războiul este un lucru care se leagă de pacifism dar acest lucru nu înseamnă că ortodoxia este una care este de acord cu pacifismul ca un fel de ideal politic. Pacifismul este unul care în care se manifestă la nivel politic. Sunt unii care fiindcă știu că oamenii iubesc pacea și detestă războiul sunt unii care ajung să susțină pacea. Ei bine pacifismul nu înseamnă numai o doctrină cu privire la pace ci la fel de bine el mai poate să însemne și un crez politic. Acest crez politic este unul care susține că:
- pacea trebuie să fie urmată cu orice cost,
- că nu trebuie să punem mâna deloc pe arme,
- că pacea este un crez exclusiv politic,
- că pacea este esențială în viața unui stat.

Este adevărat că pacifismul și creștinismul ortodox au mai multe lucruri în comun dar trebuie să știm că ele nu sunt 100% identice. Aceasta fiindcă după cum am spus trebuie să fim unii care să ne dăm seama că pacea este un lucru care trebuie să ne definească dar ea nu este un lucru pe care trebuie să îl practicăm atunci când suntem atacați.[54]

În Vechiul Testament Sfântul prooroc Isaia a fost unul care a susținut că pacea este un lucru care este legat de poruncile lui Dumnezeu Tatăl: "dacă ai fi luat aminte la poruncile Mele, fericirea ta ar fi fost asemenea unui râu şi dreptatea ta ca valurile mării" (Isaia 48, 18). Este evident că trebuie să fim atenți mult mai mult la poruncile lui Dumnezeu Tatăl. Aceasta fiindcă trebuie să știm că trebuie să fim convinși că pacea este un lucru ce ajunge să ne definească și să ne mențină în stare de atenție cu ceea ce se întâmplă cu noi. Vedem că sunt mai multe tipuri de războaie în lumea noastră:

1. Războaie armate (militare),
2. Războaie economice,
3. Războaie mondiale,
4. Războaie de secesiune,
5. Războaie religioase,
6. Războaie de supremație națională sau internațională,
7. Războaie intercontinentale etc.

Toate aceste lucruri sunt tragice dar nu se poate în nici un fel să nu ajungem să le vedem așa cum sunt ele. Aceasta fiindcă după cum am spus trebuie să fim oameni care să ajungem să fim realiști și să ne dăm seama de lumea în care trăim. Sfântul prooroc Isaia a fost destul de inspirat când a spus că trebuie să vedem o legătură puternică dintre război și poruncile lui Dumnezeu Tatăl. Aceasta fiindcă trebuie să știm că războiul este un lucru care ajunge să ne ducă la voia lui Dumnezeu Tatăl. Omul religios sau la fel de bine omul duhovnicesc este un om care în primul rând ajunge să își ridice problema voii lui Dumnezeu Tatăl. Este bine să știm să facem voia lui Dumnezeu Tatăl. Din mai toate episoadele biblice în care Dumnezeu Tatăl și-a făcut cunoscută voia lui față de poporul ales ei bine nu s-a putut vedea că El a susținut războiul. Sfântul psalmist David spunea cât se poate de

---

de mai sus războiul de apărare este un lucru pe care creștinismul ortodox îl acceptă. Aceasta fiindcă trebuie să știm că sunt și oameni răi care vor să facă rău și avem toate obligațiile să ajungem să ne apărăm. Aceasta fiindcă după cum am spus războiul este un lucru care poate să fie combătut. Iată că este evident că putem să ajungem să ducem război pentru ne a apăra țara și familia de cuceritori. De multe ori adevărul este că sunt unii care au dubii cu privire la acest fapt. Totuși, ce facem, cu cei care se comportă ca vandalii? Putem să stăm cu mâinile în sân și să nu facem nimic? Fără doar și poate că nu. Trebuie să fim unii care să luăm atitudine față de războiul de cucerire și să ne apărăm.

[54]Kurt A. Raaflaub, *War and peace in the ancient world* (Blackwell- Wiley, 2006).

frumos: "depărtează-te de rău și fă binele; caută pacea și aleargă după ea!" (Psalm 34, 14). Din această afirmație înțelegem că trebuie să urmăm pacea și să o căutăm.[55]

Trebuie să știm că sunt și religii degenerate în lumea noastră care susțin că lumea trebuie să fie convertită la anumite credințe religioase cu orice preț. O astfel de religie este islamul care susține că dacă oamenii nu vor să se convertească la credința lui Mohamed ei bine ei trebuie să fie unii care să fie aduși cu forța de credința în Alah. Așa se face că islamul a lansat în istorie doctrina de război sfânt. Ce este războiul sfânt? Războiul sfânt este doctrina sacră a islamului care susține că:

- cei care nu vor să se convertească la islam trebuie să fie convertiți cu forța,
- dacă un popor nu vrea să treacă la islam el trebuie să fie convertit prin război,
- lumea se împarte între credincioși (islamicii) și necredincioși (infideli),
- a ucide în război pentru Mohamed și Alah nu este un păcat,

Acestea sunt numai câteva dintre preceptele doctrinei lui Mohamed care ne fac să ne dăm seama că sunt unii care au ajuns să ridice războiul la un piedestal care este un fel de religie. Războiul islamic se poate vedea în două mari perioade ale lumii:

1. În timpul cuceririi otomane (imperiul otoman),
2. În starea continuă de război dintre popoarele Orientului Mijlociu care se războiesc de mai mulți zeci de ani și în prezent.

Toate acestea sunt lucruri care ne spun că trebuie să vedem războiul islamic după cum este el. Aceasta fiindcă trebuie să știm că trebuie să fim unii care să vedem lucrurile în profunzime. Pentru islamici războiul a ajuns să fie un lucru sacru. Să fie războiul un lucru sacru? Evident că nu. Totuși sunt și unii care fiind demonizați ajung să susțină lucruri care nu numai că nu sunt creștin ortodoxe dar la fel de bine sunt nefirești și împotriva ordinii firești ai lucrurilor. Trebuie să fim oameni care să ne dăm seama de care este diferența dintre război și războiul motivat religios. În islam războiul sacru se cheamă jihad.[56]

Deși oamenii de azi sunt unii care susțin că de fapt războiul și pace sunt lucruri care sunt țin într-un anume fel de hazardul istoriei ei bine creștinismul ortodox nu este de această opinie. Aceasta fiindcă creștinismul ortodox susține că:

1. Pacea vine de la Dumnezeu Tatăl,
2. Războiul vine de la diavol.

Fiindcă oamenii sunt răi este posibil ca Dumnezeu Tatăl să lase un război peste oameni pentru a îi trezii și îi aduce la conștința faptului că au ajuns să păcătuiască. Iată ce spunea în acest sens Sfântul prooroc Iezechil: "voi încheia cu ele un legământ de pace și voi îndepărta din țară toate fiarele sălbatice; ele vor locui în liniște în pustie și vor putea dormi în mijlocul pădurilor" (Iezechil 34, 235). Prin urmare este posibil ca atunci când oamenii îi vor întoace spatele lui Dumnezeu Tatăl, El să ajungă să lase ca un război să vină peste oameni pentru a se trezii și a revenii la viață. Evident că unii s-ar putea întreba: cum este posibil ca Dumnezeu Tatăl să facă un pact cu războiul? Este posibil ca Dumnezeu Tatăl să lase războiul să vină peste cei care nu vor să știe de El? Ei bine trebuie să știm că războiul este un lucru care după cum am spus în rândurile de mai sus nu este dincolo de puterile lui Dumnezeu Tatăl. Tot ceea ce are loc în această lume este în cele din urmă are loc prin voia lui Dumnezeu Tatăl. Ei bine omul poate să devină:

- indiferent față de Dumnezeu Tatăl,
- să nu îi mai pese de El,
- să nu mai aibă nici un interes față de El,
- să nu mai vrea să îi facă voia Lui,
- să meargă pe un drum străin de El.

---

[55]Ce facem atunci când într-o anumită situație am ajuns să căutăm pacea și nu am reușit să o obținem? Ei bine adevărul este că în sens creștin ortodox avem dreptul de a ne apăra de cei care vor să ne cucerească. Aceasta fiindcă ei pot ajunge să domine toată lumea și să ducă în acest fel lumea la pierzanie. Nu trebuie să avem nici un fel de îndoială: sunt mai mulți agenți în lumea noastră care susțin că lumea trebuie să fie condusă cu forța prin război. Este evident că o astfel de opțiune nu este în nici un fel un lucru bun și pentru aceasta nu trebuie să ezităm să ajungem să ne apărăm țara și după caz lumea din care facem parte. Lumea noastră este prin urmare este de multe ori un teren de luptă dintre:
- forțele binelui,
- și forțele răului.
Aceasta fiindcă sunt destui cei care sunt adepți ai răului. Când adepții răului vor să cucerească lumea noastră ei bine trebuie să fim unii care să luăm atitudine și să ne apărăm lumea noastră.

[56]Michael Bonner, *Jihad in islamic doctrine and practice: dostrines and history* (Princeton, 2006).

Toate aceste lucruri sunt fapte care au loc fiindcă după cum am spus oamenii sunt unii care pot să devină răi sau mai bine spus să se înrăiască. Ei bine când omul se înrăieşte el se îndepărtează de Dumnezeu Tatăl. Războiul poate să fie un fel de culminare a răutății de care dă dovadă omul.[57]

Sunt mulți care consideră că în nici un fel războiul nu este unul care este în cadrul puterilor lui Dumnezeu. Aceasta fiindcă în cele din urmă războiul este unul care ține numai de facerea omului. Biblia este de cu totul altă părere. Iată ce ne spune cartea Ieşirii în care ne este relatat războiul evrelor cu amaleciții: "Amalec a venit să bată pe Israel la Refidim. Atunci Moise a zis lui Iosua. Alege nişte bărbați şi ieşi la luptăîmpotriva lui Amalec. Iar eu voi sta pe vârful dealului cu toiagul lui Dumnezeu în mână. Iosua a făcut ce-i spusese Moise şi a ieşit să lupte împotriva lui Amalec. Iar Moise, Aaron şi Hur s-au suit pe vârful dealului. Când îşi ridica Moise mâna, era mai tare Israel; şi când îşi lăsa mâna în jos, era mai tare Amalec. Mâinile lui Moise fiind trudite, ei au luat o piatră, au pus-o sub el, şi el a şezut pe ea. Aaron şi Hur i sprijineau mâinile, unul deoparte, iar altul de alta; şi mâinile lui au rămas întinse până la asfințitul soarelui. Şi Iosua a biruit pe Amalec şi poporul lui, cu tăişul sabiei" (Ieşirea 17:8-13). Avem aici un pasaj care ne spune despre un miracol: faptul că Moise ajungea să îşi țină mâinile întinse era un lucru care ajungea să îi facă pe evrei să fie biruitori împotriva amaleciților. Iată prin urmare că războiul nu este un lucru care este dincolo de puterile lui Dumnezeu Tatăl.[58]

Se spune că un mare înțelept stătea într-o zi în meditație.

- Bună ziua, a început ucenicul înțeleptului.
- Bună ziua, a răspuns înțeleptul.
- Frumoasă zi.
- Da foarte frumoasă.
- Sper că nu vă deranjez.
- A nu.
- Am văzut că meditați.
- Da meditam.
- La ce anume?
- La mai multe lucruri.
- Nu puteți să îmi spuneți şi mie?
- Da de ce nu.
- Vă mulțumesc.
- Tu ai făcut vreo vizită în închisorile din țara noastră?
- Nu prea.
- Ştii că sunt pline de nici nu mai există loc în ele?
- Nu, nu ştim.
- Da, închisorile sunt pline îți spun eu.
- Sunt mulți infractori.
- Dar lasă-mă să te întreb altceva.
- Orice.
- În Bisericile noastre Ortodoxe ai fost?
- Da, în ele am fost.
- Şi ce ai remarcat?
- Ce să remarc? Sunt pline cu icoane.
- Nu la asta mă refeream.

---

[57]Nu trebuie să avem nici o îndoială că războiul este o formă de manifestare a răului. Sunt mai multe forme de manifestare a răului dar războiul este una dintre ele mai intense. De ce? Fiindcă este bine să ştim că prin război omul ajunge să facă cât mai multe crime fără să se mai țină cont de nici un fel de restrişte morală. Suntem oameni cu moralitate şi prin urmare ştim ceea ce este diferența dintre bine şi rău. Aceasta fiindcă este bine să ştim că răul este un lucru ce ajunge să ne separe şi să ne facă mult rău. Oameni care nu s-au văzut niciodată şi nu s-au cunoscut niciodată ei bine ajung să se lupte pe viață şi pe moarte şi să se ucidă în numele unor idealuri naționale sau etnice. Ceea ce este bine să ştim este că războiul pleacă întotdeauna:
- din interior
- spre exterior.

De ce? Fiindcă el este unul care după cum am spus în primul rând cuprinde sufletul omului. Sunt mai puține studii psihologice care ne spun care este psihologia omului care este pornit spre război dar este evident că avem de a face cu o psihologie inferioară şi degenerescentă.

[58]Joseph Goldstein, *A heart full of peace* (Wisdom Publications, 2007).

- Dar la ce?
- La oameni.
- Ce este cu ei?
- Nu ai remarcat că bisericile noastre ortodoxe sunt aproape totdeauna goale?
- Da, am remarcat.
- Ei acum știi la ce meditam.
- La ce anume?
- Când bisericile se vor umple de oameni să știi că închisorilor se vor golii.
- Hahaha, dar este evident.
- Păi vezi.
- Mă mir că nu am remarcat acest lucru.
- Teoria este simplă.
- Anume?
- Dumnezeu Tatăl și preoții să străduiesc să țină bisericile deschise și ce face satan?
- Ce anume?
- Se furișează în inimile oamenilor și le sugerează să lase bisericile goale.
- Asta așa este.
- Ei acum să ai aflat al ce meditam poți să pleci.[59]

Dialogul de mai sus este unul care ne spune că atâta vreme cât Bisericile noastre Ortodox vor fi pline ei bine războaiele vor înceta. De ce? Fiindcă la Biserică oamenii ajung să meargă și să se roage și ajung să fie unii care să fie cât se poate umpluți de harul Duhului Sfânt. Trebuie să știm prin urmare că lucrurile se leagă. În timp ce bisericile noastre ortodoxe sunt goale ei bine închisorile se umplu. De ce? Fiindcă oamenii îi întorc spatele lui Dumnezeu Tatăl și nu vor să știe de poruncile Lui. Este un lucru care în cele din urmă este libertatea omului dar cea ce ne spune Biblia și sfinții părinți este că în această lume nu avem prea multe alternative:

- dacă nu suntem cu Dumnezeu Tatăl,
- suntem de partea diavolului.

Toate aceste lucruri evident că nu pot să ne lase indiferenți. Nu pot să ne lase indiferenți fiindcă după cum am spus trebuie să fim unii care să ne dăm seama că există o forță malefică în lumea noastră care tot ceea ce vrea este:

- războiul,
- distrugerea,
- crima,
- violența,
- ura,
- dezbinarea,
- sadismul.

Sunt războaie în care oamenii au ajuns să facă lucruri care sunt sub nivelul de înțelegere uman. Este sunt grupate în ceea ce se cunoaște ca atrocități de război.[60]

Sunt mai multe măturii pe care le avem cu privire la atrocitățile de război pe care le-au făcut mai mulți oameni.

1. Un soldat german spunea că în timpul războiului a început să îi placă să omoare. El spunea că a ajuns să ucidă copii și femeie ca un fel de sport sau hobby. Era pentru el ceva plăcut.
2. Un alt soldat spunea: "adoram să arunc bombe. Te faci să simți furnicături, era un sentiment extraordinar. E la fel de plăcut ca atunci când împuști pe cineva."
3. Un dialog dintre un ziarist și un soldat german referitor la motivul pentru care el a ucis un francez:

- Am văzut un francez care mergea cu bicicleta.
- Și ce ai făcut?
- Am luat pușca și l-am împușcat pe la spate.
- Vroia să te ia prizonier?
- Nu. Îmi trebuia bicicleta.

4. O altă femeie a fost suspectată că este spioană de germani (deși nu era). Ce au făcut germanii?

[59]Grigorie Comșa, *1000 de pilde pentru viața creștină* (Arad, 1929).
[60]Claudia Card, *Atrocity paradigm: a theory of evil* (Oxford, 2002).

- prima dată am lovit-o peste sâni cu baioneta,
- apoi am bătut-o ca baioneta,
- mai apoi am violat-o și am aruncat-o afară trăgând în ea,
- când zăcea pe spate am aruncat grenade în ea.
- eram 8 ofițeri germani și toți râdeam în hohote.

La fel de bine trebuie să știm că pe lângă uciderile pe care se fac pe câmpul de război într-un război la el de bine mai sunt și alte crime care se fac separat de el. Aceasta mai ales cu:

1. Prizonierii de război,
2. Spionii prinși.

Toate aceste lucruri fiindcă trebuie să știm că războiul este unul care aduce cu sine mai multe atrocități. Mai ales în cele două războaie mondiale se poate vedea un fel de element inuman în ceea ce privește modul în care ajung să se manifeste cei implicați în război. După cum am spus sunt puține războaie care au motive serioase pentru a fi declanșate dar ele totuși au loc.[61]

Nu trebuie să ne facem iluzii în ceea ce privește "creativitatea omului în materie de război." În război s-au făcut mai multe:

- crime,
- violuri,
- torturi,
- chinuiri,
- mutilări,
- bătăi,
- infecți cu viruși incurabili etc.

Toate acestea fiindcă după cum am spus sunt mulți care sunt conduși de sentimente animalice și care abia așteaptă să ajungă să le dea curs. La fel cum pacea este o constantă a lumii noastre se poate vedea că războiul este o constantă a lumii noastre. La intervale mai mici sau mai lungi de timp oamenii ajung să se pornească unul contra la altul pe motive mai mult sau mai puțin serioase. Toate aceste lucruri am spus că pe noi creștinii ortodocși nu pot să ne lase indiferenți. Suntem chemați să luptăm pentru pace chiar dacă avem impresia că noi creștinii ortodocși suntem unii care trăim în țări pașnice. Au fost mai recent popoare ortodoxe cum sunt rușii, ucrainenii și foștii iugoslavi care au recurs la război din motive derizorii.[62]

Prin urmare se poate spune că sunt două sptele ale păcii:

- pacea spirituală,
- pacea lumească.

Sunt oameni care deși trăiesc pacea lumească nu au ajuns să cunoască ce este pacea spirituală. Aceasta fiindcă cei care sunt oameni strict lumești sunt ființe care consideră că pacea nu are nimic spiritual în ea. Este bine să știm că pacea spirituală este la fel de importantă ca pacea lumească. Cum se manifestă pacea spirituală?

1. Un sentiment de pace sufletească,
2. Sentimentul că trăiești în armonie cu semenii,
3. Iubirea dușmanilor ce a fost predicată de Iisus,
4. O stare de înțelegere cu cei din jur,
5. Un sentiment de bucurie a comuniunii cu cei apropiați și prietenii.

Este adevărat că la un anumit nivel toți ajungem să simțim pacea ca un lucru cât se poate de privat și intim. De ce? Fiindcă trebuie să știm că pacea este un sentiment nobil. Omul nobil va fi întotdeauna un om al păcii. Totuși trebuie să știm că și dintre cei care fac război ei bine și ei ajung să se considere pe sine ca fiind un fel de oameni nobili. Ei sunt oameni nobili și cei din jurul lor nu le recunosc calitățile și superioritatea și așa că ajung să le declare război. Iată cum întotdeauna trebuie să știm că se ajunge să se găsească justificări la război. Adevărul este că nici un război nu are justificări în sens creștin ortodox. Aceasta deși trebuie să știm că cele mai multe

---

[61]Ceea ce se poate vedea în zilele noastre este că marile supraputeri sunt unele care susțin că războiul este un lucru ce trebuie să fie promovat și care trebuie să aibă loc. De ce? Fiindcă supraputerile sunt dincolo de pace și de război. Fiindcă ele au puterea ele sunt cele care ajung să stabilească ceea ce se denumește în zilele noastre ca dreptul de a face o nouă ordine mondială. Iată cum războiul ajunge să fie justificat: trebuie să fie făcută o anumită ordine mondială și ea ajunge să fie făcută indiferent dacă este nevoie pacea sau războiul. Au fost mai mulți oameni nevinovați care au murit în numele ordinii mondiale.

[62]Priscilla B. Hayner, *Unspeakable Truths : Confronting State Terror and Atrocity* (Routledge 2000).

războaie nu prea au justificări. Mai ales în Orientul Mijlociu trebuie să vedem că mai toate războaiele sunt unele justificate:

1. iranienii îi atacă pe irakieni,
2. irakienii îi atacă pe afganistanezi,
3. Afganistanezii îi atacă pe arabi,
4. Arabii îi atacă pe sirieni,
5. Sirienii îi atacă pe libanezi,
6. Libanezii îi atacă pe evrei etc.

Așa se face că în această regiune se pare că există un lanț al slăbiciunilor care nu ajunge să aibă niciodată pace. Aceasta fiindcă după cum am spus pacea nu este pur și simplu un lucru care vine de la sine.[63]

Iisus a venit în această lume să predice pacea și înțelegerea dar la fel de bine trebuie să știm că nu numai Iisus trebuie să predice pacea. La fel de bine orice predicator creștin ortodox este un predicator al păcii. Noul Testament numea Evanghelia (propovăduirea lui Iisus) ca fiind Evaghelia păcii: "El a trimis Cuvântul Său fiilor lui Israel și le-a vestit Evanghelia păcii, prin Iisus Hristos, care este Domnul tuturor" (Faptele apostolilor 10, 36). Iată prin urmare că pacea este un lucru care trebuie să fie actualizat în lumea noastră. Sunt mai mulți creștini care deși nu sunt în război unii cu alții trăiesc în:

- vrajbă,
- ceartă,
- neînțelegere,
- ură,
- dispreț,
- ranchiună,
- dezbinare etc.

Toate aceste lucruri sunt unele care ne spun că trebuie să fim unii care să ne dăm seama de ceea ce este creștinismul ortodox și de modul în care ajunge să se manifeste el. Noi creștinii ortodocși am uitat că avem datoria să predicăm pacea la toată lumea. Dacă lumea nu vrea să ne asculte și vrea să rămână în război și ură ei bine cel puțin noi ne-am făcut datoria. Este datoria noastră de creștini ortodocși să ne adunăm puterile și să ne punem în slujba păcii. Procesul de a face pace mondială nu este unul ușor dar nu este imposibil.[64]

Oamenii adevărul este că sunt mult prea lumești și în acest fel ajung să gândească lucrurile cu ochi strict lumești fără să mai ia în considerare factorul duhovnicesc. Aceasta fiindcă după cum am spus trebuie să fim unii care să ne dăm seama că există mai multe categorii de judecată:

1. Judecată lumească,
2. Judecată carnală (animalică),
3. Judecată duhovnicească (spirituală).

Toate aceste lucruri fiindcă trebuie să știm că omul ajunge de cele mai multe ori să nu se înduhovnicească. Când omul nu se înduhonicește ei bine trebuie să știm că el este mult mai predispus la război. Omul lumesc este unul care ajunge să își mascheze setea de război fiindcă gândește ca unul care crede că în cele din urmă în această lume vor ajunge să supraviețuiască numai cei puternici. De mai multe ori omul lumesc este un om care afirmă tare și răspicat că există un fel de proces de selecție naturală în care numai cei puternici ajung să supraviețuiască. Este o mentalitate primitivă dar care este cât se poate de actuală în această lume. Logica lumească din lumea noastră merge după următoarele reguli:

1. Iubești numai pe cei care te iubesc,
2. Faci bine numai celor care își fac bine,
3. Aperi numai pe cei care te apără pe tine,
4. Cei slabi trebuie să se plece în fața celor puternici,

---

[63]Cei mai mulți dintre noi creștinii ortodocși suntem unii care credem că pacea este un lucru care este de la sine înțeles. Totuși trebuie să știm că au fost mai multe războaie și între popoarele ortodoxe. În rândurile de mai sus am citat numai câteva. Aceasta fiindcă trebuie să știm că războiul este un lucru care ajunge să ne stăpânească. Războiul este un lucru care trebuie să fim cât se poate de conștienți că este o trăsătură a celor care nu au frică de Dumnezeu Tatăl. Sunt mulți care afirmă că de fapt războiul este mai mult un fel de trăsătură a popoarelor necreștine dar după cum am spus sunt mai multe popoare creștine care au ajuns la război. Ce poate fi mai trist când creștinii ajung să se războiască între ei? Sunt unii care pentru orice război care are loc în lumea noastră susțin că numai diavolul este de vină. Trebuie să știm că nu numai diavolul este de vină ci la fel de bine și oamenii care sunt complicii lui.

[64]Robert I. Rotberg,*Mass Atrocity Crimes: Preventing Future Outrages* (Brookings Institution Press, 2010).

5. Iubirea este un lucru care nu poate să definească modul în care există lumea noastră,
6. Supraviețuiește numai cel puternic etc.

Toate aceste lucruri sunt unele care ne spun că trebuie să fim mult mai atenți cu pacea și modul în care este ea percepută de semenii noștri din zilele noastre.[65]

Este adevărat că se poate vorbii de un pacifism creștin ortodox dar ceea ce trebuie să știm este că acest pacifism nu este în nici un fel unul politic. Este vorba de un pacifism religios. Prin urmare ceea ce trebuie să știm este că sunt două feluri de pacifisme:

1. Pacifismul politic în care pacea devine un slogan politic,
2. Pacifismul religios în care pacea este văzută ca o expresie a stării de comuniune cu Dumnezeu Tatăl.

Este de la sine înțeles că dacă voim să fim pe placul lui Dumnezeu Tatăl trebuie să fim niște oameni ai păcii și să căutăm cu orice preț pacea. Aceasta fiindcă după cum putem să ne dăm seama pacea este una care ne unește cu Dumnezeu Tatăl. Iată de ce trebuie să fim unii care să ajungem să ne dăm seama de ce este pacea și modul în care ajunge ea să fie trăită la nivel duhovnicesc. Aceasta fiindcă după cum am spus pentru noi creștinii ortodocși pacea nu este numai un lucru care ține de politică și de politicieni. Pacea este un proces mult mai larg care poate să ne implice pe noi pe toți creștinii ortodocși. Sfântul apostol Pavel a fost cât se poate de explicit când a spus că sunt două nivele ale păcii:

- pacea lumească (politică),
- pacea duhovnicească.

Iată ce spunea el în acest sens: "căci Împărăția lui Dumnezeu nu este mâncare și băutură, ci neprihănire, pace și bucurie în Duhul Sfânt" (Romani 14, 17). Ajungem să vedem dogmatic care este originea păcii sau la fel de bine de unde vine pacea. Pacea vine de la Duhul Sfânt care este a treia persoană din Dumnezeu Sfânta Treime. Nu se poate să vorbim de pace în lumea noastră dacă nu suntem conștienți de originea ei care după cum putem să ne dăm seama vine de la Dumnezeu Duhul Sfânt. Este adevărat că toată Sfânta Treime este o ființă de pace dar Duhul Sfânt este unul care are un rol important în pacea lumii. Sfântul apostol Pavel le spunea de corintenilor acum 2000 de ani: "încolo, fraților, fiți sănătoși, desăvârșiți-vă, îmbărbătați-vă, fiți cu un cuget, trăiți în pace și Dumnezeul dragostei și al păcii va fi cu voi" (2 Corinteni 13, 11). Este evident că noi creștinii ortodocși suntem unii care trebui să ajungem să menținem pacea și să propovăduim pacea mai mult prin propriul nostru exemplu. Aceasta fiindcă este bine să fim conștienți că pacea este un fapt care va ajunge să se răspândească și al restul celor care au fost mai sceptici în ceea ce o privește.[66]

Evident că vor fi mai mulți care se vor întreba: ce pot să facă ei fiind creștini ortodocși pentru a ajunge să facă pacea un lucru care să fie unul care să domnească în lumea noastră? Ei bine mai toți creștinii ortodocși sunt unii care se pot ruga pentru pacea lumii. Unii ar putea să se întrebe: de ce să ne rugăm pentru pace? Nu știe Dumnezeu Tatăl că avem nevoie de pace? Fără doar și poate că Dumnezeu Tatăl știe că avem nevoie de pace dar el așteaptă ca și noi să devenim conștienți de importanța păcii și de modul în care ea ne este benefică. Cum este benefică pacea pentru noi? Ei bine Herodot spunea că în timp de pace copiii ajung să îi îngroape pe părinții lor, în timp ce în timp de război părinții sunt cei care ajung să îi îngroape pe copiii lor. Putem să denumi câteva dintre beneficiile păcii?

1. Creșterea în tihnă a copiilor,
2. Dezvoltarea orașelor, satelor și țărilor noastre,
3. O viață în liniște și tihnă,
4. O viață frumoasă,
5. Comuniunea cu semenii noștri,
6. Înțelegere și armonie cu cetățenii din jurul nostru,
7. Facerea unei țări prospere,

---

[65]Cu privire la această antiteză dintre lumea și duhovnicesc Sfântul apostol Pavel a fost cât se poate de plastic: "și umblarea după lucrurile firii pământești este moarte, pe când umblarea după lucrurile Duhului este viață și pace" (Romani 8, 6). Este evident că trebuie să fim unii care să ne dăm seama de care sunt consecințele actelor noastre. Creștinismul ortodox susține că menirea noastră a creștinilor ortodocși este să transfigurăm lumea: adică să aducem lumea de la stadiul ei lumesc la un stadiu duhovnicesc. De ce? Fiindcă este bine să știm că numai așa vom ajunge în cele din urmă să fim unii care să facem binele și să ajutăm ca lumea să își realizeze menirea ei. Ceea ce este mai trist este că în zilele noastre sunt din ce în ce mai mulți are sunt adepții a tot ceea ce este lumesc în această lume. A fi lumesc este pentru ei cel mai înalt stadiu la care poate ajunge un om. Totuși noi creștinii ortodocși știm că stadiul lumesc este un stadiu inferior față de viața duohvnicească.

[66]Charles Reed, David Ryall, General Sir Richard Dannatt, *Price of peace* (Cambridge, 2007).

8. Munca fără de griji.

Toate aceste lucruri sunt unele care ne spun că trebuie să fim unii care să ajungem să fim conștienți de pace și de ceea ce înseamnă ea. Pacea este prin urmare un fapt care ajunge să fie trăită plenar de cei care i-au creștinismul ortodox în serios. Totuși, este bine să știm că în sens spiritual lumea noastră este o lume a războiul. Este vorba de războiul nevăzut pe care îl duce diavolul cu noi. Aceasta fiindcă după cum am spus trebuie să fim unii care să ne dăm seama că deși există pace lumească în jurul nostru în nici un fel acest lucru nu înseamnă că diavolul nu se află cu noi în stare de război duhovnicesc.[67]

Se știe mai ales în lumea creștin ortodoxă povestea cu un tânăr care a venit la un bătrân călugăr și l-a întrebat de data până la care omul trebuie să se aștepte să fie ispitit? Sfântul călugăr a răspuns că omul trebuie să se aștepte la ispite până în ultimul moment al vieții. Aceasta fiindcă trebuie să fim convinși că viața noastră este una care este un teren de luptă dintre Dumnezeu și diavol. Aceasta fiindcă este bine să știm că diavolul a fost unul care a ajuns să mute războiul dintre el și Dumnezeu în lumea noastră. Aceasta fiindcă el a devenit o ființă a răutății și distrugerii și prin urmare această lume trebuie să fie distrusă și ea. Devine evident că trebuie să înțelegem cum au loc lucrurile. Diavolul fiindcă nu este dezlegat de Dumnezeu Tatăl să distrugă această lume ce este creația Sa ei bine ajunge să își găsească mai mulți agenți ai răului în lume noastră. Acești agenți sunt unii care ajung să îi facă voia. Cum se face că am avut în secolul al XX-lea două războaie mondiale? A fost și aici la un anumit nivel lucrarea diavolului care a voit să distrugă această lume odată pentru totdeauna. Fie că vorbim de Nero, Caligula, Hitler, Stalin, Musolini, Mao Tze Dong etc, cu toți aceștia au fost oameni care nu credem că greșim când spunem că au fost agenți ai diavolului. Iată cum diavolul ajunge să își facă lucrarea lui nefastă în această lume și cum el corupe pe mai mulți pentru a aduce lumea noastră pe pragul anarhiei și al distrugerii.[68]

O întâmplare adevărată o avem de pe la anul 1928 cartierul Grivița Nouă din București, un cartier în întregime muncitoresc. Cei mai mulți care locuiau în acest cartier erau muncitori și nu aveau o biserică unde să se roage. Se spune că liderul de sindicat a chemat pe muncitori.

- V-am adus aici fiindcă avem o problemă de discutat destul de importantă.
- Ce problemă?
- Voi ați văzut că mai toate cartierele din București au câte o biserică.
- Așa este.
- Ei bine noi aici în cartierul nostru Grivița Nouă nu avem nici o biserică.
- Dar putem să mergem pe la alte biserici.
- Așa este dar mai este o altă posibilitate.
- Ce posibilitate?
- Ce ar fi dacă ne-am face o biserică chiar noi aici în cartier.
- Dar cum?
- Cum adică cum?
- Noi nu suntem bogați, suntem muncitori.
- Și ce este cu asta?
- O biserică trebuie să fie făcută cu bani.
- Asta așa este. Dar o biserică nu se face numai cu bani ci și cu muncă.
- Și cine să muncească la facere ei?
- Păi nu suntem noi muncitori?
- Hmm....asta așa este...
- Dacă suntem uniți să știți că vom reușii.
- Bine spus, au răspuns muncitorii.

---

[67]După cum vom vedea în rândurile care vor urma diavolul este o ființă a războiului prin excelență. Aceasta fiindcă el crede că prin război în cele din urmă va câștiga în războiul lui cu Dumnezeu Tatăl. Este evident că diavolul este victima unei iluzii. Ceea ce este bine să știm că diavolul este cel care pentru prima dată a creat război. Este adevărat că acest război a avut loc mai înainte de facerea lumii. De atunci diavolul speră că cumva va ajunge să câștige în lupta lui împotriva lui Dumnezeu Tatăl. Este evident o speranță deșartă. Aceasta fiindcă diavolul a fost înfrânt de două ori:

1. În rai de Sfântul Arhanghel Mihail,
2. Pe cruce de Domnul Iisus Hristos.

Ei bine diavolul este unul care nu vrea să accepte realitatea și vrea ca marea lui cădere să nu fie una singură ci să fie însoțită de mai mulți oameni. Așa se face că până la sfârșitul lumii diavolul va fi într-un război spiritual cu lumea.

[68]Eric Easley, *The war over perpetual peace*, (Palgrave Macmillan, 2004).

- Aş vrea să i-au şi eu cuvântul, a intervenit o muncitoare.
- Ce este? A răspuns liderul de sindicat.
- Uitaţi eu am o casă în care nu locuieşte nimeni.
- Aşa şi?
- O să dau locul acestei case pentru ca pe el să fie făcută noua biserică.
- Foarte bine.
- Noi nu avem copii aşa că nu avem nevoie de acea casă.
- Mai poate altcineva să facă altceva pentru biserică?
- Da noi, a răspuns un zidar.
- Voi zidarii?
- Da. Noi putem să lucrăm ore suplimentare pentru zidirea bisericii.
- Perfect. Altcineva?
- Putem, ajuta şi noi a spus un constructor de acoperişuri.
- Cu ce?
- Noi putem să facem acoperişul.
- Foarte bine.
- Atunci mai rămâne un sigur lucru de făcut, a zis liderul de sindicat.
- Ce anume?
- Ca fiecare dintre noi să doneze cât poate.
- Bine. Aşa vom face.

Vestea despre construcția bisericii a trecut repede prin tot cartierul Grivița Nouă din București. Au pus toți mână de la mână și în câtva timp a fost construită o nouă biserică. La sfințirea ei a venit și un ziarist care lăuda în articolul său: înțelepciunea, bunătatea și simțul moral al muncitorilor.[69]

Această întâmplare este una adevărată și a fost consemnată de presa vremii de la anul 1929. Pentru unii evident că întâmplarea poate să fie mai mult banală dar adevărul este că nu este banală. Ea ne spune că atunci când creștini ortodocși se unesc ei devin cu adevărat o forță mare ce nu poate în nici un fel să fie trecută cu vederea și nici ignorată. De ce? Fiindcă creștinii ortodocşi sunt unii care se pot unii și prin aceasta evident că se pot autodepășii. Fiind creștini ortodocși nu suntem chemați să ajungem să lucrăm singulari sau mai bine spus de capul nostru în problema păcii. Suntem creștini ortodocși și una dintre obligațiile noastre morale față de credința noastră creștin ortodoxe este de a îi afirma caracterul pacifist în lume. Ceea ce trebuie să știm este că creștinismul ortodox este unul care afirmă atât:

- pacea lumească sau mai bine spus pacea lumii,
- cât și pacea duhovnicească.

Se poate să ajungem la un fel de pace duhovnicească dacă suntem unii știm că diavolul ne dă târcoale până la finele vieții? Ei bine dacă ne unim cu Dumnezeu Tatăl prin credința în Domnul Iisus Hristos este bine să știm că diavolul nu ne poate face nimic. El este unul care are puterea asupra noastră numai atâta vreme cât nu credem în Hristos. Odată ce căutăm refugiu la Hristos diavolul nu ne mai poate face nimic.[70]

Biblia și sfinții părinți sunt unii care ne spun că nu trebuie să ne facem iluzii: omul are în sine un fel de înclinație spre a face rău. Sunt mulți care se bucură atunci când îi văd pe semenii lor că sunt:

- uciși,
- torturați,
- chinuiți,
- schingiuiți,
- bătuți,
- arși de vi etc.

Toate acestea fiindcă oamenii în anumite perioade ale istoriei sunt extrem de mult tentați de rău și de răutate. Este bine să știm că trebuie să fim unii care să ajungem să ne smulgem pe noi din răutatea lumii dacă nu vom să fim contaminați. Lumea de azi vorbește de tot felul de viruși medicali care fac ravagii la nivel de planetă uneori dar foarte rar se vorbește de răutate care ajunge să ne contamineze și pe noi creștinii ortodocși. Am ajuns să trăim în timpuri în care mult prea ușor uităm de înclinația omului spre rău și spre răutate. Iată ce spunea în acest

[69]Grigorie Comșa, *1000 de pilde pentru viața creștină* (Arad, 1929).
[70]Daniel de la Rarău, *Războiul creștinilor cu diavolii* (Editura Agaton, 2012).

sens Sfântul Pavel: “El S-a dat pe Sine Însuşi pentru păcatele noastre ca să ne smulgă din acest veac rău, după voia Dumnezeului nostru şi Tatăl” (Galateni 1, 3). Putem foarte bine să vedem aici că Sfântul Pavel a ajuns să vobească de lumea din timpul lui ca de un “veac rău.” De ce? Fiindcă acest veac a Sfântului Pavel a fost unul care stătea în mocirla păcatului idolatriei. Se poate spune că lucrurile nu sunt diferite nici în timpurile noastre. În China una dintre cele mai mari ţări din lume cu cea mai mare populaţie, creştinii ortodocşi sunt persecutaţi în mod sistematic. La fel de bine se poate vorbii şi de alte ţări ale orientului extrem: Japonia, Indonezia, Tailanda, Vietnam etc. Aceasta fiindcă trebuie să ştim că Hristos are mulţi duşmani în această lume. În China mai mulţi creştini au fost ucişi în timpul secolului al XX-lea pentru simplul fapt că erau creştini.[71]

Scriindu-le filipenilor Sfântul apostol Pavel le-a dat un îndemn cât se poate de bun şi pe care noi cei de azi nu îl mai avem în vedere: “încolo, fraţii mei, tot ce este adevărat, tot ce este vrednic de cinste, tot ce este drept, tot ce este curat, tot ce este vrednic de iubit, tot ce este vrednic de primit, orice faptă bună şi orice laudă, aceea să vă însufleţească” (Filipeni 4, 7). Prin urmare ce trebuie să ne însufleţească în această viaţă după Sfântul Pavel:

1. Tot ceea ce este adevărat,
2. Tot ceea ce este vrednic de cinste,
3. Tot ceea ce este drept,
4. Tot ceea ce este curat,
5. Tot ceea ce este vrednic de iubit,
6. Tot ceea ce este vrednic de primit,
7. Orice faptă bună,
8. Tot ceea ce este vrednic de laudă.

Avem în această expresie a Sfântului apostol Pavel condensat un adevărat program de viaţă. Mai ales cei tineri sunt unii care sunt interesaţi de un fel de program de viaţă şi de multe ori nu ştiu la ce să se raporteze; ei bine să se raporteze la aceste cuvinte ale Sfântului apostol Pavel şi fără doar şi poate că vor fi pe drumul cel bun. Din cele spune mai sus se poate vedea foarte bine că Sfântul apostol Pavel nu a fost unul care a încurajat păcatul războiului. Pentru cei care nu ştiu sau mai bine spus nu sunt conştienţi trebuie să ştim că războiul nu este numai un rău social ci la fel de bine este şi un păcat împotriva lui Dumnezeu. În ceea ce priveşte războiul se ştie că de foarte puţine ori oamenii ajung la război dintr-o dată. Aceasta fiindcă trebuie să ştim că sunt câteva faze intermediare înainte ca un război să apară:

1. neînţelegerea,
2. conflictul,
3. cearta,
4. ura
5. războiul.

Aceasta fiindcă este evident că există o psihologie a războiului. Pentru unii adevărul este că nu a existat o psihologie a războiului ci mai mult o artă a războiului. Ştim de generalul cinez Sun Tzu că el a scris o carte cu acest titlu: Arta războiului.[72]

CAPITOLUL 4

CONFLICTUL ŞI RĂZBOIUL CA SUBMINARE A PĂCII

Sunt mulţi oameni care îşi pun mari speranţe în lumea în care trăim. Pentru aceştia lumea nu este decât cel mai bun loc în care se poate trăii. Ei bine adevărul este că lumea este un loc reprobabil. De ce? Fiindcă în această lume se poate întâlnii războiul ce este un lucru care ne spulberă speranţele noastre. Este cu adevărat o realitate uşurinţa cu care omul ajunge să se pornească spre război şi să îl facă. În ceea ce priveşte războiul adevărul este că

[71]La fel cum primii creştini au reuşit de au cucerit imperiul roman prin credinţa lor în Hristos la fel de bine şi noi creştinii ortodocşi avem posibilitatea de a îi câştiga la Hristos pe necreştini prin pace. Aceasta fiindcă orice om sănătos la minte apreciată pacea. Mesajul creştin este unul pacifist de mai bine de 2000 de ani. El este o dovadă că Hristos este viu şi lucrează prin creştinii ortodocşi. De 2000 de ani generaţie de generaţie Hristos a ajuns să fie propovăduit şi împărtăşit celor nou născuţi. La fel de bine trebuie să ştim că nu vom ajunge să impunem creştinismul ortodox prin război ci prin pace. Totuşi se pare că deşi necreştinii văd că creştinismul ortodox este o credinţă a păcii ei nu vor să se convertească. Nu vor să se convertească fiindcă răutatea şi diavolul a ajuns să îi stăpânească. Sfinţii părinţi sunt cât se poate de specifici: trebuie să urâm păcatul dar să iubim pe păcătos. Prin urmare nu urâm păcatul necredinţei necreştinilor dar îi iubim pe necreştini ca pe semenii noştri.

[72]Sun Tzu, *Arta războiului* (Editgura Cartex 2000, 2019).

se poate vedea un fel de progresie a omului. Dacă în antichitate omul ucidea cu săgeți ei bine în zilele noastre el ucide cu gloanțe. Așa se face că în mai toate epocile istoriei au existat războaie. Care a fost fondul energic pe care aceste războaie au existat? A fost conflictul. Conflictul trebuie să ştim că este o noțiune vastă. De ce? Fiindcă sunt mai multe conflicte în lumea noastră.

1. Conflicte psihologice,
2. Conflicte sociale,
3. Conflicte politice,
4. Conflicte economice,
5. Conflicte de interese,
6. Conflicte naționale etc.
7. Toate aceste conflicte sunt unele care mai de vreme sau mai târziu se vor încheia în război. Nu se poate să nu remarcăm legătura strânsă ce există între conflict și război. Aceasta fiindcă omul tinde să uite de care este ordinea firească a lucrurilor în lumea din jurul lui. Sfântul Ioan Gură de Aur spunea cât se poate de inspirat: "Femeia stă pe lângă stăpânul casei. Are şi ea putere asemănătoare cu cea a bărbatului. Bărbatul, însă, are ceva mai mult, un lucru izbăvitor pentru familie. A primit rangul de a fi cap al trupului, aşa cum este Hristos cap al Bisericii, nu numai de a o iubi şi îngriji pe femeie, dar şi s-o călăuzească spre bine, „ca s-o înfăţişeze…", zice, „sfântă şi fără de prihană" (Efeseni 5, 27). Şi dacă el se va îngriji ca femeia să dobândească sfinţenie şi neprihănire, toate celelalte vor veni de la sine. Dacă le cere pe cele dumnezeieşti, cele omeneşti vor urma foarte uşor, şi în casă vor domni ordinea, pacea, evlavia."[73]

Ceea ce putem să ne dăm seama este că există o ordine naturală a lucrurilor ce a fost lăsată de Dumnezeu Tatăl și care dacă este respectată ajunge să fie una care ne face să fim unii care să nu ajungem să trăim în conflict. Ce este conflictul decât o nerespectare a ordinii naturale lăsate de Dumnezeu Tatăl în lume? Sunt mulți care sunt în conflict cu Dumnezeu Tatăl fiindcă ei consideră că sunt stăpânii propriului destin și prin urmare nu trebuie să aibă nici un fel de legătură cu Dumnezeu Tatăl. Se poate una ca aceasta? Fără doar și poate că da. Dumnezeu Tatăl după teologia creştin ortodoxă nu este Unul care stă separat total de creaţia Lui ci ajunge să o influenţeze prin propria Lui. Ei bine sunt mulți care fiindcă sunt în conflict cu Dumnezeu Tatăl nu mai vor să vadă nimic din propria și lucrarea Lui în lumea noastră. Așa se face că se nasc:

- necredința,
- ateismul,
- nihilismul etc.

Trebuie să fim unii care să ne ferim de aceste lucruri și să ne dăm seama că numai așa vom ajunge să evităm conflictul. Cel mai periculos conflict care poate exista este cel cu Dumnezeu Tatăl. Sunt mulți oameni care nu recunosc dar în realitate sunt în conflict cu Dumnezeu Tatăl. "Biserica e făcătoare de pace și un preot care-și pierde calitatea aceasta de făcător de pace nu este preotul lui Hristos. Este preotul unor interese obscure, înguste, al unor interese care nu vizează Împărăția Cerurilor."[74]

Devine evident că nu se poate să avem o relație și o legătură firească cu Dumnezeu Tatăl dacă noi suntem în stare de conflict. Aceasta fiindcă conflictul poate să ne afecteze:

- mintea,
- sentimentele,
- și voința.

Este de la sine înțeles că sufletul poate să fie cu totul contaminat de conflict și să nu mai vadă decât partea întunecată a lucrurilor. Nu voim în aceste rânduri să facem un fel de analiză psihologică a conflictului ci ceea ce voim să evidențiem este faptul că trebuie să fim mult mai atenți cu modul în care conflictul se manifestă și are loc. Este evident că se poate trăii și fără de conflict dar pentru a ajunge la aceasta trebuie să fim unii care să fim atenți cu viața noastră sufletească. Părintele Tadei de la Vitovnița spunea un lucru demn de remarcat: "cel mai mărunt gând ce nu este întemeiat pe iubire nimiceşte pacea."[75] Este bine să ştim că conflictul este unul care izbucneşte din sufletul omului. Acolo se poate spune că este sediul conflictului. Aceasta fiindcă în funcție de caz în sufletul lui omul poate să adune mai multă:

- ură,

[73]Sfântul Ioan Gură de Aur, *Problemele vieții*, (Editura Egumenița, Galați, 2007), pp. 112-113.
[74]Preot Constantin Necula, *Îndumnezeirea maidanului*, (Editura Agnos, Sibiu, 2008), p. 224.
[75]Starețul Tadei, *Cum îți sunt gândurile așa îți este și viața*, (Ediția 3, Editura Predania, București, 2010), p. 133.

- sau iubire.

Aceasta în funcție de alegerea fiecăruia. Inima omului este centrul conflictului și pentru aceasta trebuie să fim mult mai atenți cu ea. Cei mai mulți dintre noi nu putem mare accent pe inimă fiindcă considerăm că din moment ce ea nu se poate vedea în nici un fel nu trebuie să ne facem probleme în ceea ce o privește. Ei bine inima poate să ne înșele mai ales atunci când ea nu este controlată. Toți oamenii conflictului sunt unii care trăiesc cu iluzia controlului. De ce? Fiindcă ei se consideră puternici și că în nici un fel inima nu îi poate controla. Ei bine lucrurile nu sunt chiar așa. Trebuie să știm că inima este un fapt ce trebuie să fie mult mai mult sub atenția noastră. Aceasta fiindcă dacă nu suntem atenți la ea este evident că ea va începe să nu mai funcționeze cum se cuvine. Conflictul adevărul este că poate să dăuneze nu numai sufletului nostru ci la fel de bine și trupului nostru. De ce? Fiindcă omul care este în stare de conflict:

- nu mai are liniște,
- este mai tot timpul în stare de alertă,
- nu mai are calm,
- tensiunea lui arterială crește,
- este nemulțumit mai tot timpul,
- nu mai este în controlul reacțiilor sale etc.

Toate aceste lucruri au loc fiindcă după cum am spus omul ajunge să fie purtat de conflict și să nu mai vrea să se debaraseze de el. Există o categorie de oameni care se hrănesc cu conflicte. Dacă este să ne uităm la presa noastră de scandal vom vedea că conflictul este un mod de viață. Sunt ziare și emisiuni tv care au ca singurul scop al lor să analizeze ultimele scandaluri. Cum este posibil un asemenea lucru? Este posibil fiindcă oamenii sunt unii care adevărul este că trăiesc de multe ori din conflict. Este cu adevărat plăcut pentru unii să vadă pe semenii lor la televizor sau să citească despre ei în presa scrisă că sunt măcinați de conflicte în timp ce lor nu li se întâmplă nimic. Este evident că avem aici de a face cu o situație cât se poate de anomalică. De ce? Fiindcă orice bun creștin știe că nu trebuie să te bucuri de răul altuia. Ei bine presa este una care de multe ori își uită menirea ei: acea de a lupta pentru adevăr și a face ca adevărul să învingă. Pentru mulți seducția conflictului este mult prea mare. Aceasta fiindcă viețile lor sunt:

- anoste,
- plictisitoare,
- fără de sens,
- fără noimă etc.

Ei bine este conflictul cel care în oamenii decăzuți ajunge să confere mai mult sens vieții. De ce? Fiindcă el este unul care ajunge să îl scoată pe om din plictisul vieții cotidiene. Sunt mulți care se plictisesc când în viața lor nu există nici un conflict și evident că vom recurge la toate metodele pentru a ajunge ca viața lor să devină una conflictuală. Doar când conflictul a devenit o adevărată amenințare în cele din urmă ei înșiși dau seama că au greșit. De cele mai multe ori însă este mult prea târziu. Atunci vom vedea că omul conflictului va recurge la Dumnezeu și al ajutorul Lui. "Rugăciunea este expresia cea mai curată a iubirii de Dumnezeu şi de aproapele. Când vei ajunge să te poți ruga cu adevărat, cu adevărat ai realizat pacea, fericirea."[76]

Este adevărat că cei mai mulți creştin ortodocși nu vor să aibă în viața lor nici un conflict. De ce? Fiindcă mai toți creștinii știm că conflictele sunt unele:

- ce nu pot să fie controlate,
- care sunt imprevizibile,
- care ne fac să mergem pe nisipuri mișcătoare,
- care ne aruncă în necunoscut,
- care ne fac să nu mai avem liniște,
- care ne fac să nu mai avem pace sufletească.

Totuși sunt și cazuri în care mai ales cei care sunt deprimați ajung să fie motivați de conflict. De ce? Fiindcă ei sunt unii care prin conflict ajung să se trezească la realitate. Când ai un conflict în mod evident vrei să ajungi să îl rezolvi sau mai bine spus să îi găsești o soluție. Este bine să știm că mai toate conflictele sufletești cu care se confruntă creștinul ortodox au o rezolvare într-un fel sau altul. Ține de tenacitatea fecăruia dintre noi să ajungem să rezolvăm un conflict și în același timp să nu mai fim stăpâniți de el. De ce? Fiindcă adevărul este că conflictul

---

[76]Valeriu Gafencu, *Calea spre fericire,*(Editura Agaton, Făgăraș), 2006, p. 26.

este unul care ajunge să ne stăpânească. Cazule conflictelor din lumea noastră sunt variate. După caz oamenii ajung la conflict pentru:

- bani,
- averi,
- putere,
- faimă şi celebritate,
- interese meschine,
- dorința de dominare etc.

Toate acestea sunt unele care după cum am spus ajung să ne facă să nu mai ştim care este diferența dintre realitate şi adevăr. De ce? Fiindcă conflictul este unul care ne plasează într-un fel de lume ficțională. Este o lume în care nu mai ştim care este diferența dintre realitate şi minciună. Aceasta fiindcă conflictul ne face să nu mai vedem realitatea păcii şi a modului cum ea ajunge să se manifeste. Iată ce spunea părintele Arsenie Boca în acest sens: "aşadar, ca să ne mântuim şi să moştenim cu Dumnezeu viaţa veşnică, trebuie să o cunoaştem şi să o trăim cu Dumnezeu, încă din viaţa aceasta vremelnică. Trebuie, adică, să fim străbătuţi şi locuiţi de Dumnezeu, ca să se arate în noi viaţa dumnezeiască. Iar, pe de altă parte, precum nu se află vrajbă în Dumnezeu, aşa să nu se afle nici între cei ce-L au pe El ca temelie a vieţii. Starea de pace cu toată făptura e o minune aşa de mare, încât uimeşte lumea şi o sileşte să recunoască într-aceasta fapta lui Dumnezeu."[77]

Din cele spuse de părintele Arsenie Boca în rândurile de mai sus este bine să ştim că se poate ajunge ca omul să aibă un fel de stare de pace cu toată făptura lui Dumnezeu Tatăl adică cu toată lumea din jur. Este vorba de o stare de pace pe care mai ales creştini avansați duhovniceşte şi sfinţii ajung să o aibă. Trebuie să fim oameni care să vedem pacea şi modul în care ea se manifestă. Părintele Arsenie Boca ne spune că în Dumnezeu Tatăl nu se află nici un fel de vrajbă sau mai bine spus nici un fel de conflict. Ce poate să însemne acest lucru? Ei bine poate să însemne faptul că Dumnezeu Tatăl este iubire şi fiindcă este aşa ei bine în El nu există nici un fel de conflict sau mai bine spus nici un fel de urmă de conflict. Aşa se face că toţi cei care ajung să se unească prin rugăciune şi viaţă duhoviceacă cu Dumnezeu Tatăl în cele din urmă şi ei vor ajunge să trăiască fără de conflicte. "Dumnezeu atât de mult Se îngrijeşte ca noi să trăim în pace unii cu alţii, încât rabdă să rămână nesăvârşită jertfa ce l-o aducem, să întrerupem slujba către Dumnezeu numai din dorinţa ce o are de a pune capăt duşmăniei şi urii ce o avem unii faţă de alţii."[78]

Se spune că Sfântul Sisoe trăia în pustie din împletitul coşurilor.

- A venit vremea să mă duc la oraş, a spus Sfântul Sisoe către un ucenic.
- Foarte bine.
- Să ai grijă de chiliile noastre.
- Mergeţi să vindeţi coşurile nu?
- Da. Avem nevoie de bani pentru viaţa de zi cu zi.
- O să vă aştept aici.

Sfântul Sisoe s-a dus cel mai apropiat oraş să vândă coşurile. De el s-au apropiat mai mulţi cumpărători dar nu a cumpărat nici unul. În cele din urmă a venit un cumpărător.

- Bună ziua părinte.
- Doamne ajută.
- Coşurile acestea sunt de vânzare?
- Da, evident.
- Şi cu cât le daţi?
- 30 de nomisme bucata.
- 30 de nomisme.
- Da.
- Vai dar este prea scump.
- Cum să fie scump?
- Păi cum să fie 30 de nomisme bucata un coş?

Pe Sfântul Sisoe care a lucrat de multă vreme la acele coşuri l-a cuprins mânia.

- Uite cum este dacă nu vrei nu trebuie să le cumperi.

---

[77]Ieromonah Arsenie Boca, *Cărarea Împărăției,*(Ediția 5, Editura Sfintei Episcopii Ortodoxe Române a Aradului, Deva, 2006), p. 85.
[78]Sfântul Ioan Gura de Aur, *Despre mărginita putere a diavolului. Despre căință. Despre necazuri și biruirea tristeții, Editura Institutul Biblic* (IBMBOR), Bucureşti, 2005, p. 62.

- Ba să știți că aș vrea să le cumpăr.
- De ce?
- Fiindcă am mare nevoie de mai multe coșuri.
- Cum am spus 30 de nomisme[79] bucata.
- Uite aș vrea să îți fac o ofertă.
- Ce ofertă?
- Îți dau 15 nomisme pentru fiecare coș dar le cumpăr pe toate.
- Nu, este mult prea puțin.
- Ești sigur?
- Sunt foarte sigur. Acum pleacă de aici, a răspuns Sfântul Sisoe nervos.

În cele din urmă Sfântul Sisoe și-a vândut coșurile. S-a întors în pustie.

- Bine ați venit prea cuvioase părinte Sisoe.
- Bine te-am găsit ucenice.
- Ați reușit să vindeți coșurile?
- Da, cu ajutorul lui Dumnezeu în cele din urmă le-am vândut.
- Foarte bine. Acum vom avea bani din ce să trăim.
- Să știi că azi am ajuns la concluzia că sunt foarte departe de desăvârșire.
- De ce?
- Fiindcă a venit unul care m-a dat mai puțin decât am cerut eu pe coșuri și m-am mâniat pe el. Trebuie să dobândesc mai multă răbdare.[80]

Întâmplarea de mai sus este una care ne spune că nici sfinții lui Dumnezeu nu au reușit de multe ori să treacă printr-un anume conflict fără să fie afectați de el. Aceasta fiindcă după cum am spus trebuie să fim cât se poate de realiști: nu avem cum să prevenim și la fel de bine nu avem cum să știm de unde poate să apară un conflict. Conflictul vine peste noi când ne așteptăm cel mai puțin. El este unul care dacă nu este controlat poate să de naștere în noi la mai multe sentimente negative:

- mânie,
- ură,
- discordie,
- calomnie,
- insultă,
- neînțelegere,
- dezbinare.

Toate acestea fiindcă după cum am spus trebuie să fim unii care să știm că trăim într-o lume a contrastelor. Este o lume a contratelor în care niciodată negrul nu va putea să fie luat drept alb. De ce? Fiindcă ele sunt două culori care se află la antipozi sau mai bine spus la poli opuși. Ceea ce este bine să fie reținut este că mai toate războaiele sunt unele care sunt începute de anumite conflicte. Ei bine unii sunt dornici de conflict fiindcă le place războiul. Ei bine noi creștinii ortodocși suntem unii care mergem împotirva curentului și suntem cei are ajungem să oferim pace în loc de conflict. Sfântul Grigorie de Nyssa a fost cât se poate de concludent în acest sens când a spus: "făcătorul de pace este cel care dă pacea altuia, însă n-ar putea-o împărtăși cineva altuia dacă n-ar avea-o el însuși."[81]

Adevărul este că este destul de greu să ajungi să dai pace celor din jur care e află în conflict dacă în sufletul tău nu este pace. Sunt oameni în zilele noastre care au sufletele torturate de tot felul de gânduri rele fiindcă ei sunt unii care în nici un fel nu știu ceea ce este pacea și modul în care ajunge ea să fie trăită. Ei bine un creștin ortodox va putea să fie un far de lumină călăuzitoare în acest sens. De ce? Fiindcă el va fi unul care își va da seama că poate ajunge să meargă pe calea cea dreaptă. Lumea noastră are nevoie de creștinii ortodocși deși ea nu recunoaște acest lucru. Deși sunt mai multe religii care oficial predică pacea ei bine trebuie să știm că aceste religii sunt unele care în nici un fel nu au un duh al păcii. Yoghinul care se retrage pe munții Himalayei este un om care este mai mult interesat ca el singur să trăiască în pace și în nici un fel nu vrea să ajungă să împartă pacea lu cu cei din jur. Aceasta fiindcă el nu este unul care are un duh de pace în el. Creștinismul ortodox are un duh

[79]Nomisma este numele bizantin pentru bani.
[80] Grirgorie Comșa, *1000 de pilde pentru viața creștină* (Arad, 1929).
[81] Sfântul Grigore de Nyssa, *Opt omilii la Fericiri*, (Ediția 1, Editura Anastasia, 1999), p. 101.

de pace sau un duh irenic. Este vorba de un duh care ne face să fim unii care să trăim în armonie unii cu alții. Cum se manifestă duhul de pace al creştinismului ortodox?

1. Prin iubirea duşmanilor,
2. Prin acte de caritate,
3. Prin ajutorarea celor care se află în nevoi,
4. Prin rugăciunea în comun făcută în biserică,
5. Prin accentul focal pe care îl pune pe iubire.

Ei bine sunt mai multe religii în această lume dar se poate vedea că nici una nu pune atât de mult accent pe pace și pe modul în care ajunge ea să fie trăită. Părintele Tadei de la Vitovnița din Serbia era cât se poate de concludent în acest sens: "noi săvârşim neîncetat aceste călcări ale legilor duhovniceşti. Vedeți, autoritățile statului pedepsesc infracțiunile civile, iar călcările legilor duhovnicești au urmări asupra minții și a vieții. De aceea și în lume merge totul pe dos. Se vorbeşte neîncetat de pace, dar ea nu este cu putință fără pacea lăuntrică."[82]

Din această afirmație trebuie să înțelegem că există un fel de legătură dintre:

- pacea lumii in jur,
- și pacea sufletească sau pacea lăuntrică.

De ce? Fiindcă în nici un fel nu se poate vorbii de pace în lume dacă inimile și sufletele oamenilor nu sunt pline de pace. Pacea este un lucru care ajunge să înceapă în suflet. Sufletul este unul care are nevoie de pace pentru a ajunge la linişte. Sunt regiuni ale lumii în care fiindcă oamenii nu au pace în suflet evident că se va ajunge la conflict. De ce? Fiindcă deşi ei teoretic sunt împotriva războiului ei bine acest fapt este numai o teorie și nu ajunge să se materializeze. Trebuie să ştim că pacea este un fapt pe care în nici un fel nu se poate să îl trecem cu vedea atunci când voim să facem o lume mai frumoasă și mai bună. Orice om de bine vrea:

- o lume mai frumoasă,
- o lume mai bună.

Ei bine realitatea este că cei mai mulți dintre noi suntem unii care nu ținem cont deloc de iubire și de pace fiindcă suntem mult prea prinși în grijile lumii din jur. Așa se face că se nasc conflictele. Când omul este exclusiv orientat numai spre lumea din jur fără doar și poate că el ajunge să nu mai fie unul care să știe ce este pacea lăuntrică sau pacea sufletului. Pentru a evita conflictele și pentru a ajunge să facem o lume mai bună după cum am spus este esențial să ajungem să avem o pace a sufletului. Pacea sufletului este un fapt ce ne defineşte și ne facă să fim unii care să nu mai fim atacați de conflictele din jur și nici să mai fim vulnerabili. Suntem oameni vulnerabili și pentru aceasta trebuie să știm că de multe ori nu mai știm care este diferența dintre conflict și război. Diferența este că conflictul este întotdeauna cauza războiului. Dacă oamenii ar fi mult mai interesați de sufletul lor ei bine ei ar ajunge să fie unii care să își dea seama că conflictul este un fapt care ajunge să ne definească numai parțial. El este unul care poate să fie ucis în fașă mai înainte de a ajunge să se manifeste în exterior prin război. Gânditorul creştin Ioan Ianolide spunea destul de frumos: "pacea izvorăște din biruința binelui asupra răului, fie la nivelul conștiinței, fie la nivelul istoriei. Aici se află și sensul războiului nevăzut al asceților, și sensul apocaliptic al istoriei."[83]

Că trăim într-o lume în care se vorbeşte mult despre pace nu este nici o îndoială. Pentru pace:

1. S-au scris mai multe romane și nuvele,
2. S-au scris mai multe poezii,
3. S-au compus mai multe cântece,
4. S-au făcut mai multe filme.
5. Toate acestea fiindcă oamenii în care sunt unii care iubesc pacea și îi admiră pe cei care sunt făcători de pace. Totuși, ceea ce se poate vedea din modul în care se manifestă lumea este că sistematic se ajunge la război în mai multe locuri din lume. De ce? Fiindcă oamenii sunt unii care sunt extrem de schimbători. Sunt shcimbători fiindcă nu sunt centrați pe pace și pe ceea ce înseamnă ea. Părintele Dumitru Zaminiscu spunea destul de inspirat: "După cum Dumnezeu a hotărât și reglementează viața astrelor, așa și a oamenilor. Și cum se supun astrele voinței lui Dumnezeu, așa trebuie să se supună și omul. Numai atunci el stă în armonie cu natura și cu toți semenii săi, trăind fericit. Altfel însă, nesupunându-se în tot voii lui Dumnezeu, intră în conflict cu sine, cu Divinitatea și cu lumea."[84]

---

[82]Starețul Tadei, *Pace şi bucurie în Duhul Sfânt*, (Editura Predania, Bucureşti, 2010), p. 145.
[83]Ioan Ianolide, *Întoarcerea la Hristos. Document pentru o lume nouă*, (Ediția 2, Editura Bonifaciu, Bacău, 2012), p. 489.
[84]Dumitru Zamisnicu, *Credința în zeghe. Preot Dumitru Zamisnicu – Evocări,*(Ediția 1, Editura Universitas XXI, Iași, 2013), p. 48.

Faptul că omul ajunge să nu mai ştie ce este pacea sufletească prin urmare ajunge să se manifeste prin 3 categorii de conflicte:

1. Conflict cu Dumnezeu,
2. Conflict cu sine,
3. Conflict cu lumea.

Aceasta fiindcă este bine să ştim că trebuie să fim unii care să ajungem să ne dăm seama că trebuie să ajungem să fim dominaţi de idea de pace. Dacă vom ajunge să fim dominaţi de idea de pace ei bine vom ajunge fim un fel de exemple de pace pentru cei din jurul nostru. Oamenii din jurul nostru sunt unii care caută un fel de modele la care să privească şi la care să se raporteze. Aceasta fiindcă trebuie să ştim că numai modelul lui Hristos este unul care ajunge să fie singur în ceea ce priveşte dobândirea păcii. Pacea este un bun pe care nu trebuie să îl instalăm în lumea din jur ci la fel de bine și în sufletul nostru. Sufletul nostru are nevoie de pace și pentru aceasta el este unul care ajunge să fie dominat:

- de pace,
- sau de război.

"Pacea oamenilor depinde de măsura în care ei se regăsesc în Duhul Adevărului, este deci înainte de toate o problemă spirituală, chiar dacă ea se manifestă pe plan politic, social, economic, cultura, educativ ori moral. Toate problemele oamenilor sunt probleme de conştiinţă, iar conştiinţa nu-şi află pacea decât în domeniul religiosului. Religiosul este fundamental în istorie."[85]

După cum ne spune Ioan Ianolide pacea este în primul rând o problemă spirituală. Este cu adevărat destul de greu să faci pace într-o lume care este una dominată de conflict și de gânduri rele. După cum putem să vedem deşi pacea este o problemă spirituală ea este una care se manifestă pe mai multe planuri:

- social,
- politic,
- economic,
- cultural,
- educativ,
- moral.

Aceasta fiindcă este bine să ştim că pacea este un fapt care ajunge să ne definească și să ne facă să fim unii care să ne dăm seama că avem numai de beneficiat de pe urma ei. Totuşi, orgoliul este unul destul de mare pentru unii şi ei ajung să susţină războiul ca fiind o atitudine mult mai folositoare decât pacea. Pacea este un fapt de care trebuie să ţinem cont dacă voim să facem o lume sănătoasă. Când omul alege alternativa războiului ei bine el se îndreptă în spre o lume nesigură și fără să își dea seama că el nu mai are nici un sens profund al vieții. Trebuie să menţinem un fel de integritate a păcii şi să ajungem să ne dăm seama că fiind creştin ortodocşi avem datoria să unim:

- pacea sufletească,
- pacea lumească.

Numai aşa se poate vorbii de o pace durabilă în lumea noastră. Acelaşi gânditor creştin Ioan Ianolide spunea destul de inspirat: "cine nu luptă şi nu învinge patimile şi ignoranţa, acela nu cunoaşte pacea."[86]

Prin urmare ce putem să facem să ajungem să cunoaştem pacea? Să ne luptăm cu

1. patimile,
2. şi ignoranţa.

Ce să înțelegem din aceasta? Că trebuie să fim unii care să ajungem să fim conştienţi că patimile sunt unele care în nici un fel nu ajung să lase ca sufletul nostru să fie în pace. Știm că sfinții părinți vorbesc de 7 patimi principale sau de cele 7 păcate capitale:

1. Lăcomia pântecelui,
2. Desfrânarea,
3. Iubirea escesivă de bani și de averi,
4. Mânia,
5. Invidia,
6. Lenea,
7. Mândria.

---

[85]Ioan Ianolide, *Întoarcerea la Hristos. Document pentru o lume nouă*, (Ediția 2, Editura Bonifaciu, Bacău, 2012), p. 489.
[86]Ioan Ianolide, *Întoarcerea la Hristos. Document pentru o lume nouă*, (Ediția 2, Editura Bonifaciu, Bacău, 2012), p. 488.

Ei bine toate aceste patimi sunt unele care sunt instigate de diavoli după cum ne spus sfinții părinți ai creștinismului ortodox. Patimile sunt unele care pot să ajungă să îl facă pe om să nu mai știe ce este liniștea și pacea sufletului. De ce? Fiindcă patima este întotdeauna o proiecție în exterior a omului. Patima nu este una care îl face pe om să privească în sufletul lui fiindcă dacă ar face acest lucru omul și-ar da seama că este bolnav și are nevoie de vindecare. Iată de ce trebuie să fim unii care să ajungem să ne dăm seama de care este sensul păcii. Sensul păcii prin urmare este dublu:

1. Intern (în suflet),
2. Extern (în lume).

Toate aceste lucruri trebuie să știm că sunt unele care sunt făcute să ne facă să ne dăm seama de care este sensul păcii și modul în care ea ajunge să fie experimentată de noi. Sunt mulți care trăind în pace ajung la concluzia că se plictisesc. De ce? Fiindcă ei sunt unii care sunt făcuți să fie oameni de acțiune. Ei bine în timp de pace nu se întâmplă nimic. Cei care sunt adepții ai războiului fiindcă se plictisesc în timp de pace trebuie să știm că sunt oameni care nu știu ce este cu adevărat pacea. Pacea este un lucru pe care trebuie să ajungem să îl trăim conștient și nu inconștient. Nu trebuie să credem că numai politicienii noștri sunt unii care au dreptul să facă pace. La fel de bine și noi suntem chemați să facem pace.[87]

Filosoful grec Aristotel spunea cât se poate de evident că: "provocăm război ca să putem să trăim în pace." Cum este posibil acest lucru? Ei bine trebuie să știm că de multe ori lucrurile în lumea noastră sunt ironice. Sunt ironice fiindcă trebuie să știm că deși suntem adepți ai păcii ei bine nu putem să fim chiar indiferenți față de cei care sunt adepți ai războiului. Aceasta fiindcă trebuie să știm că pacea este un bun care ajunge de multe ori să fie asigurată și impusă cu forța armată. După cum am spus trebuie să știm că în lumea noastră sunt mai mulți:

- agenți ai haosului,
- adepți ai anarhiei,
- iubitori de neînțelegere,
- creatori de dezbinare,
- oameni ai conflictelor,
- persoane care scandalului public,
- oameni de rea credință.

Ei bine când avem de a face cu ei fără doar și poate că trebuie să ripostăm. De multe ori riposta poate să fie una violentă fiindcă ea recurge la război. Sunt oamenii are nu pot să fie convinși de improtanța păcii decât numai cu arma în mână și cu războiul. O întâmplare mai puțin cunoscută o avem din viața filosofului cireneic Aristip care se spune că a mers și a cerut prietenia regelui Dionisie.

- Majestate aș vrea să acceptați prietenia mea.
- Nu vreau.
- De ce?
- Fiindcă eu am destul de mulți prieteni.
- Dar insist.
- Nu, nu te vreau ca prieten.

Atunci se spune că filosoful Aristip s-a pus în genunchi și a zis:

- Vă implor să mă acceptați ca prieten.

În cele din urmă regele Dionisie l-a acceptat pe Aristip ca prieten. Aristip s-a dus și le-a spus prietenilor lui ce a făcut.

- Cum ai putut să faci aceasta?
- Păi am voit să fiu prieten al regelui Dionisie.
- Și ai ajuns să te înjosești să cazi în genunchi în fața lui?

---

[87]Iată de ce sunt mulți în zilele noastre care consideră că pacea este un fapt care trebuie să îi privească numai pe cei din exterior și să nu aibă nimic e a face cu ei. Aceasta fiindcă trebuie să știm că pacea este un lucru ce trebuie să fie făcut pentru a ne ajuta să fim oameni care să ne dăm seama de faptul că nu putem să stăm pasivi în ceea ce privește pacea. De ce? Fiindcă toți dintre noi suntem unii care ajungem să experimentăm pacea și să ne dăm seama de modul în care ea ajunge să fie trăită. Pacea ca un element pasiv în cele din urmă denotă indiferența noastră. Așa se face că de multe ori în mai multe țări fiindcă oamenii nu sunt interesați de viața lor publică și socială. Aceasta fiindcă trebuie să fim conștienți că sunt mulți care ajung să îi manipuleze pe cei care sunt ignoranți în ceea ce privește pacea și modul în care ajunge ea să fie trăită la nivel de stat sau de țară. Prin urmare trebuie să știm că pacea nu este numai o realitate subiectivă ci la fel de bine și una obiectivă.

- Nu este vina mea faptul că regele Dionisie are urechile la picioare.[88]

Am spus această întâmplare din antichitate pentru a evidenția că în numele păcii de multe ori trebuie să facem lucruri care de multe ori ajung să ne facă să nu ne simțim chiar bine. Aceasta fiindcă pentru a ajunge să menținem pacea trebuie să fim buni negociatori. Totuși sunt și multe cazuri în care unii care ar fi putut să dobândească pacea ei bine nu au făcut-o. Un caz destul de cunoscut este modul în care occidentul a ajuns să trateze Europa de est după anul 1945 anul în care s-a încheiat al doilea război mondial. Aceasta fiindcă aliații s-au făcut că uită că estul Europei a ajutat la înfrângerea nazismului și au lăsat ca el să fie luat în stăpânire de sovietici. Așa se face că aliații au fost cei care au rupt Europa în două.[89]

Scriitorul englez Samuel Butler spunea că: "unui război nedrept, îi preferăm o pace nedreaptă." Ce vrea să însemne acest lucru? De multe ori sunt:

- cauze drepte pentru a începe un război,
- oamenii au motive bine întemeiate pentru război.

Totuși nu trebuie să ajungem să facem război. De ce? Fiindcă după cum am spus este mai bine să alegem pacea. Aceasta fiindcă trebuie să știm că pacea este un lucru mult mai de preț decât războiul. Prin urmare este posibil să avem toate motivele drepte să începem război cu o țară sau cu cineva dar totuși alegem să nu o facem. De ce? Fiindcă este bine să știm că pacea este un fapt pe care trebuie să îl avem în vedere și de care trebuie să ținem cont. Pacea este un bun mult mai de preț decât războiul. Acest lucru îl certifică mai toți marii gânditori ai lumii. Trebuie să știm că apreciem lucrurile la adevăratul lor nivel și la adevărata lor valoare. De ce? Fiindcă numai așa vom ajunge să fim unii care să ne dăm seama că pacea și războiul sunt lucruri care trebuie să fie privite calitativ. Deși unii ne dau motive de război aceasta nu înseamnă că imediat trebuie să ripostăm. Trebuie să învățăm să nu mai acceptăm pe cei care vor război și vor răul. Aceasta fiindcă după cum am spus în rândurile de mai sus războiul este o formă de manifestare a răului.[90]

Se spune că într-o mănăstire era un călugăr care era din fire violent și susceptibil.

- Nu știu ce să mă mai fac, se plângea el unui alt călugăr.
- Cu privire la ce?
- La mine.
- Te referi la comportamentul tău?
- Da, la el.
- Ei, oamenii sunt diferiți.
- Și ce este cu aceasta?
- Unii sunt mai aprinși și alții mai calmi.
- Ei bine eu aș vrea să fiu mai calm.
- Asta este bine.
- Da dar problema este că nu reușesc.
- Poate ar trebuii să ai răbdare.
- De ce să am răbdare?
- Să scapi de temperamentul tău.
- Temperamentul nu este o problemă de răbdare.
- Nu cred.
- Ba da, îți spun eu.

În cele din urmă călugărul cel susceptibil și violent s-a dus la egumenul mănăstirii.

- Binecuvântați părinte egumen.

---

[88]Grigorie Comșa, *1000 de pilde pentru viața creștină* (Arad, 1929).

[89]După cum ne-a arătat filosoful Aristip trebuie să fim unii care să ajungem să facem lucruri care sunt cât se poate de potrivite cu scopul pe care îl avem. Aceasta nu înseamnă că scopul scuză mijloacele ci mai mult că trebuie să fim unii care să ajungem să fim cât se poate de plini de harul lui Dumnezeu și să ajungem să ne sacrificăm pe noi înșine în numele păcii. Pacea este un bun care de multe ori ajunge să ne facă să sacrificăm. Nu este vorba de sacrificiul propriei noastre vieții ci mai mult de arta de a negocia pacea. Trebuie să negociem fiindcă în acest mod vom ajunge să facem un lucru care este pe placul lui Dumnezeu Tatăl. Pacea prin urmare este un bun pe care trebuie să ajungem să îl trăim conștient și să ne dăm seama că este un fapt care ajunge să ne facă să vedem lucrurile mai profund și mai cu atenție. Aceasta fiindcă pacea nu este un lucru gratis. Cineva a făcut mai multe eforturi pentru ca noi să ajungem să trăim în pace. Aceasta fiindcă după cum am spus pacea este un fapt care ajunge să ne facă să fim mulțumiți de noi înșine atunci când am reușit să o dobândim.

[90]*Peacemakers in Action: Profiles of Religion in Conflict Resolution* (Cambridge 2007).

- Domnul fiul meu.
- Părinte am de discutat o problemă importantă cu frăția ta.
- Ce anume?
- M-am decis să mă retrag în pustie.
- De ce?
- Fiindcă așa nu se mai poate părinte egumen.
- Cu privire la ce?
- La temperamentul și firea mea.
- A da, la asta te refereai?
- Da, la asta.
- Fiul meu nu cred că este o idee bună.
- De ce?
- Cu ce crezi că ar putea să te ajute pustia?
- Poate să stând singur în pustie voi ajunge să mă mai temperez.
- Nu cred că este bine.
- Dar se merită să încerc.
- Bine cum vrei fiul meu.

Călugărul a plecat și s-a retras în pustie. A găsit o peșteră și s-a sălășluit în ea. Totul a decurs bine.

- Iată că aici în pustie parcă nu mă mai controlează mânia.

Totul a durat până într-o zi când s-au dus să ia apă cu un ulcior. A adus ulciorul și l-a pus jos. Ulciorul s-a răsturnat. El l-a luat și l-a pus din nou în picioare. Ulciorul s-a răsturnat din nou. L-a luat din nou și povestea s-a repetat de vreo patru ori. A patra oară călugărul s-a mâniat și a spart ulciorul.

- Iată cum m-a biruit din nou patima mâniei. Mă voi întoarce în mănăstire și noi lucra acolo cu patima mea.

În cele din urmă călugărul s-a reîntors în mănăstire.[91]

Avem aici o întâmplare care ne spune că trebuie să fim unii care să ajungem să ne dăm seama că atunci când avem:

- mânie,
- izbucniri violente,

ei bine trebuie să fim unii care să facem tot ceea ce este posibil să ajungem să stopăm aceste porniri. De ce? Fiindcă dacă nu o facem la timp se poate ca delăsarea noastră să ne fie fatală. Sunt mai mult războaie care au apărut fiindcă oamenii nu au fost unii care au reușit să se controleze pe sine și la fel de bine au ajuns să nu mai fie stăpânite acțiunile lor. Trebuie să fim mult mai preocupați de acțiunile pe care le facem. Trebuie să fim unii care să ne dăm seama că vom ajunge să ne controlăm chiar dacă acest lucru de multe ori necesită multe eforturi. Pacea este un efort pe care se cuvine să îl facem. Războiul este unul pe care trebuie să îl acceptăm numai după ce am ajuns să nu mai avem nici o opțiune. De ce? Fiindcă trebuie să fim unii care să ajungem să fim oameni ai binelui și ai reconcilierii.[92]

Scriitorul creștin C. S. Lewis spunea că: “Dumnezeu nu ne poate oferi fericire și pace în afara Lui, pentru că ele nu se află acolo. Nu există așa ceva.” Avem aici o viziune cât se poate de creștină a păcii. Aceasta fiindcă trebuie să știm că pacea este un lucru care ajunge să fie trăită ca fiind în strânsă legătură cu Dumnezeu. Creștinismul ortodox este cel care propovăduiește că Dumnezeu Tatăl este un Dumnezeu al păcii. Sunt și mulți care fac pacea fără să fie conștienți că ea este un lucru care vine de la Dumnezeu Tatăl. Pacea prin urmare este un lucru care trebuie să ne ducă la Dumnezeu Tată. Aceasta fiindcă după cum am spus este bine să știm că pacea este un fapt care ajunge să ne facă să vedem lucrurile cum sunt ele:

- în legătură cu Dumnezeu Tatăl,
- unele care sunt căi de a ajunge la Dumnezeu Tatăl.

Este adevărat că sunt mulți care fac pacea fără să fie conștienți că au fost ajutați de Dumnezeu Tatăl în lucrarea ei. Unii ar putea să spună că de fapt nu există nici un fel de legătură cu Dumnezeu Tatăl fiindcă este bine să știm că pacea este un fapt care ajunge să definească relația noastră cu Dumnezeu Tatăl. Ceea ce este cel mai trist este că sunt mai mulți care sunt în război cu Dumnezeu Tatăl. Sunt oameni care vor să fie în controlul vieții lor deplin și nu vor nici un fel de intervenție a lui Dumnezeu Tatăl. Cine sunt cei are sunt în război cu Dumnezeu Tatăl?

---

[91]Grigorie Comșa, *1000 de pilde pentru viața creștină* (Arad, 1929).
[92]Marc Gopin, *Between Eden and Armageddon: The Future of World Religions, Violence, and Peacemaking* (Oxford, 2000).

- necredincioșii,
- ateii,
- nihiliștii,
- sadicii,
- perverșii,
- pervertiții etc.

Ei bine toți aceștia sunt oameni care sunt declarați pe față dușmanii lui Dumnezeu Tatăl. Dacă ești în dușmănie cu Dumnezeu Tatăl adevărul este că ajungi să fi și în dușmănie și cu pacea. Aceasta fiindcă după cum am spus pacea este una care vine de la Dumnezeu Tatăl.[93]

Marele gânditor român Nicolae Iorga spunea că: "pacea nu poate venii din dorința de pace ci din suprimarea instinctelor de război." Suntem unii care fiindcă suntem tentați de ispita pozitivismului ajungem să gândim pacea numai în raport cu ea înseși fără să ne dăm seama că pacea ajunge să fie gândită prin raportarea la ceea ce este opusul ei: războiul. Iată de ce în acest capitol am ales să vorbim de modul în care este privit războiul în sens creștin ortodox. Biserica Creștin Ortodoxă prin urmare nu este una care susține că trebuie să fim unii care să nu avem nici un fel de aport în război. Dacă sunt unii care vor să ne cucerească este bine să știm că ortodoxia acceptă ca oamenii să își apere țara și patria lor. Există numai un canon creștin ortodox care spune că cei are au ucis în război nu se pot apropia de împărtășanie 3 ani (adică nu se pot împărtășii 3 ani de la momentul în care s-a încheiat războiul). Devine evident că deși este împotriva războiului ortodoxia totuși înțelege că sunt mai multe situații de excepție și ele nu pot să fie trecute cu vederea. Pacea și războiul sunt două lucruri care definesc sensul vieții omului din toate vremurile. Aceasta fiindcă ele sunt intervale de timp în care omul ajunge să își trăiască viața. Trebuie să fim unii are să ajungem să trăim în pace și să ne dăm seama că în acest mod vom ajunge să ne dăm seama de modul în care trebuie să ne raportăm la pace. Pacea este de fapt sensul generic al vieții omului și în această viață războiul este o anomalie. Ei bine sunt destui de mulți cei care în istorie au demonstrat că sunt pentru acest sens anomalic al vieții omului. De la războiul troian și până la recentul război din Siria ei bine oamenii au fost unii care au ajuns să fie dominați de idea de război pe care voluntar au ajuns să o trăiască și să o pună în aplicare.[94]

CAPITOLUL 5

DE CE RĂZBOIUL NU ESTE O SOLUȚIE LA CONFLICTELE DINTRE POPOARE?

Titlul acestui capitol poate să fie considerat de cititor desuet și pueril. De ce? Fiindcă până și un copil știe că pacea este una care este o alternativă mult mai bună decât războiul știm că pacea este mai bună decât războiul dar se pare că acest lucru de mai multe ori nu prea contează în lumea noastră. Oamenii cunosc în zilele noastre ceea ce am putea spune ca un fel de "război mascat." Ce este acest război mascat? Este un război care se dă pe mai multe planuri:

- planul religios,
- planul ideologic,
- planul științific,
- planul artistic,
- planul civilizațiilor.
- planul culturilor etc.

Toate aceste planuri sunt unele care după cum am spus ajung să ne afecteze și să ne facă să nu mai știm care este sensul raportului dintre pace și război. Se cunosc cazuri în care copii s-au certat cu părinții lor și nici măcar

[93]Sunt unii care citind rândurile acestea ar putea să spună că ele sunt inutile. De ce? Fiindcă ele sunt unele care sunt cât poate de lipsite de sens. De ce? Fiindcă oamenii consideră că pacea nu este o teorie și nu trebuie să ajungem să scriem despre ea ci mai mult să ajungem să o trăim. Ei bine realitatea este că trebuie să fim unii care să ne dăm seama că pacea este un proces și acest proces se leagă cel mai mult de capacitatea de a negocia. După cum putem să ne dăm seama trebuie să știm că negociem. Ei bine această carte și-a propus să mai găsească încă o valență a păcii: pacea este un lucru pe seama căruia putem să ajungem să medităm. Când suntem pe timp de pace ei bine trebuie să medităm la pacea pe care o avem și la metodele pe care le putem folosii pentru a prelungii cât mai mult pacea pe care o avem. Pacea prin urmare este un lucru care ne face să ne dăm seama că trebuie să fim unii care să devenim conștienți de ea. O pace care este trăită inconștient nu valorează mult.

[94]Douglas Irvin-Erickson, Peter C. Phan (ed.), *Violence, religion, peacemaking* (Palgrave Mamillan, 2016).

când erau pe patul de moarte nu au voit să se împace cu ei. Așa se face că părinții au ajuns să părăsească această lume triști și neîmpăcați. Aceasta fiindcă este bine să știm că războiul nu este numai unul armat. Sunt mai multe tipuri de război. După cum am spus cel mai nociv și cel mai distructiv este războiul pe care omul îl poate avea cu Dumnezeu Tatăl. Sunt mulți care trebuie să știm că sunt dominați de ură față de Dumnezeu și ei sunt la propriu într-un război cu Dumnezeu. Nu este un război care se face cu puști și pistoale ci este mai mult un război care se face cu gândurile și cu cuvintele. Cum poate omul să fie în război cu cuvintele și gândurile cu Dumnezeu?

1. Înjurăturile de Dumnezeu,
2. Hulele la adresa lui Dumnezeu,
3. Blasfemiile cu privire la Dumnezeu,
4. Cuvintele de ocară la adresa lui Dumnezeu

ei bine sunt cu toate forme prin care omul ajunge să nu mai fie prietenul lui Dumnezeu ci dușmanul Lui.[95]

Războiul este prin urmare un lucru care ajunge să ne facă:
- să nu mai avem o ierarhie a valorilor,
- să devenim un fel de rebeli demonici,
- să nu mai știm ce este mila și compasiunea,
- ce este frumosul,
- ce este dreptatea și comuniunea.

Toate acestea fiindcă este bine să știm că nu trebuie să fim unii care să vedem lucrurile așa cum sunt ele și să nu avem nici un fel de îndoială că pacea este cea pe care trebuie să o urmăm. Filosoful chinez Lao Tze spunea destul de inspirat: "ca să fie pace în lume, trebuie ca popoarele să trăiască în pace. Pentru ca popoarele să trăiască în pace, orașele nu trebuie să se ridice unele împotriva altora. Pentru a fi pace în orase, vecinii trebuie să se înțeleagă. Ca să fie pace între vecini, trebuie ca armonia să domnească în familie. Ca să fie pace în casă, trebuie s-o găsești în propria inima." Avem aici un fel de ierarhie a păcii:
- pacea trebuie să fie în propria inimă,
- din inimă pacea se revarsă peste familie,
- din familie pacea se revarsă peste vecini,
- din vecini pacea se revarsă peste orașe,
- din pacea din orașe pacea se revarsă peste țări,
- din pacea între țări în cele din urmă pacea se revarsă peste întreaga lume.

Iată prin urmare că avem aici ceea ce am putea denumii ca un fel de curs firesc al păcii și a modului în care pacea ajunge să se manifeste în mod gradul în lumea noastră. Pacea este un lucru care trebuie să fie opusă războiului cu mult tact și cu multă răbdare.[96]

Este adevărat că la școală nu există nici o disciplină expresă care studiază pacea. Aceasta fiindcă este bine să știm că pacea este un lucru care ajunge să fie deprins din viața de zi cu zi. Este această viață cea care ne învață să ajungem să trăim în înțelegere unii cu alții. Pacea este un fapt care după cum am spus ajunge să ne definească numai în măsura în care o lăsăm. Pacea prin urmare este un lucru care trebuie să fie luat în serios. De ce? Fiindcă nu se poate ajunge la pace dacă nu ne gândim serios la ea. Gânditorul J. Muller spunea că: "pacea este produsul (capodopera) rațiunii." Din aceasta înțelegem că nu se poate că gândim că pacea este un element irațional în lumea noastră. Sunt mulți care sunt cât se poate de orientați în spre ceea ce nu implică rațiunea fiindcă a fi rațional este la un anumit nivel un efort. Așa se face că sunt mulți care găsesc alternativa păcii ca fiind una cât se poate de inconvenientă. De ce:
- să depunem efort,
- să se sârguim,
- să ne încercăm din toată ființa,
- să luăm în serios

[95]Este adevărat că de multe ori este posibil să fim inspirați de diavol în acest război cu Dumnezeu Tatăl. Sunt unii care nu sunt conștienți de faptul că diavolul vrea ca noi să nu avem o relație de prietenie cu Dumnezeu Tatăl. Cel mai bine el ajunge să facă acest lucru prin război. Oamenii care sunt adepți ai războiului nu se poate spune că sunt fii și prietenii lui Dumnezeu Tatăl. De ce? Fiindcă ei sunt unii care fac lucruri ce nu sunt pe placul lui Dumnezeu Tatăl. Dacă ajungem să fim creștini ei bine trebuie să știm că acest lucru implică cu sine că suntem oameni ai păcii. Este un lucru la care din ce în ce mai puțini creștini meditează fiindcă trebuie să știm că trebuie să fim unii care să ne dăm seama de toate implicațiile cuvântului de pace în sens creștin ortodox. A nu vede legătura organică ce există între pace și statutul de creștinism ortodox este o dovadă de superficialitate și de ignoranță.

[96]Anne T. Keene, *Peacemakers: winners of the Nobel prize* (Oxford, 1998).

pacea? Aceasta fiindcă oricum viața noastră este scurtă și trebuie să știm că sunt atât de multe lucruri de făcut în acest interval scurt. Mai avem timp să facem și pace? Ei bine trebuie să știm că la ora actuală sunt organizații și oamenii care și-au dedicat viața lor slujirii păcii. Ironia sorții este că în timp ce unii se străduiesc să facă pace ei bine alții caută toate mijloacele să facă război. Trebuie să știm că avem datoria să combatem cel puțin ideologic pe agenții războiului din lumea noastră.

Gânditoarea română Alexandra Mihalache spunea destul de bine: "Pacea în lume înseamnă armonie. Pace în suflet înseamnă iertare."[97] Iată că am ajuns la un punct nevralgic al păcii și al modului în care ea ajunge să fie raportată la război în lumea noastră. De ce? Fiindcă trebuie să știm că de multe ori pacea este un lucru care ajunge să fie cât se poate de evitat fiindcă oamenii sunt unii care nu se iartă unii pe alții. Nu trebuie să .știm că a ierta pentru mulți este cu adevărat una dintre cele mai mari greutăți. De ce? Fiindcă trebuie să știm că iertarea este un act care ține de moralitatea omului. Suntem morali numai atâta vreme cât iertăm. De ce să iertăm? Fiindcă după cum a spus Iisus în rugăciunea Tatăl nostru nici Dumnezeu Tatăl nu ne iartă dacă noi nu iertăm. Ei bine oamenii sunt unii care vor să fie iertați la infinit fără ca ei să ierte deloc. Este ușor să ceri să fi iertat dar este mult mai greu să ajuți să ierți. Cele mai multe războaie ajung să plece din faptul că oamenii nu vor să se ierte unii pe alții. Nu ne iertăm și așa că ajungem să im unii care suntem dominați de ură și de dorința de război. Lipsa de iertare aduce mai multe lucruri rele cu sine omului:

- împietrirea sau învârtoșarea inimii,
- lipsa de compasiune,
- lipsa de înțelegere,
- lipsa de reconciliere,
- imposibilitatea unei comuniuni sincere,
- dispretul față de semen,
- aroganța.

Aceasta ca să enumerăm numai câteva dintre principalele rele pe care le avem fiindcă ajungem să nu mai iertăm. Dacă oamenii ar învăța să se ierte unii pe alții poate că am trăi într-o lume în care nu ar exista atât de multe războaie. Ca să ajungi să ierți adevărul este că trebuie să fi un om care să fi cât se poate de ancorat în conștiința faptului că suntem oameni care suntem supuși greșelii. Oamenii însă pot devenii pervertiți și ei ajung să susțină că:

- ei trebuie să fie iertați,
- dar aceasta nu înseamnă că ei trebuie să ierte.

Iată cum se ajunge la ceea ce am putea denumii ca un fel de lipsă de dreptate. Vrem să fim iertați fără ca noi să iertăm. Acest lucru este cauza la mai multe războaie în zilele noastre. De ce? Fiindcă oamenii sunt unii care au așteptări de la semenii lor care nu sunt deloc dublate de un sentiment comun în ceea ce privește propria noastră persoană. Pacea prin urmare este un lucru care este dovadă de mare sensibilitate. Gânditorul Charles-Simon Favart spunea că: "pacea este cea mai sensibilă legătură a universului." De ce? Fiindcă trebuie să știm că pacea este un fenomen care implică cu sine toată sensibilitatea omului. Omul care nu are nici un fel de sensibilitate este un om care tinde să fie unul care să nu mai țină cont de cei din jur și așa că el ajunge să considere că ceea ce contează este numai:

- propria persoană,
- propriile lui interese,
- propriile scopuri.

Este greu să spunem că un om care mânuiește cu mare dibăcie pistolul mitralieră în război este un om care este și sensibil. Aceasta fiindcă trebuie să știm că nu se poate vorbii de sensibilitate acolo unde nu este pace.[98]

Este evident că omul păcii este:

- sensibil,
- atent cu nevoile celor din jur,
- iubitor,
- generos,
- milostiv,
- blând,

[97]Alexandra Mihalache,*Între expresie și adevăr (Cugetări și definiții aforistice)*(București, 2016).
[98]John Darby, Roger Mac Ginty, *Contemporary Peacemaking: Conflict, Peace Processes and Post-war Reconstruction*(Palgrave Macmillan, 2008).

- calm etc.

Toate acestea sunt trăsături pe care omul păcii le are. Ceea ce aduce pacea și ceea ce nu pot avea în nici un fel adepții războiului este starea de calm. De ce? Fiindcă este bine să știm că este foarte greu să fi calm în timp de război. Iată ce spunea gânditorul Henri Lacordaire: "pacea nu e orice bucurie, este o bucurie calmă." Dacă ne vom uita în jurul nostru vom vedea că de mai multe ori omul este unul care se grăbește și care nu mai știe ceea ce trebuie să facă și ceea ce trebuie să susțină. Iată prin urmare că trebuie să fim unii care să gândim lucrurile la rece. Omul care este adeptul războiului adevărul este că nu mai poate gândii lucrurile la rece. De ce? Fiindcă el este unul care nu mai are timp de reflecție și de meditație. Nu ai cum să meditezi pe timp de război fiindcă dacă o faci riști să îți pierzi viața. Ceea ce trebuie să știm este că mai toate războaiele sunt unele care au cu sine cauză:

- un complex de superioritate,
- dorința de putere,
- setea de bogății,
- dorința de a face pe cei cuceriți sclavi.

Toate acestea sunt lucruri care sunt proprii omului de război din toate timpurile.[99]

Trăim vremuri în care trebuie să știm că războiul este unul care ajunge să fie un leit motiv al manualelor de istorie. Nu există popor care să nu fi făcut război sau să nu fi suferit de pe urma războiului. La orele de istorie putem să vedem cum mai mulți regi și mai mulți împărați au dus războaie:

- de apărare,
- sau de cucerire.

Aceasta fiindcă deși se spune că trăim într-o lume în care oamenii sunt adepții progresului ei bine în probleme de război se pare că ei nu au avansat prea mult. Sfinții părinți ai Bisericii Creștin Ortodoxe sunt unii care au venit cu o înțelegere proprie a războiului și a modului în care el ajunge să fie trăit și experimentat. Aceasta fiindcă ei au considerat că războiul și pacea sunt lucruri care trebuie să fie privite în sens spiritual. Iată ce spunea în acest sens Sfântul Marcu Ascetul: "pacea este izbăvirea de patimi. Dar ea nu poate fi aflată fără lucrarea Duhului Sfânt."[100]

Se spune că într-o zi marele filosof Socrate discuta cu tinerii lui ucenici.

- Voi știți că binele este opusul răului nu?
- Da știm.
- Ei bine ce atitudine trebuie să avem față de cineva care ne face răul?
- Răzbunare?
- Nu.
- Ură?
- Nu.
- Revoltă?
- Nu.
- Atunci ce atitudine?
- Este mai bine să suferi răul decât să îl faci.
- Adică cum?
- Voi nu ați auzit expresia că cel mai înțelpt cedează?
- Dar de ce?
- Fiindcă dacă nu ajungi să suferi răul se poate ajunge la lucruri mai rele.
- Cum ar fi?
- Războiul.

Se spune că pe cum mergea cu ucenicii lui prin Atena și le spunea aceste lucruri la un moment dat cineva l-a călcat pe Socrate pe picior.

---

[99]Sunt unii care de fapt susțin că războiul nu este nimic mai mult decât un fel de dorință de auto-depășire a omului. Aceasta fiindcă ei sunt persoane care susțin că trebuie să ne demonstrăm nouă înșine că suntem mai mult decât ceea ce părem. Iată că pentru unii războiul este un fel de test de cât de tare este personalitatea lor. Personalitatea noastră adevărul este că nu ajunge să fie depășită sau auto-depășită prin război. De ce? Fiindcă războiul este unul care se manifestă prin violență și realitatea este că nu este nimic de câștigat de pe urma violenței. Violența este un lucru care ajunge să ne facă un fel de fiare și bestii unii pentru alții. Iată că trebuie să ne trezim la realitate și să nu ne amăgim că războiul este un test de auto-depășire. Sunt popoare care ajung să declanșeze războaie fiindcă ele sunt unele care au multă mândrie adunată în ele. Războiul este în acest sens un produs al orgoliului. Este mândria cea care ne face să fim unii are să ne vedem mai buni și superiori față de alții pe care trebuie să ajungem să îi subjugăm.

[100]Sfântul Marcu Ascetul în *Filocalia, volumul 1*.

- Învățătorule ce faci?
- Cum adică ce fac?
- Acel om te-a călcat pe picior.
- Așa este.
- Și nu zici nimic?
- Nu. De ce?
- Fiindcă nu se cade.
- Dar ce se cade să fac?
- Să îl dai în judecată.
- Să îl dau în judecată?
- Da cum să nu. Este un nesimțit care trebuie să fie învățat o lecție.
- A nu în nici un caz.
- Înseamnă că sunteți un om slab.
- Nici vorbă.
- Dar de ce nu vreți să reacționați în nici un fel?
- Spuneți-mi voi ați văzut măgari?
- Da am văzut.
- Ei bine, dacă un măgar mă lovește cu copita ce ar trebui să fac: să îl dau în judecată?
- A nu evident că nu.
- Ei vedeți, dacă acel măgar de om m-a călcat pe picior și nici nu și-a cerut nici măcar iertare ar trebuii să îl dau imediat în judecată?
- Mai bine nu.
- Ei vedeți că acum vă apropiați de adevăr: este mult mai bine să ajungi să suferi răul decât să îl faci.
- Așa este, au răspuns ucenicii lui Socrate.[101]

Sunt mai multe cazuri în care este posibil ca un anumit popor să aibă intenții de război față de poporul nostru. Ce trebuie să facem? Este bine să știm că cel mai bine este să vedem dacă aceste intenții sunt justificate sau mai bine spus au un fel de bază serioasă pe care se bazează. Dacă vom analiza vom vedea că cele mai multe popoare care sunt sigure că ele au toate motivele să înceapă război dar de fapt motivațiile lor sunt derizorii. Că trăim într-o lume nedreaptă nu este nici o îndoială. Putem să vedem acest lucru la o simplă analiză a stării de lucruri de pe planeta noastră:

1. Unele țări sunt mari, în timp ce altele sunt mici
2. Unele țări sunt bogate, în timp ce altele sunt sărace,
3. Unele țări sunt puternice, în timp ce altele sunt slabe,
4. Unele țări au mari ambiții, în timp ce altele nu au nici un fel de ideal.

Toate aceste lucruri ne spun că în nici un fel nu trăim într-o lume dreaptă. Nu trăim într-o lume dreaptă fiindcă trebuie să știm că nu avem nici un motiv să sperăm că lumea vrea dreptate. Ni se spune de mai multe ori că trăim într-o lume în care supraviețuiesc cei mai puternici. Dacă ar fi să gândim lucrurile după dreptate fiecare țară ar trebuii să aibă o suprafață egală de teritoriu cu a restului. Ei bine unele țări au mai mult teritoriu în timp ce altele au mai puțin teritoriu.[102]

Oamenii de bine sunt unii care sunt cei care susțin că de fapt pacea este un lucru care este firesc. Ei sunt cei care sunt adepții faptului că pacea este un lucru care evident că vine de la sine. Trebuie să știm că aici avem de a face cu oamenii de bună credință. Sunt și unii care sunt de părere că de fapt pacea trebuie să fie impusă. Filosoful evreu Gersonides susținea că: "acea pace care se naște din frică și nu din inimă, este opusul păcii." Ce să înțelegem din aceasta? Trebuie să înțelegem că în nici un fel pacea nu trebuie să fie impusă peste oameni prin:

- frică,
- teroare,
- amenințare,
- violență,
- crimă,
- tortură etc.

---

[101]Grigorie Comșa, *1000 de pilde pentru viața creștină* (Arad, 1929).
[102]Priscilla B. Hayner, *The peacemaker's paradox: pursuing justice in the shadow of conflict* (Routledge, 2018).

De ce? Fiindcă orice om sănătos la minte trebuie să fie unul care ajunge să aprecieze pacea și să își dea seama că ea este una care ajunge să fie un bun universal. După cum putem să ne dăm seama pacea este un bun universal. De ce? Aceasta fiindcă indiferent de:

- naționalitate,
- rasă,
- poziția geografică,
- statul social,
- inteligență
- și frumusețe

ei bine pacea ajunge să fie un lucru care trebuie să fie recunoscut ca un mare bine. Aceasta dacă omul este sănătos la minte. Cei care nu știu să aprecieze pacea evident că probabil că au o minte bolnavă și nu sunt în deplinătatea facultăților mentale. Se poate spune că Adolf Hitler a fost un om în deplinătatea facultăților mentale atunci când a declanșat cel de al doilea război mondial? Puțin probabil. Trebuie să fim oameni raționali și să judecăm lucrurile la rece. Noi creștinii ortodocși suntem primii care vom da răspuns în fața lui Hristos la judecata de apoi despre pacea lumii. De ce? Fiindcă în primul rând noi suntem chemați să trăim în pace și să fim exemple de pace.[103]

Toată lumea știe că războiul este distructiv în timp ce pacea este constructivă. Totuși se pare că în lumea noastră lucrurile sunt mai greu de controlat și de multe ori trebuie să ne strângem mâinile la întâlniri diplomatice și să ajungem să semnăm mai multe acorduri diplomatice de pace. Sunt mulți care susțin că pacea este de fapt numai o problemă de diplomație. Acolo unde omul nu are nici un cuvânt de spus ei bine va venii rândul diplomaților să își facă simțită prezența. Este adevărat că pacea poate la fel de bine să fie o problemă de diplomație. De ce? Fiindcă ea este una care ne face să fim cât se poate de deschiși față de restul și să îi vedem pe ei așa cum sunt cu problemele noastre. De ce să ne facem și mai multe probleme începând un război pe când noi avem deja atâta prea probleme în lumea noastră? Ce probleme mai importante avem noi la ora actuală la nivel de umanitate?

1. Sărăcie,
2. Boli și viruși,
3. Șomaj,
4. Taxe și impozite mari,
5. Delicvență,
6. Discordie,
7. Probleme economice etc.

Se mai poate ca la toate aceste probleme să mai adăugăm și problema războiului? Fără doar și poate că nu. Nu se poate în nici un fel să ajungem să susținem războiul într-o lume care după cum putem să ne dăm seama are multe lucruri care necesită o rezolvare imediată. Maica Tereza de Calcutta spunea că: "nu avem pace fiindcă am uitat că ne aparținem unii celorlalți." De multe prea multe ori ne vedem pe noi ca indivizi singulari ai unei lumii care după cum putem să ne dăm seama nu trebuie să ne unească ci mai mult să ne separe. Trebuie să fim oameni care să vedem lucrurile cum sunt ele și să ne dăm seama că la nivel de umanitate trebuie să facem efortul de a fi mai uniți fiindcă numai așa vom ajunge să facem pace în toată lumea noastră.[104]

Este adevărat că a vorbii de pace la nivel global cum este această carte pentru unii ar putea să pară o anomalie. De ce? Fiindcă trăim într-o epocă a:

- conciliilor,
- organizațiilor mondiale,
- întrunirilor diplomatice,

---

[103]Filosoful Baruch Spinoza spunea că: "Pacea nu este absența războiului. Este o virtute, o dispoziție spre bunăvoință, încredere, dreptate." Prin urmare ce este pacea după Spinoza?

1. Virtute,
2. Dispoziție spre bunăvoință,
3. Încredere,
4. Dreptate.

Este evident că trebuie să fim unii care să vedem că pacea este un proces mult mai complex decât am crede. Ea este baza civilizației. De ce? Fiindcă este bine să știm că nici o civilizație nu a ajuns să se ridice prin război. Pacea este cea care ne permite să construim și ea este cea care ne face să fim unii care să ne bucurăm de viață.

[104]Irfan A. Omar, Michael K. Duffey, *Peacemaking and the Challenge of Violence in World Religions* (Wiley-Blackwell , 2015).

- comisiilor de dialog mixt,
- a sindicatelor etc.

Toate acestea sunt bune dar nu trebuie să uite că creştinii ortodocşi sunt unii care militează pentru pacea lumii. Prin urmare cartea de faţă este un fel de purtătoare de cuvânt pentru ceea ce simt creştinii ortodocşi. Trebuie să fim nişte oameni ai păcii şi la fel de bine misiunea noastră este să promovăm pacea între popoare. Că sunt mai multe popoare care nu vor să ţină cont de ceea e propovăduieşte creştinismul ortodox este un fapt demonstrat de mai multele războaie care au loc în lumea noastră.[105]

Gânditorul Ralph Waldo Emerson spunea cât se poate de adevărat că: "nimeni nu poate aduce pacea în afară de tine." Fiindcă suntem oameni care trăim într-o lume:

- a convențiilor,
- a tratatelor,
- a acordurilor,
- a reciprocității,

ajungem să considerăm că obţinea păcii este un lucru care se trăieşte pasiv. Cu alte cuvinte statul şi oamenii lui sunt unii care au datoria să se gândească la pace. Ei bine trebuie să ştim că de multe ori statul nu este singurul care face pace. După cum putem să vedem sunt mai mulți care nu au pace în:

1. casele și familiile lor,
2. orașele lor,
3. țările lor.

Toate acestea fiindcă ei sunt unii care cred că statul este cel ce este obligat să ajungă să le facă pace. Ei bine când vedem că în jurul nostru domnește:

- ura,
- discordia,
- neînțelegerea,
- ranchiuna,
- lipsa de iubire

adevărul este că nu mai trebuie să aşteptăm ca statul să vină să ne rezolve problemele. Este momentul ca noi să ajungem să acţionăm. Aceasta fiindcă după cum putem să ne dăm seama fiecare dintre noi putem ajunge să contribuim cel puţin parţial la facerea păcii. Pacea este un bun care la fel de bine poate să fie contagios. Este uşor să te contagiezi de pace dacă stai lângă nişte oameni ai păcii. Aşa se face că este bine să alegem să avem prieteni care sunt pacifişti. Aceasta fiindcă dacă facem aceste ei bine în cele din urmă vom ajunge să avem pace pentru noi şi familia noastră.[106]

Din cele spuse până acum putem să ne dăm seama că pacea este un lucru dublu sau mai bine spus că există două aspecte ale păcii:

1. pacea externă,
2. pacea internă.

Pacea externă este pacea în care nu există război în jurul nostru. Pacea internă este atunci când sufletul nostru se simte liniştit şi în stare de calm. După cum spus trebuie să fim conştienţi că pacea sufletului este una care ajunge să fie dominată de faptul că noi am făcut un efort pentru a ajunge la linişte. Iată ce spunea în acest sens gânditoarea Anne Frank: "atunci când găsești pacea cu tine însuți, devii genul de persoană care poate trăii în pace cu cei din jur." Din aceasta trebuie să înțelegem că pacea este un lucru ce ajunge să fie trăită plenar de om dacă el în sufletul său a descoperit pacea. Ceea ce se poate vedea este că din ce în ce mai puțini oameni sunt unii care gândesc pace în sufletul lor. De ce? Fiindcă oamenii sunt unii care consideră că pacea trebuie să fie un lucru ce este găsit în exterior. Ei bine lucrurile se pare că nu sunt chiar așa. Trebuie să fim persoane care să ajungem să

[105]Războiul este alternativa cea mai facilă pentru multe mari puteri şi supraputeri din zilele noastre. De ce? Fiindcă toate aceste supraputeri sunt unele care susţin că trebuie să fim mult mai atenţi cu nevoile lor decât cu ale restului. Aşa se face că supraputerile se impun în lumea noastră prin forţa armelor. Nu este târziu ca aceste supraputeri să ajungă să se trezească la realitate. În nici un fel nu ajută faptul de a face război. Nu ajută fiindcă trăim într-o lume civilizată în care oamenii se pot înţelege şi pe cale amiabilă. Nu trebuie să uităm că cu toţii avem o umanitate pe care o împărtăşim în comun. Iată de ce se cuvine să fim oameni care să ştim că viaţa este un lucru ce trebuie să fie protejat şi că făcând acest lucru ne facem datoria faţă de Dumnezeu Tatăl. Unii cred că fiindcă Dumnezeu este Tatăl nostru ei bine El nu are nici un fel de reacţie atunci când noi facem război. De ce? Fiindcă trebuie să credem că Dumnezeu Tatăl iartă tot ceea ce facem noi rău. Este adevărat că Dumnezeu este Tatăl nostru dar nu trebuie să uităm că trebuie să facem lucrurile care sunt pe placul Lui.

[106]Imanuel Kant, *Spre pacea eternă* (Editura All, 2007).

ne dăm seama că pacea este un fapt care ajungem să în găsim în primul rând în sufletul nostru. Pentru aceasta trebuie să facem un efort ca să ajungem să ne dăm seama de sensul ultim al păcii. Toate acestea fiindcă este evident că pacea nu este o:

- teorie,
- un truism,
- o inspirație de un moment,
- o impresie.

Pacea este o realitate care în primul rând pleacă din sufletul nostru. Iată de ce este bine să știm că putem să găsim pacea în primul rând în noi. Pacea din noi este un sentiment:

- nobil,
- gingaș,
- frumos,
- înălțător,
- motivator,
- demn de urmat.

Este cu greu de realizat pacea în exterior dacă nu ajungem să dobândim pacea în sufletele noastre. Aceasta fiindcă după cum am spus nu se poate să vorbim de pace în jurul nostru dacă nu este pace în sufletul nostru.[107]

Noi creștinii ortodocși suntem o voce care trebuie să fim auzită. Noi suntem uni care susținem pacea întregii lumii. Fie că vorbim de:

1. Europa,
2. America de Nord,
3. America de Sud,
4. Africa,
5. Australia
6. Sau Asia

ei bine creștinismul ortodox este unul care susține pacea întregii lumi. Numai prin pace lumea ajunge să își realizeze potențialul ei. Sunt mulți care fac calcule greșite și pot să vadă că de fapt războiul este unul care este de multe ori convenient. De ce? Fiindcă în mai multe țări există o întreagă industrie de război. Cum se manifestă această industrie? Prin facerea de:

1. Armament,
2. Uniforme de luptă,
3. Avioane de luptă,
4. Mașini de luptă,
5. Arme chimice,
6. Arme biologice,
7. Arme nucleare.

Toate acestea sunt unele care ne fac să ne dăm seama că trebuie să fim unii care să vedem lucrurile la rece: industria de război este numai o posibilitate destul de mică comparativ cu care sunt posibilitățile omului în această lume. Care sunt domeniile în care putem investii pe timp de pace?

1. Standarde de viață mai bune,
2. Cercetare științifică,
3. Un nivel de trai mai ridicat,
4. Educație,
5. Economie etc.

Toate acestea sunt lucruri pe care trebuie să ajungem să le facem pe timp de pace și evident că atunci vom ajungem să prețuim mult mai mult pacea. Pacea în zilele noastre este prețuită dar nu destul de suficient.

[107]Sunt mulți care au o logică primitivă și susțin că în nici un fel nu se cuvine să ne luptăm pentru pace. De ce? Fiindcă a te lupta pentru pace este cumva un lucru cât se poate de nepotrivit: cum să te lupți pentru ceva în care nu crezi cu adevărat? Ceea ce trebuie să știm este că în nici un fel pacea nu poate să fie impusă cu forța. De ce? Fiindcă trebuie să fim realiști: ca o pace să aibă valoare ea trebuie să vină din libertate. Sunt mulți care când sunt liberi sunt departe de a fi oameni ai păcii. Aceasta fiindcă după cum putem să ne dăm seama pacea este un lucru în care trebuie să crezi pentru a ajunge ca el să se instaureze în lumea noastră. Când nu mai credem în pace ei bine ceva rău s-a întâmplat cu noi. Ce este de făcut într-o asemenea situație? Trebuie să ne adunăm pe noi înșine și să privim la noi înșine și să ne dăm seama unde am greșit fiindcă se pare că undeva pe drum am uitat ceea ce este esențial. Dacă ne vom face acest proces de conștiință vom ajunge la final să ne dăm seama ce trebuie să schimb în noi pentru a ajunge să credem din nou în pace.

Înțeleptul Rumi spunea așa: "ieri am fost inteligent, așa că am vrut să schimb lumea. Azi sunt înțelept, așa că mă schimb pe mine însumi." Ce voim să afirmăm prin aceste cuvinte? Că trebuie să fim conștienți că pacea este un lucru pe care dacă cei din jur nu îl apreciază ei bine nu este nici o problemă dacă noi nu vom ajungem să îl apreciem.[108]

Citind aceste rânduri unii s-ar putea să creadă că autorul este:

- idealist,
- naiv,
- credul,
- ușor influențabil,
- visător.

De ce? Fiindcă cine s-ar încumeta să vorbească de pacea mondială în zilele noastre decât dacă nu vrea să obțină capital politic? Ei bine realitatea este că în nici un fel autorul acestor rânduri nu vrea capital politic ci mai mult vrea ca pacea să fie înțeleasă și să fie promovată mult mai mult la nivel de umanitate. Aceasta fiindcă menirea noastră pe acest pământ trebuie să fie foarte bine cunoscută și înțeleasă: nu am fost lăsați pe acest pământ pentru a trăii în război ci în pace. Așa se face că pentru cei mai mulți dintre noi pacea este un sentiment natural și cât se poate de firesc.[109]

Filosoful grec Aristotel susținea că: "nu este important să câștig un război, mai important este să organizez pacea." Ce să înțelegem din această afirmație? Înțelegem că deși am ajuns să câștigăm un război ei bine de multe ori nu putem să fim unii care să gestionăm situația de după război. Oamenii de multe ori sunt:

- confuzi,
- nedeciși,
- nehotărâți,
- ușor influențabili

după ce un război a ajuns să se încheie. Iată de ce dacă nu există un program foarte bine pus la punct cu privire la ceea ce va urma să aibă loc după război de multe ori oamenii deși au făcut pace vor ajunge să reînceapă războiul. Aceasta fiindcă după cum am spus trebuie să fim persoane care să ne dăm seama de toate implicațiile păcii. Pacea este un lucru în care oamenii nu numai că sunt liberi dar la fel de bine trebuie să învețe să și iubească pacea. Este evident că orice om sănătos la minte ajunge să iubească pacea fiindcă ea conferă libertate. Este libertatea de a face ceea ce vrei cu viața ta. Totuși, dacă acest sentiment al libertății nu este accentual destul de mult după o situație de război ei bine oamenii vor ajunge din nou la război.[110]

Se spune că un ofițer din armată se plângea unui preot.

- Vai părinte dacă ați știi cât îmi este de greu.
- Cu privire la ce fiul meu?
- La instrucția din armată.
- De ce?
- Este un lucru profund necreștin.
- Cum așa?
- Fiindcă cei care o fac sunt mai mult creștini numai cu numele.
- Păi cum așa?
- Mă mir că nu știți.
- Nu știu dacă nu îmi spui.
- Păi toată instrucția din armata noastră se face cu înjurături și blesteme.
- De ce?
- Nu este evident?

---

[108]Nicolaus Cusanus, *Pacea între religii* (București, 2008).

[109]Firescul păcii în nici un fel nu trebuie să credem că este o problemă de instinct. De ce? Fiindcă sunt mulți care greșit consideră că pacea nu este nimic mai mult decât o problemă de instinct. Ei bine trebuie să știm că pacea nu este o problemă de instinct. Pacea este un lucru care ajunge să fie trăită conștient. Dacă am trăii pacea la nivel de instinct în nici un fel nu am fi conștienți de ea. Trebuie să fim unii care să ajungem să ne dăm seama de tot ceea ce înseamnă pacea și să o apreciem. Suntem unii care considerăm că pacea este un lucru firesc dar în nici un fel nu ajungem să ne dăm seama că ea este la fel de bine și un lucru conștient. Trebuie să devenim mult mai conștienți de pacea pe care o trăim pentru că numai în acest mod vom ajunge să o apreciem. Pacea nu este o problemă de extremă dar ea poate să devină în situații extreme o problemă de extremă.

[110]Ho-Wong Jeong, *Peace and conflict studies: an introduction* (Routledge, 2000).

- Ce să fie evident?
- Părinte, în armată cum nu faci ceva bine cum gradații te înjură.
- Rău fiul meu, rău.
- Acest lucru mai ales când soldații sunt învățați să facă instrucție.
- De ce?
- Fiindcă atunci când greșesc mai toți gradații în înjură și îl blestemă.
- Eu cunosc un ofițer care făcea instrucție dar nu înjura.
- Care este acela?
- Tu ai citit Noul Testament?
- Da, l-am citit.
- Ei bine poate atunci ai auzit de sutașul din Capernaum.
- Îmi aduc aminte dar vag.
- Sutașul din Capernaum a avut un soldat bolnav, soldat care era și sluga lui.
- Așa și?
- El a venit la Iisus și i-a spus să vină să îi vindece pe sluga lui.
- A da acum îmi aduc aminte. Iisus l-a vindecat numai cu cuvântul.
- Așa este fiindcă a spus că la fel cum el spune unui soldat să meargă și să vină la fel de bine și Iisus poate vindeca numai cu cuvântul.
- Da și ce este cu aceasta?
- Ei bine tu uiți un lucru foarte important.
- Ce lucru.
- Sutașul era păgân.
- Așa și?
- Dacă în armata păgână exista atât de multă ascultare cum se face că într-o armată creștină nu există ascultare?
- Fiindcă cei din armată nu își i-au credința în serios.
- Ei bine, ai pus punctul pe i.
- Ca să se schimbe armata trebuie să devină mai creștină.
- Exact fiul meu.[111]

Întâmplarea de mai sus este una care în primul rând este adresată armatelor creștine din zilele noaste în care sunt mai mulți care nu vor să țină seama de învățătura creștină. De mai multe ori gradații din armată sunt unii care abuzează de cei care le sunt inferiori în grad. Totuși, este bine să știm că mai există o a doua valență a întâmplării de mai sus: trebuie să fim unii care să ne dăm seama că trebuie să fim mult mai conștienți de ceea ce este pacea fiindcă numai în acest mod vom ajunge să o prețuim mai mult. Sunt mulți care sunt creștini numai cu numele și nu vor să facă pacea să fie un lucru care să aibă implicații:

- profunde,
- serioase,
- de lungă durată,
- morale,
- spirituale

pentru ei. Aceasta fiindcă trebuie să știm că pentru cei mai mulți creștini pacea nu este nimic mai mult decât o problemă de suprafață. Cine să fie interesat de pace când noi avem atât de multe alte lucruri de făcut? Care sunt prioritățile lumii de azi?

1. Aduna bani și averi,
2. A trăii cât mai multe plăceri,
3. A obține faimă și celebritate,
4. A duce o viață materială fără de lipsuri etc.

Toate aceste lucruri sunt unele care ne spun că trebuie să ne trezim din "somnul letargic" până nu este prea târziu. Când vine vorba de pace trebuie să știm că mai nimeni dintre noi cei de azi nu am voii să ne facem din ea o prioritate. De ce? Fiindcă ea ni se pare un lucru neimportant și neinteresant. Ei bine așa a fost și umanitatea până în anul 1939 când Adolf Hitler a declanșat al doilea război mondial. Trebuie să știm că oamenii nu s-au

---

[111]Grigorie Comșa, *1000 de pilde pentru viața creștină* (Arad, 1929).

așteptat la un război care să fie declanșat cu atât de multă rapiditate de Hitler. Ei bine dintr-o dată lumea a trebuit să se apuce de război. A fost fără doar și poate o surpriză în sens negativ că oamenii au trebuit să plece la război. Probabil că dacă oamenii ar fi fost mai atenți înainte de 1939 un al doilea război mondial nu ar fi avut lor. El a avut loc și lucrurile nu mai pot să fie schimbate.[112]

Este adevărat că trăim într-o lume în care pacea a ajuns să fie folosită ca u slogan politic. Fie că vorbim de:

- discursuri politice,
- slogane electorale,
- emisiuni de televiziune și radio,
- articole de ziar și de internet,
- cuvântări publice etc

ei bine toate acestea sunt unele care ne fac să ne gândim mai mult la pace și la ceea ce înseamnă ea. Aceste lucruri sunt bune numai că de cele mai multe ori ele au devenit un fel de *limbaj de lemn*. Oamenii vorbesc despre pace ca fiind un lucru abstract și care în nici un fel nu ajunge să fie trăit și susținut cum se cuvine. Pacea este un lucru ce trebuie să știm că nu este în nici un fel abstract și teoretic. El este un lucru ce ajunge să fie susținut și trăit concret.[113]

Sufletul uman este unul plin de surprize. Nici până azi psihologii nu au reușit să ajungă să îi descopere toate tainele. Sunt noi și noi cărți de psihologie care vin să ne spună de unghiuri ale sufletului de care până mai ieri nu eram conștienți. Ei bine este adevărat că sufletele oamenilor pot să se schimbe de multe ori extrem de ușor. Aceasta fiindcă trebuie să știm că sufletul poate să fie un loc al imprevizibilului. Iată de ce trebuie să știm că trebuie să avem o viziune mai profundă asupra sufletului. Se poate vedea că de multe ori spirile se încing în lumea noastră și se ajunge la război:

- război cu forțele de ordine,
- război cu autoritățile de stat,
- război cu poliția,
- război cu cei corupți etc.

Aceste lucruri au loc fiindcă după cum am spus oamenii sunt unii care nu pot să fie controlați deplin. Ei bine în această lume imprevizibilă noi creștinii ortodocși trebuie să avem o marcă distinctivă. No suntem unii care suntem ancorați în Hristos și fiindcă suntem ancorați în El ei bine trebuie să avem o înțelegere mult mai profundă a realității. La fel de bine fiindcă raportat la umanitate suntem o minoritate trebuie să știm că creștinismul ortodox în materie de pace nu poate să facă nici un fel de greșeală. Nu poate să facă greșeli fiindcă trebuie să știm că a face greșeli este un lucru care ajunge să ne pericliteze viața și să ne facă să nu mai știm în ce direcție să apucăm. Creștinii ortodocși prin urmare nu numai trebuie să vorbească teoretic despre pace dar la fel de bine trebuie fie exemple de pace într-o lume care este atât de ușor înclinată spre război.[114]

CAPITOLUL 6

RĂZBOINICUL CA EXPONENT AL DEMONISMULUI

Dacă este să privim lumea noastră prin prisma păcii este bine să știm că lumea se împarte în două:

1. Pacifiști,
2. Războinici.

Sunt mai multe culturi în care se poate vedea chiar un cult al războinicului. Războinicul este unul care:

---

[112]Johan Galtung, *Transcend and Transform: An Introduction to Conflict Work (Peace By Peaceful Means.)*(Routledge, 2000).

[113]Gânditoarea Eleanor Roosevelt spunea destul de inspirată: "nu este suficient să vorbești despre pace. Trebuie că crezi în ea. Și nu este suficient să crezi în ea, trebuie să muncești pentru ea." Cu această afirmație trebuie să fim conștienți că și noi creștinii ortodocși suntem vizați. Aceasta fiindcă deși noi suntem o minoritate la nivel mondial trebuie să știm că trebuie să avem o participare cât se poate de activă în procesul de a face pace în lumea noastră. Realitatea este că noi creștinii ortodocși nu avem nici un premiu și nici o distincție pentru cei care s-au ostenit pentru pace. Nu ar fi deloc greșit dacă am începe să îi recompensăm sau cel puțin dacă ne-am arăta recunoștința pentru cei care s-au ostenit pentru pace. De ce? Fiindcă trebuie să știm că pacea este un lucru pe care foarte ușor putem ajunge să îl propagăm dacă ne punem mintea la contribuție. Suntem creștin ortodocși și acest fapt ne face unii care nu putem să fim indiferenți la problema păcii și la modul în care se manifestă ea. Trebuie să luăm pacea în serios și să ajungem să o prețuim până nu este prea târziu.

[114]John Paul Lederach, *Building Peace: Sustainable Reconciliation in Divided Societies*(United States Institute of Peace, 1998).

- luptă cu nedreptatea din jur,
- luptă pentru a cucerii mai multe teritorii.

Ei bine trebuie să ştim că cu prima luptă (nedreptatea din jur) suntem de acord și noi creştinii ortodocşi. De mult prea multe ori în jurul nostru se fac nedreptăți și trebuie să fim unii care să ajungem să ne ridicăm împotriva nedreptății. La fel de bine când suntem atacați noi și țările noastre evident că nu avem altceva de făcut decât să ne apărăm. Ei bine trebuie să ştim că lumea a dat mai mulți războinici care sunt adulați și în zilele noastre la mai multe sute de ani după ce au murit:

- Gingis Han,
- Iulius Cezar,
- Alexandru Macedon,
- Richard Inimă de Leu,
- Hannibal Barca,
- Miyamoto Musashi etc.

Mai toți marii războinici trebuie să ştim că sunt unii care au ajuns să facă război fiindcă au voit să cucerească cât mai mult. În acest sens se poate sune că:

- mentalitatea de războinic,
- și mentalitatea de cuceritor

sunt două lucruri care sunt identice. Războinicul indiferent de epocă și de spațiu geografic a fost unul care a voit să fie stăpân și dacă era posibil să ajungă să stăpânească toată lumea.[115]

Ceea ce vom vedea în rândurile care vor urma este că mai ales în antichitate a existat un puternic cult al războinicului. De ce? Fiindcă omul antic a fost unul care a voit sub orice fel să fie unul care să îi imite pe zei. Zeii erau unii care erau adepții războiului. Mai mulți zei au participat la războaie cereşti: cel mai cunoscut este ceea ce grecii denumeau ca TITANOMAHIA. Ce a fost de fapt titanomahia? A fost războiul dintre titani și zei. Titanii sunt instalați în cer de zeul Cronos. Zeii conduşi de Zeus sunt unii care se împotrivesc și ajung să îi distrugă pe titani arucându-i în tartar care era sub stăpânirea hecatonhirilor. Un alt război în care zeii din Olimp au ajuns să participe a fost GIGANTOMAHIA care a fost un război crâncen dintre zeii din Olimp conduşi de Zeus și giganții născuți din sângele lui Uranos atunci când acesta a fost castrat de zeul Cronos. Se spune că zeii nu ar fi reuşit să obțină victoria dacă nu ar fi fost ajutați în războiul lor de un mare războinic pe nume Heracle (după unii Hercule). Iată cum giganții au ajun să fie înfrânți unul câte unul și îngropați sub vulcani. Ceea ce este bine să ştim este că zeii popoarelor antice erau departe de a fi pacifişti. De mai multe ori ei au pornit război cu lumea și cu omul când omul a ajuns să nu mai asculte de zei. Imaginea pe care o avea omul antic despre zei era unul care era compusă din nouă atribute:

- zeii erau răzbunători,

fiindcă erau răzbunători:

- zeii erau războinici.

Dacă un zeu era un războinic cu atât mai mult se poate spune că cei care credeau în ei trebuiau să fie unii care să creeze război și să ajungă să fie și ei mari războinici. Hercule, Perseu, Tezeu și mulți alții au fost oameni războinici în cele din urmă. La fel de bine ei erau un fel de modele de viață pentru adepții păgânismmului. Iată cum păgânismul și războiul sunt lucruri cât se poate de înrudite.[116]

Este bine să ştim că lumea antică avea mai mulți zei ai războiului:

- Tyr,
- Tentatis,
- Pleistoros,
- Odin,
- Marte,
- Huitzilopochtli,

[115]Când vine vorba de a stăpânii lumea trebuie să ştim că sunt mai mulți care au un asemenea deziderat. Aceasta fiindcă este plăcut gândul de a ajunge să deții toată lumea și toți să ajungă să îți se plece la picioare. Totuşi, ceea ce uită cei mai mulți este că lumea nu va ajunge să fie niciodată stăpânită prin război ci prin pace. Oamenii deşi nu se arată în mare sunt extrem de sensibili la problema războiului. Iată de ce ei nu vor susține pe termen lung pe războinici. Totuşi adevărul este că sunt și mentalități bolnave care vor să susțină războiul și sunt adepți ai războinicilor. Toate aceste lucruri fiindcă este bine să im conştienți că războiul este unul care poate să fie un fel de realitate care seduce. Sunt mulți care sunt seduşi de aura de glorie trecătoare și efemeră a războinicilor. Ei bine noi creştinii ortodocşi nu suntem dintre cei seduşi. De ce? fiindcă Iisus ne-a asigurat că pacea este calea pe care trebuie să păşim.

[116]Angelos Chaniotis, *War in the hellenistic world: a social and cultural history* (Wiley- Blackwell, 2005).

- Horus,
- Honos,
- Erra,
- Corieceus,
- Camaxtli,
- Bellona,
- Belenus,
- Ares,
- Aesma.

Toți aceștia au fost zei ai anticilor și care erau folosiți în special pentru două motive:

1. Pentru a ajuta în războaie,
2. Pentru a le urma comportamentul și a devenii un războinic.

Ei bine este evident că au fost mai mulți care au ajuns să susțin că din moment ce zeii au fost niște ființe ale războiului ei bine trebuie să știm că ei trebuiau să fie urmați și să fie imitați. Se cunosc în acest sens în antichitatea păgână greacă două războaie care au fost provocate mai mult din cauza dorinței oamenilor de a face război:

- războiul troian,
- războiul de la Theba.

Aceasta fiindcă după cum am spus este bine să știm că războiul a devenit un lucru care a ținut mai mult de mentalitatea omului antic în mare. Trebuie să știm că în antichitate a fi un războinic în numele zeilor era una dintre cele mai mari cinste pe care le putea avea un muritor.[117]

Cu privire la raportul dintre război și pace gânditoarea Elizabeth Lawrence spunea că: "fiecare dintre noi ar trebuii să își găsească timp, să se așeze și să privească căderea frunzelor." De ce? Din nou motive:

1. Trebuie să știm că apreciem frumusețea naturii
2. Și fiindcă la fel ca frunzele care cad suntem și noi oamenii: nu va dura mult și vom murii și vom părăsii această lume.

Faptul că sunt din ce în ce mai puțini cei care privesc căderea frunzelor este un lucru trist care ne spune că oamenii ajung să se creadă nemuritori pe acest pământ. Ei bine adevărul este că suntem trecători prin această lume. Ajungem să credem că bunurile materiale pe care le posedăm le vom avea veșnic. Ei bine realitatea este cu totul alta. Tot ceea ce posedăm vom ajunge să lăsăm în urma noastră. Aceasta fiindcă după cum am spus este bine să știm că nu vom ajunge să fim veșnici în această lume. Această lume este mai mult o tranziție pentru noi. O tranziție spre:

- rai
- sau spre iad.

Aceasta în funcție de faptele pe care le-am făcut în această viață.[118]

Fiindcă suntem creștin ortodocși adevărul este că suntem unii care suntem conștienți de lucrarea diavolului în istoria umană. Este posibil ca diavolul să ajungă să încingă spiritele spre război. Ce este de făcut într-o asemenea situație? Ei bine trebuie să știm că într-o astfel de situație nu ne rămâne nimic de făcut decât să ne rugăm. Trebuie să ne rugăm și să fim unii care să ajungem să ne dăm seama că vom ajunge să îi întoarcem de la calea lor greșit pe cei aflați în război prin rugăciune. Sfântul Iacob ruda Domnului spunea cât se poate de bine că: "mult poate rugăciunea stăruitoare a dreptului." (Iacob 5, 126). Trebuie să ne rugăm pentru pace fiindcă diavolii sunt unii care nu suportă rugăciunea și fug de ea. Iată de ce rugăciunea pentru pacea lumii este un lucru pe care noi creștinii nu numai că s-ar cuvenii să îl facem dar trebuie să îl facem. Trebuie să îl facem fiindcă în acest mod în cele din urmă vom ajunge să ne facem datoria de creștin ortodocși. Este de datoria noastră să ne rugăm pentru pacea lumii. Aceasta fiindcă această rugăciune este una care ne va ajuta pe viitor.

---

[117]Nu am greșii dacă am spune - în lumina celor afirmate mai sus - că în antichitate războiul era un lucru sacru. Era un lucru sacru fiindcă trebuie să știm că războiul a ajuns să fie un lucru care a ținut mai mult de mentalitatea generică a antichității. Omul antic era un om care era definit de modul în care era trăit războiul. A murii în război era un lucru sfânt și la cei mai mulți antici nu le era frică să moară în război fiindcă se considera că în acest mod ajungeau în lumea de dincolo unde îi așteptau zeii. Este evident că noi creștinii ortodocși nu susținem că războiul este un lucru sacru ci din contră pacea este un lucru sacru. Aceasta fiindcă în Iisus, Dumnezeu Tatăl și-a făcut cunoscută voia Lui și ne-a spus că noi trebuie să fim oameni ai păcii. Iată cât de diferite sunt religiile lumii. Ceea ce noi creștinii ortodocși considerăm ca fiind un lucru de necinste ei bine era total invers considerat în antichitate. Trebuie să știm că numai în Hristos vom ajunge să înțelegem și să ne bucurăm deplin de pace.

[118]Karyn D. Hall,*The emotionally sensitive person : finding peace when your emotions overwhelm you*(New Harbinger Publications, 2014).

Gânditorul N. Petrescu Redi spunea că: "pacea - pod de aur ce poate să fie cumpărat pe câțiva arginți." Credem că sensul expresiei este de la sine înțeles dar la fel de bine trebuie să știm că el mai are mai multe alte sensuri. Pacea este un lucru care poate să facă lucruri de aur în lumea noastră:

- dezvoltare socială,
- dezvoltare economică,
- dezvoltare culturală,
- dezvoltare științifică,
- dezvoltare demografică,
- liniște,
- înțelegere,
- iubire etc.

Toate aceste lucruri sunt unele care ne fac să ne dăm seama că vom ajunge să avem numai de câștigat de pe urma păcii. Iată de ce pacea pentru cine știe să o prețuiască este de aur. Mai ales tineri de azi sunt unii care sunt mai greu de convins că pacea este un lucru de aur. De ce? Fiindcă în zilele noastre am ajuns să trăim în vremuri în care tinerilor le este implementată o mentalitate de război. Ce este această mentalitate de război? Trebuie să calci peste cadavre pentru a ajunge să îți realizezi scopul. Iată de ce trebuie să știm că trebuie să ne ferim de război și să ajungem să fim unii care să ne dăm seama că războiul nu este o soluție la problemele noastre. Există o cultură o războinicului în zilele noastre. De la:

- benzi desenate,
- filme cu războinici,
- jocuri video multă violență,
- romane și nuvele în care eroii sunt războinici,

ei bine toate acestea sunt unele care îi fac pe tineri să viseze să fie războinici.[119]

Asumarea păcii poate să fie un lucru destul de greu. Aceasta mai ales dacă ajungem să vorbim despre faptul că în timp de pace trebuie să învățăm să ne ignorăm dușmanii. Este adevărat că Iisus ne-a cerut să îi iubim pe dușmanii noștri dar ceea ce trebuie să fim conștienți este că dacă nu putem să îi iubim cel puțin trebuie să ajungem să îi ignorăm. Trebuie să îi ignorăm fiindcă așa vom ajunge la ceea ce se poate denumii ca pacea pe termen lung. Pacea pe termen lung este una în care învățăm să nu mai avem contact cu dușmanii noștri. Gânditorul Victor Martin spunea cât se poate de clar: "pacea este cel mai groaznic război; în timpul ei, trebuie să ai răbdarea de a aştepta să-ți moară duşmanul." Prin urmare este cu adevărat o dovadă de mare caracter dacă ajungem să ne ignorăm dușmanii și să nu ajungem la conflict cu ei.[120]

Se spune că a fost un misionar creştin care mergea printr-un oraș. Pe cum mergea a putut să audă un copil care înjura și blestema.

- Ce faci tu? L-a întrebat misionarul.
- Bine.
- Cum te cheamă?
- Gigel.
- Te-am auzit mai înainte de că înjurai și blestemai.
- Eu?
- Da tu?

Copilul s-a înroșit de rușine.

- Uite o să îți spun de ce nu este bine să înjuri și să blestemi.
- Vă ascult.

---

[119]Imaginea războinicului poate să fie văzută în mai toate culturile lumii. Toate culturile au cel puțin câte un războinic care ajunge să fie unul care susține că trebuie să fie model pentru cei tineri. Aceasta fiindcă tinerii trebuie să fie deprinși cu arta războinicului de foarte de vreme fiindcă mai târziu va fi prea târziu. Cum se manifestă războinicul în culturile lumii:
- este violent,
- știe ce vrea întotdeauna,
- consideră că războiul este o virtute și nu un viciu.
Ei bine trebuie să știm că mai toți acești războinici cu sfârșit-o prost la un moment dat. De ce? Fiindcă cineva care a fost orientat spre pace la un moment dat tot le-a venit de hac. Războinicul este unul care consideră că pacea este o soluție numai pentru cei slabi. El vrea să îi facă pe toți cei din jurul lui sclavi și să dispună de ei după bunul plac. Iată de ce considerăm că mentalitatea războinicului este una care stă în deplină antagonie cu pacifismul creștin ortodox.

[120]Neil T. Anderson, *Restoring Broken Relationships: The Path to Peace and Forgiveness*(Bethany House Publishers, 2015).

- Dacă eu aş vorbii bulgăreşte ce ai crede despre mine?
- Că sunteți bulgari.
- Dar dacă aş vorbii franțuzeşte?
- Că sunteți francez.
- Dar dacă aş vorbii germană?
- Că sunteți german.
- Ei bine aşa este şi cu înjurătura.
- Adică?
- Înjurătura nu este un lucru creştin.
- De ce?
- Fiindcă ea este o expresie de moment a mâniei.
- Şi nu este bine să ne mâniem?
- Nu.
- De ce?
- Fiindcă la mai toți cei care s-au mâniat mai apoi le-a părut rău.
- Înțeleg.
- Vezi tu noi suntem creştini.
- Şi eu sunt creştin.
- Şi dacă eşti creştin cum trebuie să fi?
- Cum să fiu?
- Să fi şi să vorbeşti ca creştinii.
- Da înțeleg.
- Înjurătura nu este o limbă a creştinilor.
- Dar al cui?
- A dracilor.
- O vai, nici nu ştiam.
- Cel care vorbeşte limba dracilor la un moment dat nu va ajunge să se unească cu ei?
- Asta aşa este.
- Ei vezi acum se pare că ai înțeles.
- Voi domnule nici nu ştiți cât de mult vă mulțumesc.
- Pentru nimic. Plăcerea a fost de partea mea.

Din acea zi copilul a renunțat să mai înjure şi să blesteme.[121]

Avem aici o întâmplare care ne spune că sunt mulți care nu sunt conştienți că înjurăturile sunt un păcat în sens creştin ortodox nu fiindcă ei ar vrea să înjure ci fiindcă sunt ignoranți în ceea ce priveşte învățătura de morală şi de credință creştin ortodoxă. La fel de bine sunt mai mulți în zilele noastre care nu sunt conştienți că trebuie să fie pacifişti şi să nu ajungă la război. De ce? Fiindcă dincolo de toate războiul este încă o grijă în plus. Gânditorul roman Cicero spunea destul de inspirat în antichitate că: "pacea înseamnă libertate fără grijă." Din acesta trebuie să înțelegem că trebuie să fim unii care să ajungem să ne dăm seama de ceea ce este pacea şi de modul în care ajungem să o trăim. Omul de azi are mai multe griji:

- grija de a avea ce mânca,
- grija de a avea ce bea,
- grija de avea cu ce se îmbrăca,
- grija de a avea o casă,
- grija de a creşte copii,
- grija locului de muncă etc.

Toate aceste lucruri sunt griji pe care omul de azi se pare că cu mare greutate ajunge să le poarte. Ei bine este corect ca acestui om să îi mai aducem şi grija războiului? De ce? Fiindcă războiul aduce şi el mai multe griji şi sunt mulți care sunt îngrijorați cu privire la război:

- dacă vor murii bombardați cei pe care îi iubim,
- dacă va murii soldatul care este din familia noastră,
- dacă războiul va fi pierdut,

[121]Grigorie Comşa, *1000 pentru viața creştină* (Arad, 1929).

- dacă cei de pe front nu au destul muniție,
- dacă comandanții nu dau cele mai bune ordine etc.

Sunt mai multe griji care se nasc de pe urma războiului și acest lucru ne spune că trebuie să fim unii care să vedem realitatea crudă și brutală a războiului. Ceea ce este cel mai trist este că războiul ajunge să ne dezumanizeze. De ce spunem că războiul ne dezumanizează? Ne dezumanizează fiindcă trebuie să știm că în sine omul ajunge să nu mai pună preț pe semenul lui. De mai multe ori victimele de război nu mai au parte de nici un fel de înmormântare creștinească și ajung să fie pur și simplu aruncați la groapa comună.[122]

Ceea ce este cel mai dureros în ceea ce privește războiul este că el nu numai că aduce o stare de confuzie generică dar la fel de bine este unul care face ca oamenii să trăiască în frică. Este frica că vei putea să mori imediat indiferent dacă ești civil sau soldat. Aceasta fiindcă este bine să știm că trebuie să fim unii care să ne dăm seama că războiul în nici un fel nu ne ajută. Nu ne ajută fiindcă după cum am spus omul este unul care se teme pentru viața lui. Ei bine în război poți murii în orice moment.[123]

Devine evident că pacea se leagă de mai multe noțiuni filosofice:
- libertate,
- dreptate,
- adevăr,
- bine,
- frumos,
- rațiune.

Totuși este bine să știm că numai pe timp de pace în cele din urmă omul ajunge să fie liber cu adevărat. Libertatea este un fapt pe care îl poți trăii numai în pace. Când ești în pace ajungi să fi și liber. Aceasta fiindcă aceste două noțiuni sunt unele care se presupun reciproc. Pacea prin urmare ne face liberi și războiul este unul are ne face să ne pierdem libertatea. De ce? Fiindcă atunci când suntem în război nu mai avem cum să fim liberi fiindcă centrul preocupării noastre este războiul. Că războiul poate să fie pierdut și în acest mod să ajungem sclavi sau servitori este un lucru cât se poate de evident. Filosoful Aldous Huxley spunea foarte frumos că: "pacea înseamnă libertate înfăptuită, libertate și în același timp adevăr." Toate acestea fiindcă pacea este una care mărturisește adevărul fundamental al ei: Dumnezeu Tatăl ne-a făcut pentru pace și nu pentru război. Demonii sunt ființe ale războiului. După cum am arătat în rândurile de mai sus ei au fost cei care din proprie inițiativă au declarat război în cer lui Dumnezeu Tatăl și îngerilor lor cu scopul de a Îl detrona pe Dumnezeu Tatăl. Iată de ce trebuie să știm că trebuie să fim unii care să ajungem să ne dăm seama că războinicul este un fel de personaj demonic. De ce? Fiindcă el din proprie inițiativă ajunge să facă lucrarea demonilor. Ce sunt demonii decât niște ființe ale războiului continuu? Ei bine sunt mulți care după cum am spus sunt seduși de idea războinicului. De ce? Fiindcă ei se uită la:
- eroismul războinicului,
- curajul lui,
- puterea lui,
- cauza lui,
- dibăcia lui etc.

Toate aceste lucruri sunt unele care ne fac imaginea războinicului ca fiind una ce este demnă de dorința omului. Mai ales tinerii din zilele noastre sunt unii care sunt seduși de idea de a fi războinici. Ei se vor să fie războinici fiindcă simt că au multă energie și vor să și-o manifeste. Ei bine pentru un războinic idealurile pacifiste ale creștinismului ortodox nu spun nimic. Aceasta fiindcă războinicul ajunge să fie controlat de demoni.

---

[122](Autor colectiv),*Critical Issues in Peace and Conflict Studies: Theory, Practice, and Pedagogy*(Lexington Books, 2011).

[123]După cum am spus teritoriul în care există popoarele ortodoxe este unul care nu a fost fără de războaie. Sunt cunoscute mai multe războaie dintre care cele mai multe trebuie să știm că sunt unele care au ajuns să fie de cucerire. De mai multe ori ortodocșii au trebuit să facă față:
- tătarilor,
- otomanilor,
- germanilor,
- războaielor balcanice etc.

Iată cum ortodocșii au ajuns să se confrunte cu războiul în existența lor istorică. Așa se face că poate că mai mult decât restul popoarelor ortodocșii au ajuns să aprecieze și să prețuiască pacea. Aceasta fiindcă pacea este un lucru care elimină frica. Gânditorul John Buchan spunea în acest sens că: "pacea este o stare în care frica de orice fel este necunoscută."

Mai mulți războinici au avut stări de delir războinic pe care nu și-au putut explica. Aceasta fiindcă numai cu post și rugăciune în cele din urmă demonii pot să fie alungați.[124]

Este evident că războinicul este un model de viață pentru mulți oameni din zilele noastre și nu numai. În mai multe culturile primitive ale lumii se poate vedea că războinicul este unul care este văzut ca un model de viață și ca un lucru ce trebuie să fie pus în aplicare. Aceasta fiindcă se consideră că numai cei puternici sunt unii care ajung să facă război și să treacă prin ele. Dincolo de toate modelul războinicului este unul care se bazează pe hazard și ne nesiguranță. De ce? Fiindcă războinicul poate murii oricând. Poate murii fiindcă el nu este sigur de ce îi rezolvă viitorul. Nu este de mirare că războinicul este unul care a ajuns să fie adoptat de mai multe culturi primitive care văd manifestarea forței armate ca un semn de bun augur.[125]

În culturile în care sunt războinici adevărul este că războiul este o monedă curentă. Aceasta fiindcă în aceste culturi apar mai multe conflicte pe care numai războinicul le poate rezolva. Ei bine este bine să știm că războinicii sunt unii care se consideră că:

- luptă pentru dreptate,
- apără pe cei slabi,
- se apară pe ei înșiși de cei răi,
- vor să facă o lume mai bună etc.

Toate aceste lucruri sunt de fapt unele care sunt mai mult numai un pretext pentru ca să se ajungă la război. Sunt oameni care trebuie să ne dăm seama că iubesc războiul. Soldații germani din cel de al doilea război mondial evident că sunt unul dintre cele mai bune exemple. Cei care iubesc războiul sunt unii care așteaptă orice motivație:

- pozitivă
- sau negativă

pentru a declanșa un război. În triburile din Africa în care oamenii încă folosesc arcuri și scuturi se poate vedea și în zilele noastre că au loc mai multe războaie. Ei bine de la războiul de trib la războiul mondial trebuie să știm că războinicul este unul care este omniprezent. El este cel care este chemat să ia atitudine și să înceapă să își apere poporul și drepturile sale. Realitatea este că trăim într-o lume în care vrem sau nu vrem ajungem la conflict. De multe ori drepturile noastre de oameni ne sunt încălcate sau trecute cu vederea. Ei bine unii sunt mai rezistenți în ceea e privește conflictul și alții mai puțini rezistenți. Gânditoarea Dorohy Thompson spunea cât se poate de evident și de clar că: "pacea nu este absența conflictului, ci prezența alternativelor creative pentru a răspunde la conflict." Acest lucru ne spune că trebuie să ne lăsăm opțiunile deschise. Sunt mai multe conflicte și acest lucru ne face să ne ajungem la neînțelegeri. Ei bine aceste neînțelegeri ajung să fie depășite dacă ne vom uita mai bine la ele și le vom analiza mai mult. Trebuie să știm că orice conflict are mai multe alternative:

- răzbunarea,
- indiferența,
- războiul,
- pacea etc.

Toate aceste lucruri sunt unele pe care trebuie să le luăm în considerare atunci când am ajuns la conflict. Dacă facem așa vom ajunge să stopăm un conflict care este numai în faza lui incipientă de manifestare.[126]

Este adevărat că în ceea ce privește conflictul sunt mai mulți care afirmă că de fapt creștinismul ortodox nu este nimic mai mult decât un fel de visare cu ochii deschiși. De ce? Fiindcă unde s-a văzut în lume o situație în care să nu se ajungă la conflict? Ei bine creștinismul ortodox este cel care crede în existența demonilor. După

---

[124]*Demonii și lucrările lor,* (Egumenița, 2008).

[125]A fi războinic în zilele noastre este pentru subcultură un adevărat fenomen. Sunt mai multe sporturi violente care au ca model războinicul:

- caratele,
- boxul,
- luptele greco-romane
- judo etc.

Toate aceste sporturi sunt unele care sub pretinsa pretenție că fac condiție fizică adevărul este că sunt unele care nasc în cei tineri dorința de a fi războinici. Această dorință de a îi războinic este unul care se bazează mai ales pe forța fizică. Este cel mai puternic cel care are cea mai mare forță fizică. Evident că lucrurile nu sunt chiar așa în sens creștin ortodox. În sens creștin ortodox cei mai puternici sunt cei care au cea mai mare credință în Domnul Iisus Hristos și în Dumnezeu Tatăl. Ei bine în cazul războinicilor credința în Dumnezeu nu este o problemă. Aceasta fiindcă ei pot să trăiască și fără de credință.

[126]Hans Kelsen, *Peace through Law* (The Lawbook Exchange, Ltd., 2000).

cum am spus sfinții părinți sunt unii care susțin că demonii sunt specializați pe mai multe acțiuni și ajung în acest fel să influențeze acțiunile oamenilor. Este evident că în iad există demoni ai războiului care toată munca lor este că ajungă să îi influențeze pe oameni să facă război. Aceasta fiindcă războiul este unul care aduce cu sine vărsare de sânge. Cel mai bine ne putem da seama că există demoni ai războiului este faptul că anticii aveau cu toții zei ai războiului. Să fie fost aceștia adevărați zei în adevăratul sens al cuvântului? Puțin probabil. Zeii războiului au fost demoni pe care anticii au ajuns să îi adore ca pe niște dumnezei.[127]

Scriitoarea Ayn Rand a spus cât se poate de adevărat: "dacă oamenii vor să se opună războiului, etatismului trebuie să i se opună. Atât timp cât au ideea că individul este sacrificabil colectivului, că unii oameni au un drept să domine pe alții prin forță, și că vreun (oricare) pretins "bine" justifică aceasta – nu poate fi pace în interiorul unei nații și nici pace între națiuni." Din aceasta putem să vedem că războincii sunt unii care ajung să considere că:

- persoana este sacrificabilă colectivului,
- că unii au dreptul să îi domine pe alții prin forță.

Acest fapt ne face să ne gândim la următorul lucru: în mentalitatea războinicului ei bine oamenii nu sunt egali. Aceasta fiindcă războinicul este o persoană ce este mai presus de restul și el ajunge să fie unul care susține că are dreptul să îi supună pe cei mai slabi mai ales. Este evident că avem aici de a face cu un mare neadevăr. Aceasta fiindcă în sine într-o comunitate oamenii cu toții trebuie să aibă cam toți aceleași drepturi. Ei bine războinicul este unul care are mai multe drepturi. Se consideră că pentru a menține pacea unii trebuie să fie sacrificați. Este evident că o astfel de judecată este una eronată și nu trebuie să o susținem. Atât timp cât în lume vor exista războinici este bine să știm că nu se va putea vorbii de o pace a lumii. De ce? Fiindcă vor fi mai mulți care vor găsii noi și noi motive pentru război și vor venii cu noi și noi metode pentru a ajunge să declanșeze război. Vedem că și în zilele noastre procesul de înarmare nucleară este unul în toi. Lumea a ajuns ca din dorința de cât mai multă putere să aibă șansa să distrugă toată planeta. Aceasta fiindcă trebuie să știm că războiul este un lucru ce ajunge să ne influențeze și să ne facă să suferim. Pacea lumii este unul dintre cele mai mari slogane politice dintre care există probabil. Aceasta fiindcă mai toți marii oameni și lideri politici ai lumi se folosesc de el. Cu toții ne spun că se poate ajunge la o pace a lumii întregi și că acest lucru este numai o problemă de timp până va ajunge să fie realizat. În practică vedem că lucrurile nu sunt așa. Oamenii continuu să se ucidă fără milă pe mai multe meridiane ale globului și continuă să își găsească mai multe motive pentru a declanșa război. Acesta este unul dintre motivele pentru care trebuie să știm că nu trebuie să ne lăsăm seduși de cine știe ce sloganuri politice ale păcii mondiale. Aceasta fiindcă întotdeauna vor fi oameni care ne vor minții cu zâmbetul pe buze. Ceea ce am voit să spunem în aceste rânduri este că sunt mulți creștini ortodocși care își i-au în serios menirea lor de a face pace. Cum poți să faci pace într-o regiune în care oamenii se omoară de cu zor?

- Prin negociere,
- pe calea acordurilor,
- prin dialog,
- prin recurs la conștiința morală din om.
- prin mediere,
- prin bunătate.

Nu se poate ca un creștin ortodox care trăiește într-o țară în care este război să ajungă să acționeze pentru pacea lumii. De ce? Fiindcă acest lucru nu este posibil. Nu este posibil fiindcă nu mai ai nici un fel de credibilitate. După cum am spus sunt mai multe populații care se consideră pe sine ca fiind creștin ortodoxe dar care ajung să facă război. Una dintre cele mai cunoscute țări de acest fel este Rusia. Rusia susține că este o țară creștin ortodoxă dar a ajuns să facă mai multe războaie și se poate vedea în acțiunile și în modul în care se comportă că este o națiune ostilă. Aceasta fiindcă rușii au un complex de superioritate față de restul popoarelor ortodoxe. Ei se consideră ca fiind singura supraputere dintre toate popoarele creștin ortodoxe. Ei bine trebuie să

[127]Oricât de greu ar fi de acceptat pentru unii este bine să știm că oamenii pot cădea destul de rău. A ajunge să adori demoni sub camuflajul că ei sunt zei (dumnezei) este cu adevărat un lucru greu de conceput pentru unii. Totuși au existat în istorie și astfel de oameni și după cum putem să ne dăm seama istoria nu poate să fie rescrisă după cum vrem noi și după cum ne place nouă. Pentru aceasta cultul războinicului pe care îl putem vedea la mai multe culturi de pe planetă nu poate să fie unul adevărat fiindcă trebuie să știm că războinicul este unul care face lucruri ce sunt pe placul și pe mentalitatea demonilor. Sunt demonii cei care ajung să îi stăpânească și de multe ori să îi ajute pe marii războinici. Am arătat că în istorie au existat mai mulți mari războinici și ei au ajuns să cucerească foarte mult. Aceste cuceriri s-au făcut în mod violent fiindcă cei care se opuneau voinței războinicului erau trecuți prin ascuțișul sabiei. Iată cum războinicul dintr-unul care teoretic spune că îi apară pe cei slabi și nedreptățiți a ajuns să fie un cuceritor.

fim oameni care să ne dăm seama că războiul nu este unul care este o soluție pe termen lung la conflictele pe care le avem. Trebuie să fin oameni care să ne dăm seama că trebuie să ajungem să fin unii care suntem dominați de pacifism la toate nivelele. Că pacea lumii este una dintre cele mai nesigure alternative este un fapt ce nu poate în nici un fel să fie negat. Nu poate să fie negat fiindcă oamenii una spun și alta fac. În acest sens înțeleptul chinez Sun Tzu spunea că: "când este pace în lume, un om de bine își ține sabia cu el." De ce o astfel de atitudine: fiindcă pacea este un proces relativ în lumea noastră. De multe ori oamenii ajung să încalce cele mai elementare angajamente pe care și le-au luat.[128]

Este evident că sunt multe eforturi ale mai multor oameni de bună credință (între ei și politicieni) care mizează pe pace și pe faptul că ea va ajunge să fie una universală în lumea noastră. Ei bine realitatea este că la nivel de planetă foarte rar se poate vorbii de o stare de pace continuă. Aceasta fiindcă întotdeauna se găsesc unii care să susțină și să devină adepții războiului. Iată cum războiul este un fapt care fără să vrem ajunge să ne influențeze și să ne facă să distrugem lumea din jurul nostru.[129]

Sunt unii care trebuie să știm că nu sunt nici pentru război și nici pentru pace. Ei sunt unii care sunt adepții teoriei că în viață tot ceea ce trebuie să faci este să supraviețuiești. De multe ori este greu să supraviețuiești și pe timp de pace. Ei bine acești oameni au supraviețuirii sunt cei care susțin că trebuie să fim unii care să ajungem la un fel de înțelegere a vieții în funcție de ceea ce putem să profităm. Dacă războiul este profitabil în plan material ei bine el nu trebuie să fie trecut cu vederea. Ceea ce trebuie să vedem este că la nivel de planetă există două grupuri:

- războinicii
- și pacificatorii.

În timp ce războinicii sunt adepții războiului sunt toate formele lui ei bine pacificatori sunt unii care susțin că ei sunt cei care trebuie să ajungă să fie dominanți. Ei pot sau nu pot să fie motivați religios. Realitatea este că atunci când vorbim de pace la nivel global nu se poate să nu ajungem la Dumnezeu Tatăl. Aceasta fiindcă trebuie să știm că pacea mondială nu este un lucru ce poate să fie realizat de om numai prin sine. Avem nevoie de ajutorul lui Dumnezeu pentru:

- a realiza pacea mondială,
- a menține pacea mondială.

Iată cum trebuie să știm că vom ajunge să fim unii care să ne dăm seama că avem toate motivele să lucrăm la facerea unei păci mondiale. Este unul dintre cele mai grele lucruri de realizat dar nu este imposibil.[130]

Se spune că era un tânăr agricultor care s-a deprins cu înjurăturile și blestemele. Într-o zi pe când mergea cu calul și căruța a fost nemulțumit cu modul în care trăgea calul căruța și a început să înjure și să blesteme din nou. Pe acolo în trecut preotul acelei localități.

- Doamne ajute fiul meu.
- Doamne ajută părinte.
- Ce faci?
- Părinte sunt nemulțumit.
- De ce?
- Calul nu trage căruța cum vreau eu.
- Și din acest motiv te-ai apucat să înjuri și să blestemi?
- Da părinte.
- Nu este bine fiul meu.
- De ce?

---

[128]David Powlison, *When You Are Worried: Finding Reasons for Peace* (New Growth Press, 2012).

[129]Războiul este un fapt care ajunge să distrugă unul dintre cele mai necesare elemente din viața noastră: încrederea pe care trebuie să o avem unii în alții. Ei bine când este război nu mai avem nici un fel de încredere unii în alții. Aceasta fiindcă în război de obicei apar două categorii de oameni:

- trădătorii,
- spionii,
- și dezertorii.

Iată de ce este bine să știm că avem datoria să nu ne pierdem încrederea unii în alții. Dacă voim să ajungem să facem o lume mai bună și să facem o lume a păcii realitatea este că încredea este un lucru vital. Nu se poate vorbii de pace atâta vremea cât noi suntem unii care nu știm ceea ce este încrederea. Trebuie să știm că războiul la nivel de umanitate ajunge să strice foarte mult sentimentul de încredere. Este un sentiment de neîncredere care se manifestă mai ales prin a pune la îndoială faptul că natura umană este în sine bună.

[130]Gore Vidal, *Perpetual war for perpetual peace: how we got to be so hated (*Bold Type Books, 2002).

- Fiindcă a înjura și a blestema este un păcat.
- Ei părinte nu o fi chiar așa.
- Ba așa este.
- Da părinte ce să fac fiindcă în familia mea toată lumea înjura?
- Fiecare om este liber să facă ce vrea.
- Eu părinte am început să înjur fiindcă așa făcea și tata.
- Nu înseamnă că trebuie să faci și tu răul pe care îl făcea tatăl tău.
- Părinte dar înjură oameni care sunt sus puși.
- Și ce este cu asta?
- Păi dacă oameni sus puși înjură cum să nu înjur și eu?
- Oamenii sus puși nu trebuie să fie imitați în tot ceea ce fac rău ci numai în ceea ce fac bine.
- Aici aveți dreptate.
- Sigur că am dreptate.
- Părinte că tot a venit vorba de înjurături.
- Da ce este cu ele?
- De ce sunt un păcat că sunt doar cuvinte?
- Este adevărat că înjurăturile sunt numai cuvinte dar ele sunt dovada că ies dintr-un suflet bolnav.
- Suflet bolnav?
- Da fiul meu. Când sufletul este bolnav el își manifestă boala prin înjurături.
- Asta nu o știm părinte.
- Și mai este un lucru.
- Ce anume părinte?
- Nu este cel care înjură la fel cu un câine care latră la lună?
- De ce?
- Cu ce ajută înjurătura care sunt niște cuvinte de ură atunci când trebuie să acționezi pentru a face lucrurile să fie bine?
- Așa este părinte.
- Păi vezi? Înjurătura este o dovadă de ridicol.
- De ce?
- În mod normal omul ar trebuii să acționeze nu să stea să înjure.
- Așa este părinte. La lucrurile acestea nu m-am gândit.
- Ceea ce este mai trist este că înjurăturile ajung să îl înnebunească pe cel care le spune.
- Da, nu pot să spun nu.
- Cu ce ajută niște cuvinte de ură când omul ar trebuii să își pună mintea la contribuție și să facă mai multe acțiuni?
- Da înjurăturile nu au nici un fel de acțiune în ele.
- Înjurăturile sunt unele care dovedesc un lucru: că sufletul celui în cauză este un suflet plin de răutate.
- Părinte să știți că m-ați convins.
- Mă bucur.
- Mă voi strădui să mă abțin să mai înjur.[131]

Întâmplarea de mai sus este una care evident că se referă la înjurături dar la fel de bine un alt lucru pe care ea îl spune este că războiul este dovada unor sufletele bolnave. Cei care fac război și cei care susțin războiul sunt oameni care adevărul este că sunt plini de răutate. Sunt plini de răutate fiindcă sunt unii care nu mai ajung să știe cea mai elementară diferență: diferența dintre bine și rău. Iată de ce trebuie să știm că avem datoria să știm că războiul este o manifestare a sufletului bolnav. Este un suflet bolnav fiindcă el nu mai ajunge să vadă realitate și să își dea seama de modul cum trebuie să fie ea trăită și percepută. Trăim într-o lume în care mai mulți oameni au suflete bolnave dar nu vor să recunoască aceasta. Nu vor să recunoască fiindcă ei sunt unii care nu știu că trebuie să fie unii care să își dea seama de diferența primară dintre un suflet bolnav și un suflet sănătos. Iată că oamenii au ajuns să nu mai știe una dintre diferențele fundamentale ale existenței sufletului: când sufletul este bolnav și când sufletul este sănătos.[132]

---

[131]Grigorie Comșa, *1000 de pilde pentru viața creștină* (Arad, 1929).
[132]David Powlinson, *Stressfull: becoming peaceful on the inside* (New Growth Press, 2012).

Sunt mai multe provocări la conflict și la război pe care le putem vedea în jurul nostru. State mai mari sau mai mici ajung să se provoace la conflict. De ce? Uneori din plictiseală dar de cele mai multe ori din:

- răutate,
- orgoliu,
- dorință de putere,
- iubirea de dominare etc.

Ce se cuvine să facem când cineva ne provoacă la conflict? Ne-o spune gânditorul român Ioan Daniel Tompa: "când cineva nu te lasă în pace, tu lasă-l fără replică." Din aceasta trebuie să înțelegem că este bine să nu trebuie să ne prindem mintea cu cei care:

- iubesc conflictul,
- sunt dornici de război,
- doresc să facă cât mai mult rău.

Întotdeauna avem posibilitatea de a nu răspunde celor care ne provoacă. Dacă nu le răspundem ei bine adevărul este că ei poate ne vor amenința dar în cele din urmă după cum spune proverbul: câinele care latră nu mușcă.[133]

Gânditorul român Ion Untaru spunea că: "cine nu face mai înainte de toate pace cu sine însuși și cu oamenii, nu se poate împăca nici cu Dumnezeu." Din cele spune mai sus putem să vedem că există trei feluri de păci:

1. Pace cu tine însuți,
2. Pace cu semenii,
3. Pace cu Dumnezeu.

Toate aceste păci se presupun una pe cealaltă. Dintre toate trebuie să știm că pacea cu Dumnezeu este cea mai importantă. Omul care face pace cu Dumnezeu Tatăl este pe calea cea bună. Aceasta fiindcă el a ajuns a esența păcii. Este greu să spui că tu ești un om de pace dacă nu ai pace cu Dumnezeu. Iată de ce trebuie să fim unii care să ne dăm seama că pacea este un fapt pe care trebuie să îl avem în vedere și de care trebuie să ținem cont cel mai mult în raport cu Dumnezeu Tatăl. Pacea prin urmare este un lucru ce ajunge să fie una care are două coordinate:

- pe verticală,
- pe orizontală.

Pe verticală trebuie să facem pace cu Dumnezeu Tatăl fiindcă numai în acest mod în cele din urmă vom ajunge să avem pace și pe orizontală cu oamenii. Se poate vorbii în cazul războinicilor de pace cu Dumnezeu Tatăl? Ei bine cei mai mulți susțin că ei deși sunt războinici sunt unii care sunt în pace cu Dumnezeu Tatăl. Adevărul este că în nici un fel nu se poate vorbii de pace cu Dumnezeu atâta vreme cât tu ești adeptul războiului. Nu se poate vorbii de un asemenea lucru fiindcă trebuie să știm că numai pacea este pe placul lui Dumnezeu Tatăl. După cum știm temperamentele din naștere sunt unele care diferă. Diferă fiindcă sunt unii care sunt mai predispuși la război în timp ce alții sunt mai predispuși la pace. Aceasta fiindcă în cele din urmă mai toți trebuie să fim unii care să ne dăm seama că ne putem schimba pornirile dacă voim cu adevărat.[134]

CONCLUZII

Citind aceste rânduri unii ar putea să spună faptul că este produsul unui visător sau mai bine spus a unui autor care visează cu ochii deschiși? De ce?

1. Fiindcă creștinii ortodocși sunt o minoritate în această lume,

---

[133]Realitatea este că nu se poate vorbii de o pace la nivel de lume fiindcă oamenii sunt unii care sunt superficiali și nu sunt unii care se gândesc cât se poate de bine la ceea ce este pacea și la modul cum ajunge ea să fie trăită. De ce? Fiindcă oamenii sunt unii care gândesc la pace ca la un lucru magic. Pacea nu are nimic magic în ea ci mai mult ea este o atitudine a omului responsabil. Omul care este responsabil este un om are ajunge să facă pace și să o trăiască. Trebuie să știm că nu vom ajunge la nici un rezultat de pace cu cei care sunt iresponsabili. Sunt oamenii care sunt responsabili de acțiunile lor numai cu cuvintele fiindcă în realitate cu faptele sunt departe de a fi unii care sunt responsabili. Responsabilitatea este un act care presupune faptul că suntem conștienți de care sunt toate implicațiile acțiunilor noastre. Ei bine, războinicii nu sunt unii care sunt conștienți de acțiunile lor și ajung să considere că a ucide nu este în nici un fel un lucru rău. Este o metodă:
- de a face dreptate,
- de a pedepsii pe cei răi,
- de a elibera pe cei asupriți etc.
Toate aceste lucruri sunt bune însă cei mai mulți războinici adevărul este că fac război și cu rost și fără de rost.

[134]Johan Galtung, *Searchig for peace: the road to transcend* (Pluto Press, 2002).

2. O pace a lumii nu va putea fi atinsă niciodată sau mai bine spus creştinii ortodocşi nu vor putea ajunge niciodată la pacea lumii.

Realitatea este că nu trebuie în nici un fel să subestimăm puterea creştinismului ortodox. De 2000 de ani creştinismul ortodox este prezent în această lume şi propovăduieşte pacea. Au fost epoci de pace în istoria creştin ortodoxă şi epoci de război (provocat de necreştini). Totuşi creştinismul ortodox în fiecare generaţie este unul care ajunge să cheme noi şi noi suflete la mântuire şi la calea păcii. Calea pe care o propune creştinismul ortodox lumii este evident calea păcii. Este vorba de o cale pe care trebuie să păşim noi. Totuşi ceea ce trebuie să ştim este că în nici un fel nu trebuie să alegem calea păcii a creştinismului ortodox fiind unii care suntem constrânşi şi fiindcă suntem forţaţi. În nici un fel acest lucru nu este posibil. Nu este posibil fiindcă este bine să ştim că pacea este un fapt care trebuie să fie ales din libertate. Omul trebuie să vină liber la pacea creştin ortodoxă fără să fie constrâns de nimeni şi de nimic.[135]

Fără să fim budişti fiindcă ei sunt unii care susţin că suferinţa este un element omniprezent în această lume trebuie să remarcăm faptul că în lumea noastră există multă suferinţă. Este vorba de o suferinţă ce cu greu putem să o alinăm. Totuşi, sunt unii care cred că făcând război vor ajunge să pună capăt suferinţei. De ce? Fiindcă prin război vor ajungem să:

- pedepsească pe cei răi,
- să facă dreptate celor nedreptăţiţi,
- să aducă linişte celor neliniştiţi,
- să mângâie pe cei nemângâiaţi etc.

Să fie toate aceste lucruri adevărate? Adevărul este că războiul oferă numai o soluţie aparentă la problema suferinţei. De ce? Fiindcă el este unul care în nici un fel nu ajunge să curme suferinţa sufletului. Sunt suflete care suferă din mai multe motive şi pe care războiul nu ajunge să le vindece. Războiul ne plasează într-o lume simplistă: există numai două categorii de oameni în război:

1. învingători,
2. învinşi.

Cu toţii se străduiesc să ajungă în prima parte din această categorie. Devine evident că trebuie să fim unii care să ajungem să ne dăm seama că războiul în nici un fel nu face bine sufletelor noastre. De ce? Fiindcă sufletele ajung:

- să se înrăiască,
- să dorească răzbunarea,
- să vadă numai ocazii pentru a face răul,
- să se întristeze,
- să facă sufletul fără viaţă etc.

Este de amintit aici că sunt destul de puţine studii care au analizat toate studiile cu privire al implicaţiile psihologiei războiului. Aceasta fiindcă atunci când vorbim de război trebuie să ştim că suntem pe nisipuri mişcătoare. Suntem pe nisipuri mişcătoare fiindcă este bine să ştim că sufletele oamenilor sunt imprevizibile când vine vorba de pace şi război.[136]

Gânditorul român Călin Manea spunea: "îmbrăţişează oamenii îndureraţi, mângâie-le rănile confuziei şi cheamă-i la Pace. Cheamă-i la Ceea Ce Sunt Ei Cu Adevărat. Vorbeşte-le limba Păcii, căci astfel vei trezi Pacea din ei." Din cele spune mai sus putem să deducem mai multe lucruri:

[135]Au fost mai multe mari minţi şi mai mulţi mai gânditori care au pus în cumpănă pacea şi războiul şi au putut să realizeze următorul lucru: că este mai uşor să faci război decât pace. Aceasta fiindcă efortul pe care îl depunem pentru a face pace este mult mai mare. Gânditorul Georges Clementeau spunea cât se poate de clar că: "este mai uşor să faci război decât să faci pace." Aceasta fiindcă este bine să ştim că trebuie să fim unii care să ne dăm seama că pacea este un lucru care necesită:
- efort,
- răbdare,
- perseverenţă,
- seriozitate,
- tact,
- sudoare.
Nici o pace nu ajunge să fie menţinută uşor. De ce? Fiindcă după cum am spus nu trebuie să fim unii care să ajungem să supraapreciem omul. De mai multe ori în istorie omul a ajuns să acţioneze ca o fiară şi ca o bestie. Dar la fel de bine nu trebuie nici să ajungem să subestimăm omul: el poate să fie capabil de multă pace şi de multă iertare.

[136]Christopher Allan, *A glossary of terms and concepts in peace and conflict studies*(University for peace, 2005).

- oamenii îndurerați sunt mult mai receptivi la pace,
- avem datoria nu numai să vorbim despre pace ci și să trăim pacea,
- pacea este un limbaj universal.

Prin urmare este evident că trebuie să fim oameni care să ne dăm seama că cei care sunt bogați de multe ori ajung să fie unii care să susțină că de fapt războiul este un lucru bun. Aceasta mai ales când averile lor sunt în pericol. Când omul este sărac și îndurerat ei bine el ajunge să susțină pacea fiindcă a ajunge să vadă lucrurile așa cum sunt ele:

- pacea este creativitate,
- războiul este distrugere.

Iată cum se poate ajunge la ceea ce se poate denumii ca separație dintre război și pace ce este un lucru ce ajunge să fie făcut de anumite categorii sociale. Săracii sunt unii care de obicei nu vor să ajungă să se îmbogățească fiindcă sărăcia a ajuns să creeze în ei un fel de conștiință morală ce le spune ceea ce este bine și ceea ce este rău. Ei bine nu același lucru se poate spune și despre bogați. Bogații sunt mult mai predispuși la război fiindcă ei sunt unii care nu au nici un resentiment față de cei care le periclitează averile și banii.[137]

După cum am evidențiat în rândurile de mai sus trebuie să știm că războiul atunci când apare este mai mult un fel de produs al sufletului bolnav. Nici un războinic nu recunoaște că este bolnav. Din contră el spune că sunt bolnavi dușmanii lui și pentru aceasta ei trebuie să ajungă să fie eliminați. Trebuie să privim lucrurile profund și să ajungem să ne dăm seama de implicațiile lor profunde. Pacea este dovada că în sufletul omului există bunătate și că ele este un om care știe ce face societatea să meargă înainte. Ei bine războiul este un lucru care trebuie să știm că este opus noțiunii de societate. De ce? Fiindcă nu se poate vorbii de societate de război. Nici un fel se societate sănătoasă nu va accepta ca războiul să ajungă să o definească. Iată ce spunea în acest sens gânditorul Ludwig von Mises: "societatea s-a ridicat prin opera păcii, esența societății este să facă pace." Nu se poate vorbii de viața în societatea umană ca una în care nu este pace fiindcă este evident că aceste două noțiuni se presupun una pe alta. Când la cei care sunt adepții războiului le spunem că Iisus i-a fericit pe făcătorii de pace fiindcă aceia fii lui Dumnezeu se vor chema, ei bine ei ne vor spune că ceea ce a spus Iisus a fost într-un anumit context și în nici un fel nu trebuie să desprindem vorbele lui Iisus de contextul lor. Iată de ce trebuie să știm că războinicii și adepții războiului nu vor mai ține cont de nimic din ceea ce a spus ș a învățat Iisus. De ce? Fiindcă în ei există două lucruri care nu îi lasă să Îl vadă pe Iisus așa cum este El:

1. răutatea din sufletul lor,
2. sufletul lor bolnav.

Sunt mai multe metode de a însănătoșii un suflet bolnav. Dintre ele se remarcă două tradiții:

1. terapia psihologică și psihiatrică,
2. terapia spirituală.

Sunt mulți în zilele noastre care dezbat care este limita dintre cele două dar ceea ce trebuie să știm este că trebuie să fim unii care să vedem lucrurile cum sunt ele: sufletul care susține că războiul este necesar este un suflet bolnav. Este un suflet bolnav de boala răutății. Trebuie să știm că în sens spiritual răutatea este o boală sufletească. Am arătat în paginile de mai sus că ea este una de origine demonică dar ajunge să se manifeste și în sens uman.[138]

Ființa umană este una plină de imprevizibil și de multe ori este una care este adepta riscului. Sunt unii care consideră în această lume războiul și pacea sunt ca un fel de ying și yang taoiste sau ca două lucruri care sunt opuse dar care se presupun reciproc. Aceasta fiindcă unii consideră că între război și pace nu există un fel de opoziție reală și profundă ci mai mult numai un fel de opoziția de suprafață. De ce? Fiindcă în realitate pacea și războiul sunt unele care trăiesc într-un fel de echilibru. Să fie lucrurile chiar așa? Adevărul este că lucrurile nu

[137]În sens creștin ortodox lucrurile sunt simple:
- pacea este moralitate,
- războiul este imoralitate.

Aceasta fiindcă este bine să știm că trăim într-o lume a contrastelor. Sunt unii care în loc să niveleze aceste contraste ajung să le facă și mai evidente și mai greu de depășit. Aceasta fiindcă este bine să știm că cei bogați ajung să fie stăpâniți de idea că banii sunt scopul vieții și prin urmare a ucide pentru ei nu este o problemă. Iată de ce trebuie să știm că pacifismul după cum am spus trebuie să fie mult mai mult promovat decât este. Sunt mulți care consideră că în nici un fel pacifismul nu este un lucru care li se potrivește și pentru aceasta ajung să fie cât se poate de duplicitari. Ei afirmă că sunt oameni ai păcii dar când vine vorba de a începe un război nu fac nimic pentru a îl evita.

[138]David Alsobrook, *Melchizedek: King of Righteousness and Peace*, (David Alsobrook Ministries, 2014).

sunt chiar așa. Dată ce am ajuns să ucidem pe cineva pe câmpul de luptă trebuie să știm că acea viață nu mai poate să fie adusă înapoi. Prin urmare ce balanță poate să fie între pace și război sau între ură și iubire? Istoricul antic Tacitus spunea că: "unde fac pustiu, ei îl numesc pace."[139]

Fiindcă sunt unii care fiindcă sunt bolnavi mental ajung să vadă că în deșert și la polul sud este liniște fiindcă nu sunt oameni. Ei bine, aceștia sunt unii care susțin că de fapt așa trebuie să arate toată umanitatea: un mare pustiu. De ce? Fiindcă atunci cu siguranță că va fi pace. Să fie lucrurile chiar așa? Adevărul este că există o forță seductivă:

- a distrugerii,
- a anihilării,
- a nimicului,
- a neantizării persoanei,
- a războiului în cele din urmă.

Dacă ne vom uita în istoria poporului român care este unul dintre cele mai ortodoxe popoare din lume vom vedea că în mai toate epocile lui nu a existat pacea. Poporul român a dat mai multe războaie și mai multe bătălii. Dintre cele mai importante vom enunța aici pe următoarele:

1. Bătălia de la Posada (1330),
2. Clanul asanaștilor împotriva Imperiului Bizantin (secolele XII-XIII),
3. Bătălia de la Rovine (1394-1395),
4. Bătălia de la Baia (1467),
5. Bătălia de la Vaslui (1475),
6. Bătălia de la Codrii Cosminului (1497),
7. Bătălia de la Călugăreni (1595),
8. Bătălia de la Șelimbăr (1599).
9. Războiul de independență față de turci (1977-1878).

Se mai poate vorbii de poporul ortodox român ca unul care a trăit în pace? Adevărul este că nu trebuie să confundăm faptul că românii au fost de mai multe ori atacați de mai multă lume din exterior care au voit să îi facă robi și sclavi. Iată de ce am vorbit în această carte de mare diferență care există între:

- războiul de cucerire,
- războiul de apărare.

Aceasta fiindcă una este să pornești un război pentru a îi cucerii pe alții și alta este să ajungi să intri în război pentru a ajunge să îți aperi teritoriul. Trebuie să știm că aceste două feluri nu sunt identice și există o mare diferență între ele. Aceasta fiindcă este bine să știm că războiul este un lucru ce are multe implicații de natură morală. Oricum este bine să știm că în sine popoarele ortodoxe sunt popoare pașnice și care în mare au căutat înțelegerea și pacea. Ortodoxia este în acest sens o religie a păcii care susține că trebuie să fim unii care să ne apărăm identitatea prin pace. În cazul românilor trebuie să știm că ei au fost un popor care au apărut în urma unui mare război. Este vorba de războiul care a avut loc între romani și daci. Romanii au câștigat acest război. Nu sunt vinovați românii din zilele noastre fiindcă ei s-au născut români în urma unui război dar ceea ce trebuie să fim conștienți este că în mare nu este bine să ducem războaie de cucerire după cum am dus romanii antici.[140]

Se spune că un băiețel s-a pierdut într-un mare oraș.

- Ce mă voi face acum?

Băiețelul era disperat. Dintr-o dată se lumină la față.

- Știu ce voi face: voi cere ajutorul unui om mai mare.

Băiețelul l-a oprit pe primul trecător de pe stradă.

- Bună ziua domnule,
- Bună ziua.
- Dacă nu vă supărați aș vrea să ajung acasă.
- A, te-ai pierdut?
- Da.
- Cum te cheamă?
- Broscoiu.
- Broscoiu? Ciudat nume.

[139]Tacitus, *Biografia lui Agricola* (Editura Paideia, 2003).
[140]John Paul Lederach,*The Moral Imagination: The Art and Soul of Building Peace* (Oxford, 2010).

- Așa îmi spune toată lumea acasă.
- Pe ce stradă stai tu?
- Îmi pare rău domnule dar nu ştiu cum îi spune.
- Bine dar la cartierul tău cum îi spune?
- Nici acesta nu ştiu.
- Ei va fi greu să găsești drumul spre casă.
- De ce?
- Dacă nu ştii numele străzii sau al cartierului.
- Vai domnule vă rog să mă ajutați.
- Bine nici o problemă. Uite o altă întrebare: cum se numește tatăl tău?
- Tatăl meu?
- Da.
- Tatăl meu se numește Diavolul.
- Nu se poate.
- Ba se poate.
- Cum așa?
- Așa îi spune mama când se ceartă mai tot timpul.
- Bine să uităm de tatăl tău. Cum se numește mama ta?
- Mama mea?
- Da.
- Mama se numește Târfă.
- Ciudat nume.
- Nu, așa îi spune tata când se ceartă mai tot timpul.
- Dar frați sau surori ai?
- Am un frate.
- Și pe fratele tău cum îl cheamă?
- Pe fratele meu? Satan.
- De ce?
- Așa îi spune tatăl și mama mea.

Din aceste răspunsuri, deduse omul nostru întreaga lipsă de religiozitate, moralitate şi educaţie, ce trebuia să fie în casa părinţilor băiatului.[141]

Întâmplarea de mai sus este una care ne spune că războiul și pacea sunt lucruri care pleacă din familie. Aceasta fiindcă trebuie să ştim că familia este un lucru care ajunge să ne definească și să ne ofere primele direcţii în viață. Mai toți cei care se vor războinici și sunt adepți ai războiului au ajuns să fie oameni care să provină din familii disfuncţionale. Dacă părinții sunt unii care nu se înțeleg evident că se va ajunge la război și la discordie. Trebuie să ştim că demonii ştiu aceste lucruri și ajung să îi corupă și mai mult pe cei care provin din familii disfuncţionale. Aceasta fiindcă după cum am spus trebuie să ştim că războiul este unul care ajunge să fie profund înrădăcinat în sufletele oamenilor. Se poate vedea cel mai bine acest lucru în Orientul Mijlociu. Orientul Mijlociu este unul care susține poligamia. În acest sens un bărbat poate avea mai multe soții. Ei bine un copil care crește cu mai multe mame și un singur tată fără doar și poate că este expus la un mod de viață disfuncţional. Când el va crește este evident că el va reacționa. Va ajunge să facă lucruri care sunt un fel de eliberare a subconștientului refulat. Nu este de mirare în acest sens că în Orientul Mijlociu oamenii ajung să trăiască într-o stare de război. Aceasta fiindcă de mici copii ajung să trăiască într-un mediu de viață disfuncţional.[142]

În această carte am arătat că războiul aduce cu sine mai multe lucruri rele:

1. Răutate,
2. Crimă,
3. Violență,
4. Abuz,
5. Agresivitate,
6. Ostilitate,
7. Răzbunare,

[141]Grigorie Comșa, *1000 de pilde pentru viața creștină* (Arad, 1929).
[142]Edward W. Said,*Peace and its discontents: essays on Palestine in the Middle East peace process*, (Vintage Books1996).

8. Dezbinare,
9. Neînțelegere,
10. Frică,
11. Teroare.

Toate aceste lucruri sunt trăite de mai toți dintre noi și cu toate acestea sunt oameni care sunt adepți ai războiului și care vor să ne convingă că războiul este de fapt un lucru bun și este ceea ce trebuie să urmăm. Nu trebuie să ne amăgim războiul nu a făcut niciodată bine chiar dacă el s-am pozat în aparența binelui. Adepții războiului sunt cei care ne vor să ne facă conștienți că lumea se împarte în două categorii:

1. Stăpânii,
2. Și supușii.

Ei bine nu se poate vorbii de o categorie de mijloc în această ideologie a războiului fiindcă cei care fac război nu cred în egalitate. Noi creştinii ortodocşi suntem unii care susținem că trebuie să existe în lume mai multe feluri de egalitate:

- egalitate de drepturi,
- egalitate de șanse,
- egalitate de posibilități,
- egalitatea între popoare și națiuni,
- egalitate între persoane etc.

Egalitatea ei bine trebuie să ştim că este mai mult un vis utopic al creştinilor ortodocşi după cum se poate spune că la fel de bine utopice sunt gândurile la o pace comună sau mai bine spus la o pace a lumii.[143]

Cartea de față se vrea o meditație pe tema păcii care este adresată creştinilor ortodocşi dar nu numai. Aceasta fiindcă sunt mai multe religii care propovăduiesc pacea. Trebuie să ştim că pacea este un lucru care vine în cele din urmă de la Dumnezeu Tatăl și de la Hristos. Aceasta este ceea ce diferențiază creştinismul ortodox de restul religiilor lumii. Pacea este un bun universal pe care toți trebuie să îl căutăm. Pacea este un lucru care priveşte toată lumea și întreaga umanitate. Am accentuat în această carte că trebuie să fim unii care să ajungem să ne dăm seama că:

- una este pacea lumii care este o pace externă,
- alta este pacea sufletului.

Ca să ajungem la pacea lumii este nevoie să ajungem să avem pace în sufletele noastre. Iată prin urmare că trebuie să fim unii care să vedem pacea așa cum este ea și cum ajunge să se manifeste în toate formele ei. Creștinismul ortodox este cel care susține că degeaba ajungem să căutăm pacea lumii dacă nu am ajuns să obținem pacea sufletului. Pacea sufletului este locul din care va ieșii pacea lumii. Când oamenii vor avea pace în sufletele lor ei bine pacea lumii va fi mai mult o formalitate. Aceasta fiindcă trebuie să ştim că pacea este unul dintre cele mai de preț bunuri și trebuie să facem tot ceea ce este posibil să o menținem. Pacea este un lucru pe care oamenii ajung să îl aprecieze de cele mai multe ori atunci când nu îl mai au. Trebuie să fim unii care să trăim pacea plenar și să fim conștienți de ea. În acest mod vom ajunge să trăim pacea ca o realitate care vine de la Hristos.[144]

[143]În sens creştin ortodox trebuie să ştim că lucrurile sunt destul de clare:
- îngerii sunt uni care vor pacea lumii,
- diavolii sunt unii care vor războiul total al lumii.
Nu este de mirare cum se face că naziștii germani au fost unii care au militat spre un război total al lumii pe care în cele din urmă au ajuns de l-au și realizat. Ei bine în sens duhovnicesc am arătat în această carte că atunci când facem pace ne asemănăm îngerilor și atunci când facem război ajungem să ne asemănăm diavolilor. Este o opțiune pe care fiecare dintre noi. Nu se poate spune că există scuza că cei care au făcut război au fost posedați de diavol fiindcă ei au fost unii care din liberă inițiativă au ajuns să facă ori pace ori război. Ține de noi în parte ce alegem: pacea sau războiul. Aceasta fiindcă ele sunt două posibilități pe care le avem.
[144]Joyce Meyer, *In Pursuit of Peace: 21 Ways to Conquer Anxiety, Fear, and Discontentment* (FaithWords, 2004).